

Faillissementen : evolutie, gevolgen, voornaamste oorzaken, voorspelling en preventie

Tanja KREEMERS

promotor :
Prof. dr. Georges HEEREN

Voorwoord

Deze eindverhandeling is een afronding van mijn studies en werd geschreven met het oog op het behalen van het diploma Licentiaat in de Toegepaste Economische Wetenschappen.

Graag wil ik een woord van dank richten tot al de personen die het, dankzij hun steun en hulp, mogelijk maakten dat deze thesis tot stand werd gebracht. Als eerste wil ik, Prof. dr. G. Heeren, mijn promotor, bedanken voor zijn begeleiding en vertrouwen. Verder kon ik een beroep doen op de kennis en ervaring Dhr. Vanhelmont, voorzitter van de rechtbank van koophandel te Hasselt en Dhr. Lysens, voorzitter van de rechtbank van koophandel te Tongeren. Ook hun wil ik mijn dank betuigen voor hun bereidwilligheid, tijd en informatie. Vervolgens dank ik mevrouw Prof. dr. N. Torfs omdat zij bereid was mijn teksten na te lezen en te beoordelen.

Mijn ouders wil ik bedanken voor de vele mogelijkheden die ze me geboden hebben en voor hun financiële en morele steun tijdens mijn studies.

Tenslotte wil ik mijn vriend Stephen, mijn zus Sylvie, mijn familie, mijn studiegenoten en al mijn vrienden bedanken voor de hulp, steun, aanmoedigingen en ontspannende momenten tijdens de realisatie van mijn thesis en mijn hele studieloopbaan.

Samenvatting

Vooraleer de problematiek van dit thesisonderwerp te behandelen, zal eerst en vooral het begrip faillissement besproken worden. Hierbij wordt ingegaan op de grond- en formele voorwaarden en de actoren van een faillissement.

Bij het behandelen van de evolutie van het faillissement, wordt de ontwikkeling van faillissementen besproken vanaf 2001 tot en met 2005. Er zal een opsplitsing gemaakt worden volgens verschillende soorten van evoluties. Zo wordt eerst de evolutie van het aantal falingen in de tijd besproken. Bij het nader bekijken van de jaarlijkse en maandelijkse evolutie van het aantal faillissementen, kan opgemerkt worden dat er vanaf 2001 steeds meer faillissementen voorkomen, met een piekbereik in 2004. Dit aantal neemt af in 2005. Volgens de geografische evolutie kan als belangrijkste opmerking gegeven worden dat Limburg steeds tegen de trend ingaat die door Vlaanderen wordt gevolgd. In het Waals gewest komen er aanzienlijk minder faillissementen voor dan in het Vlaams gewest. Er kan geconstateerd worden dat de meeste ondernemingen die failliet gaan, de rechtsvorm van een EBVBA of een BVBA hebben. Er wordt ook vastgesteld dat steeds minder NV's en CVA's de boeken neerleggen. Wanneer de evolutie per sector wordt bestudeerd, ziet men dat de meeste bedrijfsfalingen voorkomen in de sectoren van groot- en kleinhandel, de horeca, de onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven en transport. De bosbouw-, landbouw- en jachtbranches blijken veiliger te zijn. Volgens de leeftijd van het bedrijf, wordt er opgemerkt dat het aantal falende jonge ondernemingen (< 1 jaar) sterk afneemt. Voor de reeds beschikbare gegevens van 2006 leek het jaar slecht te beginnen, maar trad er een herstel op in de maanden maart en april.

Het faillissement wordt wettelijk geregeld door de Faillissementswet van 8 augustus 1997. Deze wet werd aangepast door de Reparatiwet van 4 september 2002. De grootste vernieuwing in deze wet gebeurde op het gebied van de verschoonbaarverklaring.

Faillissementen kunnen grote sociale en persoonlijke gevolgen hebben. Het kan niet alleen nare consequenties hebben voor de gefailleerde, maar ook voor de familie van de gefailleerde, de werknemers en de schuldeisers van de onderneming die failliet gaat.

De gefailleerde wordt na de faillissementsuitspraak beperkt in zijn bewegingsvrijheid en in enkele rechten. Hij wordt tijdelijk buiten het bezit van zijn goederen gesteld en een curator neemt dit van hem over. Bepaalde verrichtingen kunnen vanaf dan niet aan de boedel worden tegengeworpen. Verder brengt het faillissement ook psychologische gevolgen met zich mee, zoals het verlies aan zelfrespect en angst. Sinds de Reparatiewet van 4 september 2002 kan de rechter na de faillietverklaring beslissen om de gefailleerde verschoonbaar te verklaren. De gefailleerde moet dan wel aan bepaalde criteria voldoen. Als hij verschoonbaar verklaard wordt, heeft dit als gevolg dat de schulden van de verschoonbaar verklaarde gefailleerde tenietgaan.

Een faillissement van de werkgever betekent niet dat er automatisch een einde komt aan de arbeidsovereenkomst en de verplichtingen van de partijen. Beschermde werknemers zijn bij een faillissement beveiligd tegen hun ontslag.

Het belangrijkste gevolg voor de gewone en de algemeen bevoorrechte schuldeisers is, dat zij zelf geen actie meer kunnen ondernemen om betaling van hun vordering te verkrijgen. De curator zal onder de schuldeisers het bedrag van het actief verdelen. Bij deze verdeling moet er rekening gehouden worden met de rangorde van betaling. Eerst worden de schulden van de massa betaald, waarna de bevoorrechte schuldeisers aan de beurt komen. Vervolgens worden de hypothecaire schuldeisers uitbetaald. Tenslotte gebeurt de uitbetaling aan de gewone schuldeisers, waarbij de verdeling geschiedt op basis van gelijkheid.

Faillietverklaarden starten vaak een nieuwe onderneming op, maar pakken het daarbij zelden anders aan.

Hoofdstuk vijf schetst een beeld van de voornaamste oorzaken van faillissementen. Een faillissement is meestal niet te wijten is aan één enkele oorzaak, maar aan een combinatie van verschillende oorzaken. Als voornaamste oorzaken kwamen wanbeheer, gebrek aan werkkapitaal, fraude en het ongunstige economische klimaat aan bod. Nog enkele andere belangrijke oorzaken zijn wijzigingen in de markt en de conjunctuur. Een tegenwoordig meer voorkomende oorzaak is wegenwerken.

De gefailleerden legden de oorzaken voor hun faillissement vooral buiten zichzelf, namelijk klanten die niet betalen, fraude, ziekte,...

Bij startende ondernemers zijn de voornaamste oorzaken van faillissementen het weinig realistische financiële plan, te weinig begeleiding en de onderschatting van de risico's.

Falingsoorzaken kunnen ingedeeld worden in twee grote groepen: interne en externe oorzaken. Externe factoren zijn deze waar het beleid van een onderneming relatief weinig vat op heeft. De interne oorzaken daarentegen vinden hun oorsprong in de onderneming zelf. De literatuur is dus een goede weergave van de praktijk.

Het laatste hoofdstuk behelst de problematiek van falingspredictie en -preventie. Om een faillissement te voorspellen en een beter beeld te schetsen van de gezondheidssituatie, maken bedrijven en de kamers voor handelonderzoek gebruik van financiële ratio's. De bedoeling hiervan is om ondernemingen in moeilijkheden te herstellen en het voortbestaan van deze bedrijven te verzekeren, daar dit interessanter is voor alle betrokken partijen. Om deze ondernemingen van een faillissement te sparen, is het belangrijk dat de betreffende problemen zo snel mogelijk vastgesteld worden.

Naast de verschillende ratio's tonen ook allerlei andere signalen aan dat een onderneming zich in moeilijkheden bevindt. Er bestaan verschillende maatregelen en instanties die hulp kunnen bieden in het opsporen van dergelijke ondernemingen in moeilijkheden. Ten eerste wordt er op de griffie van de rechtbank van koophandel een dossier bijgehouden over de handelaar of rechtspersoon die betaalmoeilijkheden heeft. Een tweede initiatief bestaat uit het ontstaan van de Vlaamse Commissie voor Preventief Bedrijfsbeleid. Deze Commissie spoort de ondernemingen aan om een preventief beleid te voeren zodat knelpunten, die de continuïteit van het bedrijf in gevaar brengen, voorkomen kunnen worden. Verder bestaat er nog de oprichting van de Kruispuntbank van Ondernemingen. Zij bewaart gegevens over de identificatie van ondernemingen en stelt deze ter beschikking van overheidsdiensten. Op deze wijze moeten de administratieve procedures voor bedrijven vereenvoudigd worden. De kamers voor handelonderzoek spelen de belangrijkste preventieve rol. Bedrijven in moeilijkheden worden door deze kamers opgespoord en opgevolgd. Zij moedigen de ondernemingen aan maatregelen te treffen om te overleven. In hun onderzoek maken zij gebruik van 'knipperlichten'. Dit zijn negatieve signalen naar de buitenwereld toe die aantonen dat een bedrijf in moeilijkheden verkeert. Uit de praktijk blijkt dat deze kamers inderdaad een aantal faillissementen kunnen voorkomen, indien de ondernemingen in moeilijkheden tijdig gewaarschuwd kunnen worden. Bedrijven die nog middelen en reserves ter

beschikking hebben, kunnen uit de problemen geraken. Een vijfde maatregel is het gerechtelijk akkoord dat ingeroepen wordt als ondernemingen met problemen nog een herstelkans hebben.

Naast de knipperlichten opgenomen in de Wet op het Gerechtelijk Akkoord, zijn er nog andere mogelijke knipperlichten die vaak leiden tot een faillissement. De kamers voor handelsonderzoek verzamelen deze gegevens op eigen initiatief. Verder bestaat er eveneens een alarmbelprocedure die vennootschappen de nodige herstelmaatregelen kan doen nemen.

Voor de ondernemingen waarbij de moeilijkheden reeds te ver gevorderd zijn, is een faillissement onvermijdelijk.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	
Samenvatting	
Inhoudsopgave	
Gebruikte afkortingen	
1 Onderzoeksopzet	12
1.1 Inleiding.....	12
1.2 Verantwoording van het onderwerp	13
1.3 Doelstelling en opzet van het onderzoek.....	13
1.4 Afbakening	14
1.5 Andere begrippen	15
1.5.1 Het gerechtelijk akkoord.....	15
1.5.2 Ondernemingen in moeilijkheden	16
1.5.3 Het verdwijnen van ondernemingen	16
2 Het begrip 'faillissement'	17
2.1 Inleiding.....	17
2.2 Historiek	17
2.3 Definitie van het faillissement	18
2.4 Grondvoorwaarden voor het faillissement	19
2.4.1 Handelaar of handelsvennootschap	19
2.4.2 Staking van betaling	20
2.4.3 Het wankelen van het krediet	21
2.5 Formele voorwaarden en procedure van het vonnis	21
2.5.1 De bevoegde rechtbank	22
2.5.2 Wie start de faillissementsprocedure?.....	22
2.5.2.1 Op aangifte van de koopman	23
2.5.2.2 Op dagvaarding van één of meer schuldeisers	23
2.5.2.3 Op initiatief van het Openbaar Ministerie	24
2.5.2.4 Op aangifte van de voorlopige bewindvoerder.....	24
2.5.2.5 Op dagvaarding van de curator	24
2.5.3 Het beheer van de boedel	25
2.5.3.1 Het voorlopig goederenbeheer	25
2.5.3.2 De actoren van het goederenbeheer	26
2.5.4 Het faillissementsvonnis	29
2.5.4.1 De bepaling van datum van staking van betaling.....	30
2.5.4.2 De inhoud van het vonnis.....	31
2.5.4.3 Publicatie van het vonnis.....	31

2.5.4.4	Tegen het vonnis aan te wenden rechtsmiddelen.....	32
2.5.5	De vereffening en sluiting van het faillissement	32
2.6	De actoren van het faillissement	34
2.6.1	De curator	34
2.6.1.1	De taak van de curator	35
2.6.1.2	Het ereloon	35
2.6.1.3	De aansprakelijkheid	36
2.6.2	De rechter-commissaris	36
2.6.3	De rechtbank van koophandel	37
2.6.4	Het Openbaar Ministerie	37
2.6.5	Procureur des Konings.....	38
2.6.6	De voorlopige bewindvoerder	38
2.6.7	De griffier	39
2.6.8	De schuldeiser.....	39
2.6.9	De gefailleerde	39
2.6.10	De werknemersvertegenwoordiging	40
3	Evolutie van het faillissement	41
3.1	Algemeen	41
3.1.1	Jaarlijkse evolutie	41
3.1.2	Maandelijkse evolutie	43
3.1.3	Geografische evolutie	45
3.1.3.1	Geografische evolutie volgens de gewesten	45
3.1.3.2	Geografische evolutie volgens de provincies	47
3.1.4	Evolutie per rechtsvorm.....	49
3.1.5	Evolutie per sector	51
3.1.6	Evolutie volgens de leeftijd van het bedrijf	55
3.1.7	Faillissementen en banenverlies.....	57
3.1.8	Faillissementen in de Europese Unie.....	58
3.1.9	Opmerking	60
3.2	De Wetgeving	60
3.2.1	De faillissementswet van 8 augustus 1997	60
3.2.2	De Reparatiwet van 4 september 2002	61
3.2.2.1	De verschoonbaarheid	62
3.2.2.2	Het neerleggen van de boeken.....	63
3.2.2.3	De taak van de curator	63
3.2.2.4	De schuldeisers.....	64
3.2.3	Verdere wijzigingen in de Faillissementswet	64
3.2.4	Nood aan verandering in de faillissementswetgeving?.....	64
4	Gevolgen van het faillissementsvonnis.....	65
4.1	Gevolgen voor de gefailleerde	65
4.1.1	De bewegingsvrijheid	65
4.1.2	De professionele en politieke rechten	65

4.1.3	De rehabilitatie en verschoonbaarheid	66
4.1.4	De buitenbezitstelling	66
4.1.5	Opeisbaarheid van de schulden.....	67
4.1.6	De stuiting van intresten.....	67
4.1.7	Niet-tegenwerpbaarheid aan de boedel.....	68
4.1.8	Psychologische gevolgen.....	69
4.2	Gevolgen voor de familie van de gefailleerde	69
4.3	Gevolgen voor de werknemers	70
4.4	Gevolgen voor de schuldeisers	71
4.5	Opnieuw opstarten na een faillissement	73
5	Oorzaken van faillissementen	74
5.1	Oorzaken in de literatuurstudie	74
5.1.1	Unie der Consulaire Rechters van België (2003).....	74
5.1.2	Graydon Belgium (2001-2003)	75
5.1.3	BLOM, R.J. (2004)	77
5.1.4	LIMERE, A. (2000)	78
5.1.5	OOGHE, H. en WAEYAERT, N. (2003)	78
5.1.5.1	Externe oorzaken	79
5.1.5.2	Interne oorzaken.....	81
5.1.6	COLLE, Ph. et al. (1997)	85
5.1.7	GIELEN, D. (2002)	86
5.2	Oorzaken in de praktijk	88
5.3	Vergelijkende studie en conclusie	92
6	Opsporen en voorkomen van faillissementen	93
6.1	Inleiding.....	93
6.2	Maatregelen.....	94
6.2.1	Gegevensverzameling	94
6.2.2	Vlaamse Commissie voor Preventief Bedrijfsbeleid	94
6.2.3	De Kruispuntbank van Ondernemingen	95
6.2.4	De kamers voor handelonderzoek.....	96
6.2.4.1	De oprichting van de kamer voor handelonderzoek	96
6.2.4.2	De taak.....	96
6.2.4.3	Het onderzoek	97
6.2.4.4	De conclusie van de onderzoekende rechter	99
6.2.4.5	Kunnen de kamers voor handelonderzoek meer faillissementen voorkomen?	99
6.2.5	Het gerechtelijk akkoord.....	100
6.3	De knipperlichten, de alarmbelprocedure.....	100
6.3.1	De mogelijke knipperlichten	101
6.3.2	De alarmbelprocedure	106
6.4	Falingspredictie, Ratioanalyse en continuïteitsbeoordeling	108
6.4.1	Financiële ratio's.....	109

6.4.1.1	Liquiditeitsratio	109
6.4.1.2	Solvabiliteitsratio	109
6.4.1.3	Rentabiliteitsratio	110
6.4.1.4	Toegevoegde waarde per personeelslid	111
6.4.2	Falingsmodellen.....	111
6.4.2.1	Het model van Altman	111
6.4.2.2	Het model van Bilderbeek.....	112
6.4.2.3	Het model van Ooghe	112
6.5	Preventie.....	113
Conclusie.....		116
Bibliografie		
Lijst van grafieken en tabellen.....		
Bijlagen.....		

Gebruikte afkortingen

B.T.W.	Belasting over de Toegevoegde Waarde
BIBF	Beroepsinstituut voor erkende boekhouders en fiscalisten
BVBA	Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
CV	Commanditaire vennootschap
CVA	Commanditaire vennootschap op aandelen
EBVBA	Eenpersoons besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
et al.	Et alii, en anderen
GCV	Gewone commanditaire vennootschap
KBO	Kruispuntbank voor Ondernemingen
NBB	Nationale Bank van België
NV	Naamloze vennootschap
o.c.	Opere citato, aangehaald werk
p.	Pagina
R.S.Z.	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
VOF	Vennootschap onder firma

1 Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk wordt er een inleiding tot het onderwerp gegeven. Er wordt hier tevens een verantwoording gegeven van het gekozen onderwerp en een afbakening. Andere aanverwante begrippen zullen kort toegelicht worden.

1.1 Inleiding

De bedoeling van dit eindwerk is om een overzicht te geven van de evolutie, de gevolgen, de voornaamste oorzaken, de voorspelling en de preventie van faillissementen.

Eerst wordt het begrip 'faillissement' besproken. Naast de definitie, historiek en voorwaarden, wordt er ook kort ingegaan op de actoren.

Vervolgens zal de evolutie van faillissementen weergegeven worden vanaf 2001 tot en met 2005. Enerzijds is er een algemene evolutie. Deze kan onderverdeeld worden in een jaarlijkse en maandelijks evolutie, een geografische evolutie, een evolutie per rechtsvorm, een evolutie per sector en tenslotte volgens de leeftijd van het bedrijf. Anderzijds is er een evolutie in de faillissementswetgeving. De Faillissementswet uit 1851 werd aangepast door de Wet van 8 augustus 1997. De grootste aanpassing van de faillissementswet gebeurde door de Reparatiwet 4 september 2002.

In het vierde deel worden de gevolgen van het faillissement besproken voor de gefailleerde, de familie van de gefailleerde, de werknemers en de schuldeisers van het bedrijf dat failliet gaat.

Vervolgens komt het onderzoek naar de voornaamste oorzaken van faillissementen aan bod. Een literatuurstudie geeft de visie van verschillende auteurs weer. Hierna volgt een praktijkstudie, die gevolgd wordt door een vergelijking om na te gaan of de praktijk en de literatuurstudie overeenkomen.

Tenslotte wordt er aandacht besteed aan het opsporen van falingsproblemen en aan de preventie van faillissementen. In de wet zijn er een aantal knipperlichten opgenomen die

door de kamers voor handelonderzoek gebruikt worden om ondernemingen in problemen op te sporen. Er wordt ook kort aandacht besteed aan de praktijkwerking hieromtrent.

1.2 Verantwoording van het onderwerp

Dit onderwerp sprak mij aan omdat faillissementen een actueel probleem zijn in de geïndustrialiseerde landen (zie onderdeel 3.1.8), waaronder België. Dit brengt met zich mee dat jonge ondernemers afgeschrikt worden om een bedrijf op te starten of om mee een zaak te runnen. Door een grondige studie van het falend ondernemen, kan er een beter inzicht verkregen worden in deze materie. Indien startende ondernemers hiermee rekening zouden houden, kunnen faillissementen eventueel vermeden worden.

1.3 Doelstelling en opzet van het onderzoek

Het doel van dit eindwerk is om een beter inzicht te krijgen in het faillissementsgebeuren. Hierbij wordt er zowel theoriegericht als praktijkgericht onderzoek verricht.

Het *theoretische gedeelte* van het onderzoek zal gefundeerd zijn op een uitgebreide en verdiepende literatuurstudie, gericht op het verwerven van kennis¹. Hierbij zullen de reeds gepubliceerde literatuur, de huidige faillissementswetgeving, tijdschrift- en krantenartikels en internetsites geraadpleegd worden. In dat geval wordt er gesproken van secundaire gegevens². Om de literatuur te verzamelen, zal er gebruik gemaakt worden van de catalogi in diverse bibliotheken van Hasselt, Leuven en Antwerpen. Aangezien er al veel gepubliceerd werd over faillissementen, zal het noodzakelijk zijn om de relevante informatie te scheiden van de irrelevante informatie. Daarom zal er voor het theoriegerichte studie gebruik gemaakt worden van een exploratief onderzoek. Alle bekomen informatie zal namelijk samengebracht worden tot een overzichtelijk geheel. Verder zullen er secundaire gegevens, bestaande uit statistieken, geraadpleegd worden.

¹ BROECKMANS, J., *Methoden van onderzoek en rapportering deel 1*, Diepenbeek, Universiteit Hasselt, 2000-2001, 113 pagina's, p. 1

² BROECKMANS, J., *Methoden van onderzoek en rapportering deel 2*, Diepenbeek, Universiteit Hasselt, 2002-2003, 207 pagina's, p. 61

Voor het *praktijkgedeelte* zal er gebruik gemaakt worden van primaire gegevens¹. Er zal een interview afgenomen worden van de bereidwillige bevoorrechte getuigen, namelijk de voorzitters van de rechtbank van koophandel te Hasselt en te Tongeren. Dit wordt *experience survey* genoemd². Zij kunnen, met hun praktijkervaring, een inzicht geven in het onderwerp 'faillissementen'. De bevraging van de bevoorrechte getuigen zal gebeuren aan de hand van een individueel, open en half-gestructureerd interview³. Het voordeel hiervan is dat men onmiddellijk over een grote hoeveelheid gegevens kan beschikken. Er zal een lijst van voorafbepaalde topics behandeld worden, met als bedoeling het thema 'faillissementen' op te helderen. Er zal aan beide voorzitters eenzelfde lijst met open vragen voorgelegd worden om een leidraad in het interview te hebben. Deze vragen zullen beantwoord worden met hun ervaring. Er zal geen lijst met mogelijke antwoorden aan de respondenten gepresenteerd worden, omdat er dan willekeurig respons gegeven kan worden. Nadat de interviews afgenomen zijn, zullen de antwoorden verwerkt worden.

Enkel de voorzitters van de rechtbank van koophandel zullen in de studie betrokken worden en niet de gefailleerden zelf. De thesis zal dus niet gebaseerd zijn op een casestudie. De gefailleerde levert namelijk geen objectieve bijdrage, en zijn mening zou een vertekend beeld kunnen geven. Verder is het moeilijk hieromtrent gegevens te verzamelen wegens de anonimiteit van de gefailleerden.

De geïnterviewde bevoorrechte getuigen zijn:

- Dhr. Vanhelfmont, P., voorzitter van de rechtbank van koophandel te Hasselt;
- Dhr. Lysens, T., voorzitter van de rechtbank van koophandel te Tongeren.

1.4 Afbakening

Verder zullen er nog twee beperkingen ingevoerd worden, daar het onderzoek anders te uitgebreid zou worden. De eerste restrictie is tijdgerelateerd. De weergegeven evolutie loopt vanaf 2001 tot en met 2005 aangezien er voor 2006 nog geen volledige gegevens beschikbaar zijn. Een vergelijking over een tijdspanne van vijf jaar lijkt het beste om een goed beeld te schetsen van de evolutie. De tweede afbakening is op basis van het

¹ BROECKMANS, J., o.c., deel 2, p. 3

² BROECKMANS, J., o.c., deel 1, p. 78

³ BROECKMANS, J., o.c., deel 1, p. 77

grondgebied. Omdat deze thesis gemaakt wordt aan de Universiteit Hasselt, zal voor de praktijkstudie gekozen worden voor de arrondissementen Hasselt en Tongeren.

1.5 Andere begrippen

1.5.1 Het gerechtelijk akkoord

Het gerechtelijk akkoord wordt beschouwd als een preventieve maatregel waarop beroep gedaan kan worden door ondernemingen die nog een behoorlijke overlevings- en herstelkans hebben¹. De bedoeling is dat de handelaar die failliet dreigt te gaan, probeert te ontsnappen aan een faillissement². Bedrijven die rendabel zijn of die rendabel gemaakt kunnen worden, moeten gered worden. De rechten van de schuldeisers worden hierbij achtergesteld aan de continuïteit van het bedrijf³. Wanneer de schuldenaar slechts tijdelijk betalingsmoeilijkheden heeft, wordt er een adempauze ingelast⁴. Er wordt een herstelplan opgesteld in een poging de onderneming te redden en een faillissement te voorkomen. Deze wet is van toepassing op kooplieden⁵. Het initiatief voor de procedure kan genomen worden door de handelaar of het Openbaar Ministerie⁶. Tijdens de gerechtelijk akkoordprocedure kan de schuldenaar failliet verklaard worden⁷.

¹ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., *Gerechtelijk akkoord of faillissement? Pijnpunten en remedies*, Uitgeverij Kluwer, Mechelen, 2003, 249 pagina's, p. 78

Zie ook ROGGE, J., *Beginselen van het recht*, Uitgeverij Novum, Deurne, 2000, 262 pagina's, p. 258

² BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., *Handels- en vennootschapsrecht*, Uitgeverij Kluwer, Mechelen, 2001, 388 pagina's, p. 331

³ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., *Handels- en economisch recht in hoofdlijnen*, Uitgeverij Intersentia, Antwerpen, 2005, 479 pagina's, p. 426

⁴ DEHAESE, E., DREESÉN, J. en ROPPE, E., *Handelrecht*, Uitgeverij Pelckmans, Kapellen, 2000, 187 pagina's, p.161

Zie ook DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 430

⁵ Artikel 2 Wet op het Gerechtelijk Akkoord 17 juli 1997

⁶ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 431

⁷ Artikel 44 Wet op het Gerechtelijk Akkoord 17 juli 1997

1.5.2 Ondernemingen in moeilijkheden

Bedrijfseconomisch is een onderneming in moeilijkheden een bedrijf dat er niet in slaagt haar economische en sociale doelstellingen op continue wijze te realiseren¹. Voldoende liquiditeit en een minimale rendabiliteit zijn essentieel om een onderneming gezond te houden. Als een onderneming in moeilijkheden verkeert, is het misschien nog niet te laat om hulp in te roepen. Deze ondernemingen kunnen begeleid en geadviseerd worden, door bijvoorbeeld over aflossingsplannen met schuldeisers te onderhandelen of door een gerechtelijk akkoord aan te vragen².

1.5.3 Het verdwijnen van ondernemingen

Ondernemingen verdwijnen niet alleen op een gedwongen manier via het faillissement. Ze kunnen ook verdwijnen door een eigendomsverandering (via verkoop, fusie of overname) of door vrijwillige stopzetting om financiële of andere redenen³.

¹ OOGHE, H. en VAN WYMEERSCH, C., *oorzaken van faling en falingspaden*, EST, Jrg 57 (2004), nr. 4, p. 370

² Europa, de portaalsite van de Europese Unie, internet, archief, (<http://europa.eu.int/scadplus/leg/nl/lvb/l26079.htm>)

³ OOGHE, H. en VAN WYMEERSCH, C., o.c., p. 370

2 Het begrip 'faillissement'

2.1 Inleiding

Elk jaar wordt er voor circa 7500 Belgische ondernemingen het faillissement uitgesproken. Dat is een gemiddelde van iets meer dan 20 Belgische ondernemingen per dag. Voor nadere gegevens over de faillissementen in de provincies en gewesten van België, kan hoofdstuk 3 geraadpleegd worden. Het begrip faillissement is zeer actueel en er moet daarom ook de nodige aandacht aan besteed worden. De belangstelling voor dit begrip is pas ontstaan na 1970¹. Daarvoor was het aantal faillissementen beperkt en werd er ook weinig aandacht aan besteed.

Faillissementen zijn niet meteen negatief voor de economie². Het is normaal dat er regelmatig ondernemingen falen. Om de economie gezond te houden is het noodzakelijk dat bedrijven, die niet meer competitief zijn en niet meer te redden zijn, uit het bedrijfsleven verdwijnen. De middelen van deze ongezonde ondernemingen kunnen herverdeeld worden ten voordele van de gezondere bedrijven.

2.2 Historiek

De faillissementswet bestaat reeds sinds 1851 en was tot 1997 een onderdeel van het Wetboek van Koophandel. Vanaf 1997 ontstonden er twee nieuwe afzonderlijke wetten, namelijk de Wet van 17 juli 1997 op het gerechtelijk akkoord en de Faillissementswet van 8 augustus 1997. De wetgever wou dat het gerechtelijk akkoord de regel werd en het faillissement de uitzondering³. Het succes van het gerechtelijk akkoord bleef echter uit. Het aantal verleende gerechtelijke akkoorden blijft dalen. In 2005 waren dat er slechts 82

¹ OOGHE, H. en WAEYAERT, N., *Oorzaak van falen en falingspaden: Literatuuroverzicht en conceptueel verklaringsmodel*, internet, working paper Steunpunt ondernemerschap, onderneming en de Universiteit Gent, juli 2003, 35 pagina's, p. 1 (http://www.feb.ugent.be/fac/research/WP/Papers/wp_03_187.pdf)

² VAN BELLEGEM, D., *Mislukking kan hefboek zijn voor succes*, internet, Tertio opinieblad, 2005-09-14, (<http://www.tertio.be/archief/2005/T292/T292-bi2.htm>)

³ DEHAESE, E., DREESSEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 161

op ongeveer 22000 bedrijven die serieuze moeilijkheden hadden¹. Ongeveer één op tien gerechtelijke akkoorden zijn iets of wat succesvol² (Zie bijlage 1).

De nieuwe faillissementswet en de evolutie van deze wet zal verder besproken worden in onderdeel 3.2.

2.3 Definitie van het faillissement

Het faillissement is wettelijk geregeld bij de wet van 8 augustus 1997. De faillissementswetgeving is opgebouwd rond twee hoofdprincipes.

Ten eerste kan 'Het faillissement' beschreven worden als een beslag op vrijwel het hele vermogen van de schuldenaar ten voordele van de gezamenlijke schuldeisers³. Dit is dus een collectief beslag op het vermogen van de debiteur, met als doel de betaling van de schuld op basis van gelijkheid tussen de schuldeisers⁴. De schuldeisers vormen één massa en verliezen het recht persoonlijk op te treden tegen de debiteur⁵. Met collectief beslag wordt het gehele vermogen van de schuldenaar bedoeld en niet enkel bepaalde vermogenselementen. De chirographaire schuldeisers worden betaald uit de opbrengst die de tegeldemaking van het actief oplevert. Dit gebeurt naar verhouding met de som van hun schuldvordering. De hypothecaire en bevoorrechte schuldeisers krijgen echter voorrang⁶.

Ten tweede wordt de schuldenaar het beheer van het vermogen onttrokken. Dit wordt ook de buitenbezitstelling genoemd en gaat in vanaf de dag van faillietverklaring voor de periode van de faillissementsvereffening⁷.

¹ De Standaard, persbericht, 2006-4-18, *Een gerechtelijk akkoord voor elke 96 faillissementen*

² VAN DEN BROELE, E., Graydon Belgium NV, *Na recordjaar 2004 iets minder faillissementen in 2005*, (a), 12 pagina's, internet, persbericht, 2005-12-31, p. 10, (<http://gateway.graydon.be/download/studies/155.doc>)

³ VAN BUCHEM-SPAPENS, A.M.J. en POUW, TH. A., *Faillissement, surseance van betaling en schuldsanering*, Uitgeverij Kluwer/Deventer, 2004, 156 pagina's, p. 1

⁴ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 438

⁵ ROGGE, J., o.c., p. 232

⁶ BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 329

⁷ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 439

Artikel 2 van de Faillissementswet beschrijft het faillissement als volgt: 'De koopman die op duurzame wijze heeft opgehouden te betalen en wiens krediet geschokt is, bevindt zich in staat van faillissement.'

Uit de definitie kan men afleiden dat het faillissement geen economische toestand is, maar een rechtstoestand¹. Het is het gevolg van een rechterlijke uitspraak na aangifte².

2.4 Grondvoorwaarden voor het faillissement

Er zijn drie grondvoorwaarden die tegelijkertijd vervuld moeten zijn om te kunnen spreken van een faillissement. Hierna wordt dieper ingegaan op deze voorwaarden. De rechtbank zal moeten oordelen of er aan de voorwaarden voldaan is.

2.4.1 Handelaar of handelsvennootschap

De eerste voorwaarde stelt dat enkel handelaars en handelsvennootschappen met rechtspersoonlijkheid kunnen failliet verklaard worden³. Burgers die hun betalingen staken kunnen in een staat van onvermogen verkeren, maar kunnen niet failliet verklaard worden. Een natuurlijke of rechtspersoon die zich uitgeeft voor niet-handelaar, maar in feite toch commerciële activiteiten verricht, kan soms toch in het toepassingsgebied van de faillissementsprocedure vallen. Deze afweging blijft echter binnen de beslissingsbevoegdheid van de rechter. Zo kunnen verenigingen zonder winst oogmerk en vrije beroepen soms toch failliet verklaard worden⁴.

Een natuurlijk persoon is handelaar indien hij objectieve daden van koophandel stelt als hoofdzakelijk of aanvullend beroep. De objectieve daden van koophandel staan vermeld in Artikel 1 van het Wetboek van Koophandel. Een rechtspersoon is handelaar als zijn statutair doel het verrichten van handelsdaden is⁵.

¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 439

² STORME, M., *Zekerheden- en insolventierecht*, Gent-Mariakerke, 2004, 679 pagina's, p. 217

³ BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 337

⁴ COUSY, H., *Handels- en economisch recht*, deel I Ondernemingsrecht, Leereenheid I.4 Ondernemingen in moeilijkheden, Leuven, 2004-2005, 86 pagina's, p. 33

⁵ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 439

Men moet op het ogenblik van de faillietverklaring niet noodzakelijk nog handelaar zijn. Wie zijn handel stopzet, kan toch failliet verklaard worden als hij opgehouden heeft te betalen toen hij nog handelaar was¹. Men kan dus niet ontkomen aan een faillissement door zijn handel stop te zetten. Ter bescherming van de schuldeiser voorziet de wet dat de handelaar de hoedanigheid van handelaar behoudt tot zes maanden na de stopzetting of overlijden².

2.4.2 Staking van betaling

Een tweede voorwaarde die vervuld moet zijn, is dat de schuldenaar op duurzame wijze moet opgehouden hebben te betalen. Hij is in de onmogelijkheid om aan al zijn financiële verplichtingen te voldoen. Dit is een liquiditeitsprobleem. De faillissementswet duidt erop dat de staking van betaling een duurzaam karakter moet hebben³. Tijdelijke betalingsmoeilijkheden volstaan dus niet om een faillissement teweeg te brengen⁴. Om van een staking van betaling te kunnen spreken, is het voldoende dat de niet-betaling van de belangrijkste schulden vastgesteld kan worden⁵.

In de wet wordt bepaald dat de gefailleerde wordt geacht op te houden te betalen vanaf het vonnis van de faillietverklaring of vanaf de dag van zijn overlijden, wanneer de verklaring nadien is uitgesproken. Het tijdstip van staking van betaling kan door de rechtbank worden vervroegd wanneer omstandigheden aangeven dat de betalingen vóór het faillissementsvonnis gestopt zijn. Deze omstandigheden moeten uitdrukkelijk in het vonnis worden vermeld⁶.

Staking van betaling kan bewezen worden door het feit dat de handelaar of de handelsvennootschap binnen de drie dagen de boeken moet neerleggen. Als hij dit niet doet, dan kunnen er nog andere bewijzen geleverd worden, namelijk geprotesteerde wissels, een overhaaste sluiting of vlucht, R.S.Z.- of B.T.W.-achterstand of niet erkende aanvraag tot gerechtelijk akkoord⁷.

¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 439

² Artikel 2 Faillissementswet

³ COUSY, H., o.c., p. 34

⁴ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 132

⁵ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 440

⁶

⁷ BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 339

2.4.3 Het wankelen van het krediet

Ten derde moet het krediet geschokt zijn¹. De kredietwaardigheid dient dus aangetast te zijn. De onderneming heeft het moeilijk om nog aan financieringsmiddelen te geraken. De banken en andere geldverlenende instanties staan geen leningen meer toe. De leveranciers geven geen uitstel van betaling meer en willen enkel nog leveren tegen contante betaling. Het krediet mag niet kunstmatig zijn, bijvoorbeeld door de R.S.Z. of B.T.W. niet te betalen². Tevens mag het krediet niet op een onrechtmatige manier verleend worden. Dit betekent dat het niet in strijd mag zijn met de Belgische rechtsregelen in verband met steun aan ondernemingen in moeilijkheden.

Het ophouden van betalen en het wankelen van het krediet zijn economisch onafscheidelijk verbonden³.

2.5 Formele voorwaarden en procedure van het vonnis

Als iemand aan de grondvereisten voldoet, is een faillissement daarom nog niet geldig. De rechtsgeldigheid vereist ook enkele formele voorwaarden. Er moet namelijk een vonnis zijn.

Eerst wordt er gekeken welke rechtbank bevoegd is voor de uitspraak van het faillissementsvonnis. Een vonnis van faillietverklaring is tegenstelbaar aan iedereen⁴. Dit wil zeggen dat eender wie de toestand van het faillissement moet erkennen en zich daarnaar gedragen moet. Vervolgens wordt er ingegaan op de faillissementsprocedure, waarna het verlies van het vermogensbeheer en het faillissementsvonnis besproken wordt. Tenslotte wordt we de vereffening van het faillissement toegelicht.

¹ BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 339

² DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 440

³ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 440

⁴ ROGGE, J., o.c., p. 235

2.5.1 De bevoegde rechtbank

Voor de bepaling van de territoriaal bevoegde rechtbank moet men zich richten tot de dag van de aangifte van het faillissement¹. Voor een natuurlijk persoon is dat de plaats waar hij zijn hoofdinrichting heeft. Voor een rechtspersoon is het de plaats waar zijn zetel gevestigd is, namelijk de zetel die in de statuten als maatschappelijke zetel wordt aangewezen². Deze rechtbank heeft de exclusieve bevoegdheid om beslissingen te nemen over het faillissement³.

2.5.2 Wie start de faillissementsprocedure?

De handelaar doet aangifte van zijn faillissement. Als hij dit niet doet, kan hij worden gedagvaard in faillissement door één of meer van zijn schuldeisers, het Openbaar Ministerie, de voorlopige bewindvoerder of de curator⁴. Het ambtshalve uitgesproken faillissement is opgeheven⁵. Vroeger had de rechtbank van koophandel de bevoegdheid om zelf ambtshalve een faillissement uit te spreken. Met deze bevoegdheid kon de rechtbank zelf ingrijpen indien de schuldenaar geen aangifte deed of de schuldeisers niets ondernamen. De nieuwe Faillissementswet heeft deze ambtshalve faillietverklaring afgeschaft.

Globaal genomen kan gesteld worden dat ongeveer de helft van de faillissementen wordt uitgesproken op aangifte en de helft op dagvaarding van de procureur des Konings of van een schuldeiser. De aangifte leidt quasi automatisch tot een faillissement. Het Openbaar Ministerie dagvaardt op basis van het verslag van de kamer voor handelsonderzoek. Wanneer de betrokken handelaar niet voor een onderzoek verschijnt of niet de nodige stukken kan voorleggen, wordt zijn dossier overgemaakt en wordt er gedagvaard. Dikwijls wordt dan opnieuw gereageerd, zodat er geen faillissement volgt⁶.

¹ BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 339

² COUSY, H., o.c., p. 35

Zie ook Artikel 115 Faillissementswet

³ COUSY, H., o.c., p. 34

⁴ Artikel 6 Faillissementswet

⁵ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 443

⁶ Zie bijlage 2, vraag 14, interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelfmont, P. en Lysens, T.

2.5.2.1 Op aangifte van de koopman

De handelaar moet binnen één maand nadat hij heeft opgehouden te betalen een bekentenis afleggen bij de griffie van de rechtbank van koophandel van zijn woonplaats¹. Voor rechtspersonen dient de aangifte te gebeuren op de rechtbank van koophandel waar zijn maatschappelijke zetel gelegen is². Dit wordt 'het neerleggen van de boeken' genoemd. Van deze aangifte wordt door de griffier dan akte opgemaakt. In een vennootschap is het bestuursorgaan aangewezen om aangifte te doen³. De aangifte moet meegedeeld worden aan de ondernemingsraad, het comité van preventie en bescherming op het werk, de vakbondsafgevaardigden of een werknemersafvaardiging om zo het personeel nader te betrekken⁴. De handelaar dient bij de aangifte enkele stukken toe te voegen⁵.

Als de handelaar de aangifte niet tijdig doet, met het oog op de faillissementsverklaring uit te stellen, dan kan hij strafrechtelijk veroordeeld worden⁶.

2.5.2.2 Op dagvaarding van één of meer schuldeisers

Elke belanghebbende schuldeiser mag de faillietverklaring van zijn schuldenaar vorderen⁷. Het hoeft niet de schuldeiser te zijn die niet betaald werd. Hij moet een schuldvordering hebben die zeker is en dus niet betwist kan worden⁸. De rechtbank zal moeten nagaan of aan de drie grondvoorwaarden voldaan is en daarop zijn beslissing staven⁹. Door dagvaarding heeft de handelaar de mogelijkheid om zich te weren en voor de rechter zijn verweermiddelen te gebruiken. De dagvaarding is vaak een drukkingsmiddel om de schuldenaar te verplichten aflossingen te doen¹⁰. De schuldeiser dient de aangifte van zijn vorderingen te doen ter griffie van de rechtbank van koophandel¹¹.

¹ Artikel 9 Faillissementswet

² DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 443

³ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 140

⁴ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 140

Zie ook Artikel 9 Faillissementswet

⁵ Artikel 10 Faillissementswet

⁶ COUSY, H., o.c., p. 38

⁷ Artikel 6 Faillissementswet

⁸ COUSY, H., o.c., p. 39

⁹ ROGGE, J., o.c., p. 234

¹⁰ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 142

¹¹ Artikel 62 Faillissementswet

2.5.2.3 Op initiatief van het Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie kan dagvaarden in faillissement wanneer de kamer voor handelonderzoek heeft vastgesteld dat een handelaar zijn financiële situatie niet meer te redden is¹. Ze kan het faillissement echter niet ambtshalve, dit wil zeggen op eigen initiatief, uitspreken. Het dossier wordt doorgegeven aan de procureur des Konings². De vordering wordt ingeleid bij dagvaarding omdat dit meer zekerheden biedt voor het tegensprekelijk karakter³.

2.5.2.4 Op aangifte van de voorlopige bewindvoerder⁴

De voorlopige bewindvoerder kan een dagvaarding vorderen als de voorwaarden van het faillissement vervuld zijn⁵. De voorzitter van de rechtbank kan dan het beheer geheel of gedeeltelijk ontnemen⁶. De voorzitter kan dat ambtshalve doen of op verzoek van een belanghebbende⁷.

2.5.2.5 Op dagvaarding van de curator⁸

De curator van de hoofdprocedure kan een aangifte tot faillietverklaring doen omdat hij de belangen van de schuldeisers vertegenwoordigt⁹.

¹ ROGGE, J., o.c. , p. 235

Zie ook Artikel 6 Faillissementswet

² DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 142

³ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 443

⁴ Artikel 6 Faillissementswet

⁵ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., *Inleiding tot het handelsrecht*, Uitgeverij die Keure, Brugge, 1998, 266 pagina's, p. 203

⁶ ROGGE, J., o.c., p. 235

⁷ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 143

⁸ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 203

⁹ Artikel 6 Faillissementswet

2.5.3 Het beheer van de boedel

2.5.3.1 Het voorlopig goederenbeheer

Ter bescherming van de activa ten voordele van de schuldeisers, kan de rechter aan de schuldenaar het beheer van zijn goederen voorlopig onttrekken¹. Dit is een regeling in afwachting van een faillissement². Als het noodzakelijk blijkt en als er voldoende aanwijzingen zijn dat aan de voorwaarden voor een faillissement voldaan zijn, kan de voorzitter van de rechtbank van koophandel tijdelijk, geheel of gedeeltelijk, het beheer van de handelaar zijn goederen ontnemen³. Dit kan gebeuren op eenzijdig verzoekschrift van elke belanghebbende of zelfs ambtshalve. De rechtbank van koophandel stelt één of meerdere voorlopige bewindvoerders aan⁴. Binnen de vijftien dagen moet de vorderende partij of de voorlopige bewindvoerder een vordering tot faillietverklaring indienen. Dan zal de maatregel behouden blijven. Wanneer het faillissement niet wordt uitgesproken binnen de vier maanden na de instelling van de vordering, vervalt van rechtswege (automatisch) de beslissing tot ontneming en zal de schuldenaar het beheer terugkrijgen⁵.

Er wordt een inventaris van het actief en passief opgemaakt door de curator. Zo wordt het voor de handelaar onmogelijk om activa te verduisteren en daden te stellen waardoor hij zijn schuldeisers kan benadelen.

Nu kan er de vraag gesteld worden of de aanstelling van een voorlopige bewindvoerder een goede regeling is, in afwachting van een faillissement. Deze vraag werd daarom ook voorgelegd aan de voorzitters van de rechtbanken van koophandel. In principe vonden zij het een goede maatregel. Toch wordt het ontnemen van het beheer niet zo vaak toegepast. Het wordt vooral aangewend bij bedrijven met enige omvang. Het leidt niet noodzakelijk tot een dagvaarding in faillissement. Het is een zeer ernstige waarschuwing die door de bedrijven, met nog reddingskansen, wordt gebruikt om ernstige herstructureringen of schuldherschikkingen door te voeren. Het kan dus een goede

¹ COUSY, H., o.c., p. 37

² BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 340

³ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 444

Zie ook Artikel 8 Faillissementswet

⁴ DEHAESE, E., DREESSEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 173

Zie ook Artikel 8 Faillissementswet

⁵ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 444

Zie ook Artikel 8 Faillissementswet

regeling zijn ingeval het duidelijk is dat er een faillissement is. Het is een verregaande maatregel en soms aarzelt de voorzitter, want indien later de rechtbank oordeelt dat er geen faillissement is, is er het probleem dat er schade ontstaan is door het ontnemen van beheer. Wanneer het duidelijk is dat de onderneming haar onvermogen aan het inrichten is, kan de maatregel veel onheil voorkomen (verdwijnen van activa, boekhouding). Het probleem is soms dat het parket er lange tijd over doet tussen de ontvangst van het rapport van de kamer voor handelonderzoek en de dagvaarding voor de rechtbank¹.

2.5.3.2 De actoren van het goederenbeheer²

Vanaf de dag van het vonnis van faillietverklaring verliest de gefailleerde het beheer over zijn goederen³.

De curator wordt aangewezen in het vonnis en neemt dan het beheer op zich. De rechter-commissaris wordt ook in het vonnis aangesteld, maar participeert niet dadelijk in beheer van het faillissement⁴. Hij ontvangt van de curator alle inlichtingen om toezicht op het beheer te kunnen uitoefenen. Hij beveelt de dringende maatregelen die nodig zijn voor het beveiligen en bewaren van de goederen van de boedel⁵.

¹ Zie bijlage 2, vraag 11, interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelmont, P. en Lysens, T.

² ROGGE, J., o.c., p 246

³ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 448
Zie ook Artikel 16 Faillissementswet

⁴ COUSY, H., o.c., p. 40

⁵ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c. , p. 179

De opdracht van de curator bestaat uit¹:

- Het jaarlijks overhandigen van een gedetailleerd verslag aan de rechter-commissaris betreffende de toestand van het faillissement². Het verslag vermeldt onder andere de ontvangsten, de uitgaven, de uitkeringen, wat nog vereffend moet worden en de stand van betwistingen van de schuldvorderingen. Dit verslag wordt neergelegd in het faillissementsdossier³.
- Het beheren van het faillissement als een goede huisvader. Hij moet het actief van de gefailleerde intact houden en zo goed mogelijk samenstellen, vereffenen en verdelen⁴.
- Het overgaan tot verzegeling. Zegels worden op de goederen van de gefailleerde aangebracht om verduistering te voorkomen⁵. De zegels kunnen worden aangebracht op de magazijnen, de kantoren, de kassen, de portefeuilles, de boeken, de magneetdragers, vooral informaticadragers, de roerende goederen en de voorwerpen van de gefailleerde⁶.
- Aan hem kan een plaatsopneming opgelegd worden door de rechtbank. Het is belangrijk dat er een inventaris van het actief opgemaakt wordt⁷.
- Het opmaken van een inventaris van het actief en het passief om te zien of het faillissement toereikend zal zijn en welke de schuldeisers zijn⁸.
- Het verzorgen van de boedel van de gefailleerde⁹.
- Het onderzoeken van de mogelijkheid om de lopende overeenkomsten voort te zetten of te beëindigen. Als de curator beslist de overeenkomst verder uit te

¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 445

² Artikel 34 Faillissementswet

³ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 179

Zie ook Artikel 39 Faillissementswet

⁴ COUSY, H., o.c., p. 44

Zie ook Artikel 40 Faillissementswet

⁵ ROGGE, J., o.c., p. 247

Zie ook Artikel 41 Faillissementswet

⁶ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 179

⁷ Artikel 42 Faillissementswet

⁸ Artikel 43 Faillissementswet

⁹ Artikel 45 Faillissementswet

voeren, dan komt de uitvoering ten laste van de boedel, in de mate dat het betrekking heeft op verrichtingen uitgevoerd na faillissement¹.

- Hij zet de handelsactiviteiten van de gefailleerde geheel of gedeeltelijk voort, na toestemming van de rechtbank. De curator of iedere belanghebbende kan hier een verzoek toe doen².
- Een levensonderhoud en de nodige voorwerpen toekennen aan de gefailleerde en zijn gezin³.
- Hij zal met toestemming van de rechter-commissaris de goederen verkopen die bederf of een sterke waardevermindering kunnen ondergaan⁴.
- Hij opent de briefwisseling gericht aan de gefailleerde⁵.
- Hij zoekt alle schuldvorderingen uit die aan de gefailleerde verschuldigd zijn, en int deze⁶.
- Hij staat in voor de verificatie en verbetering van de balans⁷. De curator zal de boeken nakijken en een balans opstellen. Zo krijgt hij een zicht op de toestand van het faillissement. Als de gefailleerde zelf een aangifte doet, zal de balans reeds ter beschikking zijn ter griffie van de rechtbank van koophandel⁸.
- De curator is verantwoordelijk voor het verrichten van alle handelingen om de rechten van de gefailleerde tegenover de schuldenaars te bewaren. Verder zal hij ook een hypothecaire inschrijving nemen op de onroerende goederen van de gefailleerde om de rechten van de schuldeisers te beveiligen⁹.

¹ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 181

Zie ook Artikel 46 Faillissementswet

² DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 181

Zie ook Artikel 47 Faillissementswet

³ Artikel 48 Faillissementswet

⁴ Artikel 49 Faillissementswet

⁵ Artikel 50 Faillissementswet

⁶ Artikel 51 Faillissementswet

⁷ Artikel 54 Faillissementswet

⁸ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 446

⁹ Artikel 57 Faillissementswet

- Hij kan de gefailleerde vragen te helpen in het beheer en te informeren¹.
- Hij bezorgt de rechter-commissaris binnen de twee maanden een verslag over de faillissementstoestand, de voornaamste oorzaken, omstandigheden en kenmerken².
- De curator kijkt de aangeven schuldvorderingen na door ze te controleren aan de hand van de boekhouding en maakt een proces-verbaal op van de nagekeken schuldvorderingen³.
- De opbrengst van de gerealiseerde activa verdelen onder de schuldeisers⁴.
- Het niet tegenstelbaar verklaren van de handelingen van de gefailleerde aan de boedel⁵.

2.5.4 Het faillissementsvonnis⁶

Wanneer de gefailleerde niet aan de grond- en formele voorwaarden beantwoordt, wordt het faillissement afgewezen door de bevoegde rechtbank. Als de handelaar wel aan de voorwaarden voldoet, spreekt de rechtbank het faillissementsvonnis uit. De rechtbank van koophandel kan het vonnis uitstellen voor een termijn van 15 dagen⁷. De bedoeling is dat de schuldenaar de mogelijkheid krijgt om een gerechtelijk akkoord aan te vragen. In dit vonnis worden alle schuldeisers (dus ook die met een bijzonder voorrecht, pand of hypotheek) aangespoord om van hun schuldvorderingen aangifte te doen binnen de 30 dagen volgend op het faillissementsvonnis⁸. Zonder verklaring van schuldvordering kan de schuldeiser niet in het passief worden opgenomen.

¹ Artikel 59 Faillissementswet

² COUSY, H., o.c., p. 47

Zie ook Artikel 60 Faillissementswet

³ Artikel 65 Faillissementswet

Zie ook Artikel 67 Faillissementswet

⁴ Artikel 80 Faillissementswet

⁵ Artikel 17 Faillissementswet

⁶ Artikel 38 Faillissementswet

⁷ Artikel 7 Faillissementswet

⁸ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 462

Zie ook Artikel 11 Faillissementswet

Voor de afwikkeling van het faillissement worden er één of meerdere curators aangesteld¹. Een rechter-commissaris wordt ingeschakeld om toezicht te houden op de afwikkeling en om de vereffening van het faillissement te bespoedigen. In opdracht van de curator dient het vonnis aan de gefailleerde betekend te worden bij deurwaardersexploot om ervoor te zorgen dat hij effectief failliet is².

2.5.4.1 De bepaling van datum van staking van betaling

De verdachte periode is de periode tussen de datum van staking van betaling en het vonnis van het faillissement³. De vaststelling van die tijdsruimte heeft haar belang, omdat bepaalde daden, door de gefailleerde in die periode gesteld, kunnen nietig verklaard worden⁴. Deze handelingen zijn verplicht niet tegenwerpbaar aan de faillissementsboedel⁵. Dit wil zeggen dat een derde het geld of goed zal moeten teruggeven wanneer één van deze daden gebeurd zijn. Dat zal ook het geval zijn als die derde niet op de hoogte was van het feit dat het bedrijf in moeilijkheden verkeerde. In deel 4.1.7 wordt hier dieper op ingegaan. Verder bestaat er ook een facultatieve niet tegenwerpelijkheid die enkel geldt als de verrichte handeling nadelig is voor de boedel⁶.

De rechtbank kan het tijdstip van staking van betaling vervroegen als ernstige en objectieve situaties duidelijk aantonen dat de betalingen voor het vonnis hebben opgehouden⁷. Een voorbeeld van zo een omstandigheid is dat de bankier het krediet al geruime tijd voor de falings heeft opgezegd⁸. De rechter kan de datum op maximum zes maanden voor de datum van het faillissementsvonnis plaatsen⁹.

¹ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 143

² ROGGE, J., o.c., p. 235

³ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 144

⁴ Artikel 17 Faillissementswet

⁵ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 448

⁶ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 450

Zie ook Artikel 18 Faillissementswet

⁷ COUSY, H., o.c., p. 41

⁸ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 144

⁹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 448

2.5.4.2 De inhoud van het vonnis

Het vonnis houdt in¹:

- Het geeft de verklaring van de staat van het faillissement.
- Het bepaalt de datum waarop de schuldenaar opgehouden heeft te betalen zodat de verdachte periode bepaald kan worden.
- Het stelt één of meerdere curators aan, afhankelijk van de belangrijkheid van het faillissement. Ook worden de leden van de rechtbank van koophandel en een rechter-commissaris benoemd.
- Het geeft de dagbladen aan waarin het vonnis van de faillietverklaring bekend gemaakt moet worden.
- Het beveelt een plaatsopneming door de rechter-commissaris, de curators en de griffier.
- Het vonnis bepaalt de termijn waarbinnen de schuldeisers aangifte van hun schuldvorderingen ter griffie moeten doen.
- Het wijst de dag en het uur aan waarop zal overgegaan worden tot de sluiting van het proces-verbaal van het onderzoek naar de echtheid van de schuldvorderingen en tot de behandeling van de geschillen².

2.5.4.3 Publicatie van het vonnis

Binnen de vijf dagen dient het faillissementsvonnis openbaar gemaakt te worden omdat het vonnis van faillietverklaring tegenstelbaar is aan iedereen³. Deze publicatie moet door de curator in het Belgisch staatsblad gebeuren en in minimaal twee dagbladen of

¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 444 en ROGGE, J., o.c., p. 235
Zie ook Artikel 11 Faillissementswet

² COUSY, H., o.c., p. 41

³ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 205

plaatselijke uitgaven¹. Verder wordt het centraal handelsregister in kennis gesteld². Zo blijft elke belanghebbende op de hoogte. Ter griffie wordt een faillissementsdossier bijgehouden met de componenten die nodig zijn om een beeld te vormen over het faillissement en het faillissementsbeheer. Iedere belanghebbende kan er kosteloos inzage van nemen en er een kopie van krijgen tegen betaling van de griffierechten³.

2.5.4.4 Tegen het vonnis aan te wenden rechtsmiddelen

Binnen 15 dagen na betekening van het vonnis kan de gefailleerde in beroep gaan⁴. Andere partijen kunnen tot 15 dagen na de publicatie in het Belgisch Staatsblad een verzet aantekenen⁵.

2.5.5 De vereffening en sluiting van het faillissement

De vereffening moet gebeuren op een snelle, eenvoudige, goedkope en economisch verantwoorde manier. Dit wil zeggen dat mogelijk nog leefbare afdelingen van het bedrijf in stand gehouden worden door ze over te geven tegen zo voordelig mogelijke voorwaarden⁶.

De vereffening is het stopzetten van de activiteiten van een onderneming. De curators gaan over tot de vereffening van het faillissement nadat de schuldvorderingen definitief zijn aanvaard of verworpen⁷. Dit wil zeggen dat ze de onroerende goederen, de koopwaren en de roerende goederen verkopen onder toezicht van de rechter-commissaris⁸.

Wanneer de gefailleerde of de schuldeisers vinden dat hun belangen geschaad worden door een verkoop van de activa, dan kunnen zij de aanstelling van een curator ad hoc

¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 445

Zie ook Artikel 38 Faillissementswet

² BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 205

³ Artikel 39 Faillissementswet

⁴ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 206

Zie ook Artikel 14 Faillissementswet

⁵ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 145

⁶ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 161

⁷ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 185

⁸ Artikel 75, §1 Faillissementswet

vragen. De curator wordt dan voor een deel van zijn taak vervangen door een andere curator om tegenstrijdigheid van belangen te vermijden. De curator kan de rechtbank verzoeken de verkoop van activa te verbieden als het indruist tegen de belangen van de schuldeisers of de gefailleerde¹.

De rechtbank kan op vraag van de curators de overdracht van een onderneming in werking, ook wel 'going concern' genoemd, bevestigen onder de voorwaarden die de partijen hebben afgesproken². De curators kunnen de handelsactiviteiten van de gefailleerde voortzetten of laten voortzetten onder hun toezicht³.

De rechter-commissaris kan een vergadering van schuldeisers samenroepen. In ieder geval moet een vergadering van schuldeisers worden bijeengeroepen het derde jaar na de faillietverklaring. De curators brengen er verslag uit over de vereffening. De gefailleerde kan hierover worden gehoord. De schuldeisers kunnen de curator opdragen te onderhandelen over een vaste prijs voor het geheel of een deel van de rechten of de rechtsvorderingen en deze daarna te vervreemden⁴.

Op het einde van de vereffening, als de activa gerealiseerd zijn en de passiva vaststaan, worden de gefailleerde en de schuldeisers door de curator bijeengeroepen op een afrekeningsvergadering⁵. De faillissementsrekening vermeldt het totale bedrag van het actief, de kosten en het ereloon van de curators, de boedelschulden en de verdeling tussen de verschillende soorten van schuldeisers. Op deze vergadering wordt de afrekening besproken en afgesloten⁶. De schuldeisers kunnen het beheer van de curatoren beoordelen en geven ook hun advies over de mogelijke verschoonbaarheid van de gefailleerde⁷. Het saldo van de rekening dient voor de laatste uitdeling, in overeenstemming met de rangregeling. Als er een overschot is, komt dit toe aan de gefailleerde⁸. Wanneer er onenigheden zijn met betrekking tot de afrekening, spreekt de rechtbank zich hierover uit en verbetert zij de afrekeningen⁹. De opbrengsten uit de verkopen worden gebruikt voor de uitbetaling van de schuldeisers. De uitbetaling zal

¹ Artikel 75, §3 Faillissementswet

² DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 463

Zie ook Artikel 75, §4 Faillissementswet

³ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 185

Zie ook Artikel 47 Faillissementswet

⁴ COUSY, H., o.c., p. 71 en Artikel 76 Faillissementswet

⁵ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., o.c., p. 183

⁶ COUSY, H., o.c., p. 72

⁷ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 186

⁸ Artikel 79 Faillissementswet

⁹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 463

gebeuren door de curator¹. Zodra de uitbetalingen gebeurd zijn, richt de curator een verzoekschrift tot de rechtbank om de sluiting te bevelen. De rechtbank kan ook ambtshalve de sluitingsprocedure opstarten². De rechtbank spreekt de sluiting van het faillissement dus uit en oordeelt over de verschoonbaarheid van de gefailleerde. De sluiting van het faillissement beëindigt de opdracht van de curators en houdt een algemene kwijting in³. De gefailleerde krijgt zijn vermogen weer in bezit⁴. De schuldeisers kunnen hun verhaalrecht weer individueel uitoefenen⁵. Bij een rechtspersoon maakt de beslissing van de rechtbank een einde aan de rechtspersoon⁶.

2.6 De actoren van het faillissement

In dit deel zullen de organen van het faillissement uiteengezet worden. De curator wordt iets uitgebreider behandeld, omdat hij toch de centrale figuur is binnen het faillissement. Hij is de persoon met wie de gefailleerde en de schuldeisers contact hebben.

2.6.1 De curator

De curator wordt benoemd door de rechtbank van koophandel tijdens het vonnis van faillietverklaring. Hij wordt gekozen uit de personen ingeschreven op een lijst opgesteld door de algemene vergadering van de rechtbank van koophandel. Enkel advocaten kunnen tot curator benoemd worden⁷. Hierop kan een uitzondering gemaakt worden als de aard en de omvang van het faillissement ervoor zorgen dat er een toegevoegde curator nodig is. Zo kan ook een accountant of bedrijfsrevisor een toegevoegde curator zijn⁸. De rechtbank kan op elke moment de curator vervangen of het aantal curatoren vermeerderen of verminderen, al naargelang de belangrijkheid van het faillissement⁹.

¹ COUSY, H., o.c., p. 71

² DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 184

³ Artikel 80 Faillissementswet

⁴ COUSY, H., o.c., p. 72

⁵ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 462

⁶ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 184

Zie ook Artikel 83 Faillissementswet

⁷ COUSY, H., o.c., p. 43

Zie ook Artikel 27 Faillissementswet

⁸ ERNST, P., SMETS, B., VANMUYSEN, J. en VERHAERT, J., *De nieuwe wetgeving op het gerechtelijk akkoord en het faillissement*, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 1998, 167 pagina's, p. 44

⁹ COUSY, H., o.c., p. 44

Zie ook Artikel 31 Faillissementswet

De curator legt de eed af bij de inschrijving op de lijst tegenover de voorzitter van de rechtbank van koophandel opdat hij zijn opdracht op de gepaste manier zal vervullen¹. De curator moet een speciale opleiding gevolgd hebben en zekerheden bieden op het vlak van bekwaamheid en ervaring². Verder is hij verplicht een verslag op te stellen.

2.6.1.1 De taak van de curator

Vroeger had de curator een dubbele rol. Hij nam de plaats in van de gefailleerde en vertegenwoordigde tevens de massa van de schuldeisers. Nu baseert de curator zijn taak op de wet. Door die wettelijke opdracht verdedigt hij de belangen van de gezamenlijke schuldeisers en niet de belangen van ieder van hen³. Zo kan hij opkomen voor de schade veroorzaakt aan de gezamenlijke schuldeisers⁴. Onder hen behoren de chirographaire schuldeisers en de schuldeisers met een algemeen voorrecht. De gemeenschappelijke rechten zijn de rechten die voortkomen uit het nadeel veroorzaakt door eenieder, waardoor het actief van het faillissement verminderd of het passief vermeerderd wordt⁵.

De curator wordt belast met het beheer, de wedersamenstelling en de vereffening van de failliete boedel en verder ook met de verdeling van de opbrengst⁶. Zijn taken werden reeds opgesomd in deel 2.5.3.2. Door de Reparatiwet van 4 september 2002 krijgt de curator er enkele plichten bij. Dit zal verder worden besproken in punt 3.2.2.3.

2.6.1.2 Het ereloon

Het ereloon van curator wordt bepaald op basis van het belang en de complexiteit van de opdracht⁷. De definitieve betaling gebeurt bij sluiting van het faillissement. De regels en barema's tot vaststelling van het ereloon worden door de Koning bepaald⁸.

¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 446

Zie ook Artikel 30 Faillissementswet

² DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 445

³ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 150

⁴ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 446

⁵ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 151

⁶ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 445

⁷ COUSY, H., o.c., p. 48

Zie ook Artikel 33 Faillissementswet

⁸ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 446

2.6.1.3 De aansprakelijkheid

De curator kan worden aangesproken voor fouten of nalatigheden. Hij is aansprakelijk ten aanzien van de gefailleerde en de schuldeisers als hij zijn opdracht onzorgvuldig en niet als een goede huisvader vervult¹. Hij is persoonlijk aansprakelijk om alle handelingen te verrichten tot bewaring van de rechten van de gefailleerde tegen zijn schuldenaars². Tegenover derden is hij niet persoonlijk verbonden. Begaat de curator onrechtmatige daden, dan is hij wel persoonlijk aansprakelijk voor die schade.

2.6.2 De rechter-commissaris

De rechter-commissaris wordt door de rechtbank van koophandel, die het faillissement uitsprekt, benoemd uit haar leden, met uitzondering van de voorzitter³. Meestal is het een rechter in handelszaken⁴. Hij wordt aangewezen tijdens het faillissementsvonnis, controleert de curator en helpt hem⁵. Hij oefent toezicht uit op het beheer en de vereffening van het faillissement⁶. Tevens controleert hij de financiële toestand en is hij belast met het toezicht op de boedelbeschrijving en op de verkopen van de activa. Verder ontvangt hij alle verslagen van de curators. De wet geeft hem eveneens een initiatief- en beslissingsrecht. Zo zit hij de vergadering van de schuldeisers voor en beveelt hij de dringende maatregelen die nodig zijn voor het beveiligen en het bewaren van de goederen van de boedel⁷. Bovendien brengt hij verslag uit aan de rechtbank over de onenigheden waartoe het faillissement aanleiding geeft. Voor sommige aspecten heeft hij een adviesbevoegdheid. Voor het verrichten van bepaalde handelingen moet hij machtiging of toestemming geven. Hij moet bijvoorbeeld bij een openbare verkoop van onroerend goed op voorhand toestemming geven aan de curator⁸.

¹ COUSY, H., o.c., p. 48

² DE GROOT, H. en STEIN, P.H., *Grondtrekken van het handelsrecht*, Uitgeverij Kluwer, Amsterdam, 2002, 459 pagina's, p. 448

Zie ook Artikel 57 Faillissementswet

³ Artikel 11 Faillissementswet

⁴ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 147

⁵ COUSY, H., o.c., p. 49

⁶ Artikel 35 Faillissementswet

⁷ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 179

⁸ ERNST, P., SMETS, B., VANMUYSEN, J. en VERHAERT, J., o.c., p. 46

2.6.3 De rechtbank van koophandel

In elke arrondissement is er een rechtbank van koophandel gevestigd. Zij is bevoegd voor alle handelszaken, is een controleorgaan en neemt de finale beslissing¹. Ze neemt kennis van en beslist over de geschillen in verband met het faillissement en het gerechtelijk akkoord². Ze kan beslissen om de handelaar het beheer over zijn goederen tijdelijk te ontnemen, spreekt het faillissementsvonnis uit en controleert de wijze van vereffening³. Verder benoemt en vervangt ze de curators en de rechter-commissaris en bepaalt ze de erelonen van de curators⁴. De rechtbank van koophandel spreekt de sluiting van het faillissement uit en spreekt zich uit over de al dan niet verschoonbaarheid van de gefailleerde⁵. Deze rechtbank kan de curator machtiging verlenen om onroerende goederen uit de boedel te verkopen en kan de curator ook een voorlopige voortzetting van handelsbekwaamheid bevelen⁶.

2.6.4 Het Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie vertegenwoordigt bij elke rechtbank of hof de belangen van de gemeenschap. Het Openbaar Ministerie is georganiseerd per arrondissement. Op het niveau van het arrondissement is de procureur des Konings het hoofd van het parket⁷. Haar taak speelt zich vooral af in de behandeling en de opvolging van strafprocedures.

Het Openbaar Ministerie kan een gerechtelijk akkoord aanvragen als de rechtbank haar beslissing tot faillietverklaring voor een termijn van vijftien dagen opschort⁸.

¹ VAN HOECKE, M. en BOUCKAERT, B., *Inleiding tot het recht*, Uitgeverij Acco, Leuven, 1999, 383 pagina's, p. 124

Zie ook BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 214

² DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 13

³ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 444

Zie ook Artikel 8 Faillissementswet

Zie ook DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 184

⁴ DEHAESE, E., DREESSEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 173

⁵ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 184

⁶ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 447

Zie ook Artikel 47 Faillissementswet

⁷ VAN HOECKE, M. en BOUCKAERT, B., o.c., p. 156

⁸ ERNST, P., SMETS, B., VANMUYSEN, J. en VERHAERT, J., o.c., p. 46

2.6.5 Procureur des Konings

De procureur des Konings waakt over het algemeen belang van de schuldeisers. Hij kan bij alle verrichtingen van het faillissement aanwezig zijn¹. Hij doet onderzoek naar de grondvoorwaarden van het faillissement en naar het verloop van de afwikkeling². Verder kan hij het faillissementsdossier consulteren, de boeken en bescheiden van de schuldenaar inzien, de toestand van zijn zaken nagaan en aan de curator alle informatie vragen die hij nodig meent te hebben³. De rechter-commissaris bezorgt hem een kort verslag, dat de curator binnen de twee maanden moet opstellen, en een lijst van alle onderzoeken, die door de kamers voor handelonderzoek werden ingesteld. Tevens kan hij het faillissement vorderen, als uit het onderzoek blijkt dat de handelaar zich in staat van faillissement bevindt.

2.6.6 De voorlopige bewindvoerder

Wanneer het beheer van de goederen van de koopman tijdelijk geheel of gedeeltelijk wordt ontnomen, wordt dit beheer overgedragen aan een voorlopige bewindvoerder⁴. Dit is een regeling in afwachting van een faillissement. De voorzitter van de rechtbank van koophandel duidt één of meerdere voorlopige bewindvoerders aan en bepaalt hun bevoegdheden. De voorlopige bewindvoerder moet vertrouwd zijn met het bestuur van de onderneming en de boekhouding⁵. Hij moet waarborgen leveren van onafhankelijkheid en onpartijdigheid. Verder moet hij gebonden zijn aan een deontologische code, en moet zijn beroepsaansprakelijkheid verzekerd zijn⁶. De voorlopige bewindvoerder moet het bedrijf overnemen. Als het faillissement niet binnen de vier maanden wordt uitgesproken, vervalt het voorlopig bewind⁷.

¹ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 180

² BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 215

³ COUSY, H., o.c., p. 50

Zie ook Artikel 36 Faillissementswet

⁴ COUSY, H., o.c., p. 50

⁵ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c. , p. 173

⁶ COUSY, H., o.c., p. 50

Zie ook Artikel 8 Faillissementswet

⁷ Wikipedea, internet, de vrije encyclopedie, (<http://nl.wikipedia.org/wiki>)

Deze taak zal vooral vervuld worden door accountants, bedrijfsrevisoren, advocaten, curators of boekhouders¹. De kosten van de voorlopige bewindvoerder worden beschouwd als schulden van de boedel en worden dus betaald door de schuldenaar².

2.6.7 De griffier

De griffier is een gerechtelijk ambtenaar die de beslissingen van een rechtbank schriftelijk noteert³. Ter griffie wordt een faillissementsdossier bijgehouden met de elementen die nodig zijn om zich een beeld te vormen over het faillissement en het beheer ervan. Elke belanghebbende kan kosteloos het dossier inkijken⁴.

2.6.8 De schuldeiser

De schuldeisers zijn de partijen die iets te vorderen hebben van de gefailleerde. Zij moeten hun schuld opeisen door te dagvaarden⁵. De onderlinge verdeling tussen de crediteurs wordt door de wet bepaald. De wet geeft aan bepaalde groepen van schuldeisers een voordeel. Alle niet bevoorrechte schuldeisers moeten op voet van gelijkheid worden behandeld⁶. Zij vormen één massa en worden betaald uit de beschikbare activa. De rangorde van de schuldeiser zal verder besproken worden in hoofdstuk 4.

2.6.9 De gefailleerde

Een gefailleerde is per definitie een natuurlijk persoon of een rechtspersoon die handel heeft gedreven. Hij heeft op duurzame wijze opgehouden te betalen en zijn krediet is geschokt. Als hij aan deze voorwaarden voldoet, kan zijn faillissement uitgesproken worden. Dit werd reeds behandeld in onderdeel 2.4.

¹ ERNST, P., SMETS, B., VANMUYSEN, J. en VERHAERT, J., o.c., p. 41

² COUSY, H., o.c., p. 50

³ VAN HOECKE, M. en BOUCKAERT, B., o.c., p. 157

⁴ ERNST, P., SMETS, B., VANMUYSEN, J. en VERHAERT, J., o.c., p. 47

Zie ook Artikel 39 Faillissementswet

⁵ WESSELS, B. en VAN SINT TRUIDEN, M. PH., *Faillissementswet, tekst en commentaar*, Uitgeverij Kluwer, Deventer, 2004, 823 pagina's, p. 4

⁶ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 438

Tijdens de faillissementsprocedure wordt de gefailleerde over de vereffening van het faillissement gehoord, om hem meer te betrekken¹. De curator kan de gefailleerde vragen te helpen in het beheer en te informeren². Bij bepaalde handelingen zal de gefailleerde aanwezig moeten zijn³.

2.6.10 De werknemersvertegenwoordiging

De rechtbank van koophandel kan voor het nemen van de beslissing, de werknemersvertegenwoordiging horen over het al dan niet verder zetten van de activiteit. Deze werknemersvertegenwoordiging bestaat uit het personeel in de ondernemingsraad of in het comité voor preventie en bescherming op het werk, de vakbondsafvaardiging of een werknemersafvaardiging⁴.

De rechter-commissaris kan ook de werknemers horen in verband met het onderzoek van de boeken, de boekhoudkundige bescheiden, de oorzaken en de omstandigheden van het faillissement⁵.

¹ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 207

² Artikel 59 Faillissementswet

³ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 207

⁴ COUSY, H., o.c., p. 51

Zie ook Artikel 47 Faillissementswet

⁵ Artikel 55 Faillissementswet

3 Evolutie van het faillissement

In dit hoofdstuk wordt de ontwikkeling van het faillissement van de periode 2001 tot en met 2005 behandeld. Enerzijds wordt de algemene ontwikkeling gegeven, waarbij verschillende soorten evoluties aan bod komen: de jaarlijkse en maandelijks evolutie, de evolutie per geografisch gebied, per rechtsvorm, per sector en volgens de leeftijd van het bedrijf. Hierbij wordt er ook kort ingegaan op de sociale impact van sluitingen van bedrijven, namelijk het grootste verlies aan jobs in 2005. Waar mogelijk zal een korte toelichting gegeven worden van de reeds beschikbare gegevens van 2006. Anderzijds wordt de evolutie in de faillissementswetgeving besproken.

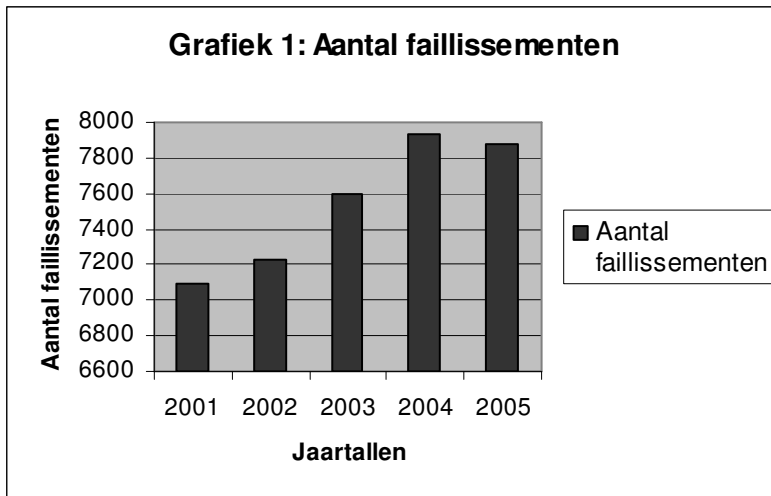
3.1 Algemeen

3.1.1 Jaarlijkse evolutie

Jaartal	Aantal faillissementen	% verandering
2001	7095	
2002	7223	+ 1,80 %
2003	7593	+ 5,12 %
2004	7935	+ 4,50 %
2005	7878	- 0,72 %

Tabel 1: Jaarlijks aantal faillissementen in België¹

¹ Federale Overheidsdienst Economie, internet, KMO, Middenstand en Energie, (<http://ecodata.mineco.fgov.be>)

Grafiek 1: Evolutie van het jaarlijks aantal faillissementen¹

Vanaf het jaar 2001 zat er een stijgende lijn in het aantal faillissementen (zie tabel 1 en grafiek 1). In 2001 hebben 7095 bedrijven hun boeken neergelegd. In 2004 is dit aantal, met bijna 12 %, opgelopen tot 7935 bedrijven. De grootste boosdoener is de stijging van 5,12 % in 2003 ten opzichte van 2002.

In het jaar 2004 werd het faillissement uitgesproken voor 7935 ondernemingen. In dat jaar kende België een piek wat betreft het aantal ondernemingssluitingen. Het stijgingspercentage (+ 4,5 %) lag wel lager in vergelijking met het jaar 2003 (+ 5,12 %). Voor het jaar 2005 stelt men opnieuw een groot aantal faillissementen vast, met name 7878. Er kan slechts een lichte afname (- 0,72 %) geconstateerd worden ten opzichte van het jaar voordien.

¹ Eigen bewerking van gegevens

3.1.2 Maandelijks evolutie

Jaar	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Maand	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Januari	617	630	608	627	695	740
Februari	614	586	651	696	638	691
Maart	647	696	691	825	762	683
April	580	552	627	677	635	594
Mei	614	619	634	656	721	
Juni	636	681	731	785	854	
Juli	388	421	475	412	418	
Augustus	356	307	337	352	367	
September	639	754	803	839	824	
Oktober	753	690	722	729	687	
November	612	644	590	696	601	
December	639	643	724	641	676	
Totaal	7095	7223	7593	7935	7878	2708

Tabel 2: Maandelijks aantal faillissement in België¹

Vanaf de maand september 2005 zag het er naar uit dat er een dalende trend in het maandelijks aantal faillissementen zat (zie tabel 2). Voor het jaar 2006 werd deze trend echter verbroken. Tijdens de maand januari 2006 gingen in België 740 ondernemingen failliet. Dit is een stijging van 6,47 % in vergelijking met januari 2005, en daarmee het hoogste aantal faillissementen ooit behaald in de maand januari. Het aantal bankroeten in februari 2006 is met 8,31 % gestegen ten opzichte van februari 2005. Het gaat om de februarimaand met het hoogste aantal faillissementen ooit, namelijk 691.

Na de eerste twee maanden van 2006 komt het aantal faillissementen al op 1431. Dit is een record tegenover de voorgaande jaren. In 2005 bedroeg het aantal 1333 na de maanden januari en februari. Hoewel dit zorgwekkende cijfers waren voor de verdere evolutie in 2006, is er vanaf maart toch een verbetering vast te stellen, namelijk een

¹ Federale Overheidsdienst Economie, internet, KMO, Middenstand en Energie, (<http://ecodata.mineco.fgov.be>)

afname van 7,56 % ten opzichte van januari. Deze positieve evolutie wordt nog sterker in de maand april, waar 594 faillissementen vastgesteld worden. Dit is een relatief laag aantal ten opzichte van de eerste maanden van 2006.

Tijdens het interview werd aan de voorzitters een verklaring gevraagd voor het relatief hoog aantal faillissementen in januari en februari 2006 en het lager aantal in de maanden maart en april.

Hier konden zij geen verklaring voor vinden. Zij constateerden wel een duidelijke stijging in het aantal faillissementen. In het arrondissement Tongeren werden in de eerste vier maanden van 2006 al meer faillissementen uitgesproken dan in de helft van 2005. Het is merkwaardig dat het aantal faillissementen in Hasselt en Tongeren in dezelfde richting evolueren, maar tegengesteld aan de rest in Vlaanderen. Limburg gaat steeds tegen de tendens in. Zo was er in de maand februari een daling in het aantal faillissementen in Vlaanderen vast te stellen, terwijl in Limburg dit aantal echter fors steeg. Dit kan nagegaan worden in deel 3.1.3.1.

Er is een verband tussen de conjunctuur en het aantal faillissementen. Ondernemingen lopen achter op de economische conjunctuur. Bedrijven die het ten gevolge van de conjunctuur moeilijk krijgen, gaan niet onmiddellijk failliet. Het geleden verlies uit zich pas na een verloop van de tijd. Wanneer er sprake is van een lage conjunctuur, is er pas een half jaar tot een jaar later een stijging in het aantal faillissementen vast te stellen¹.

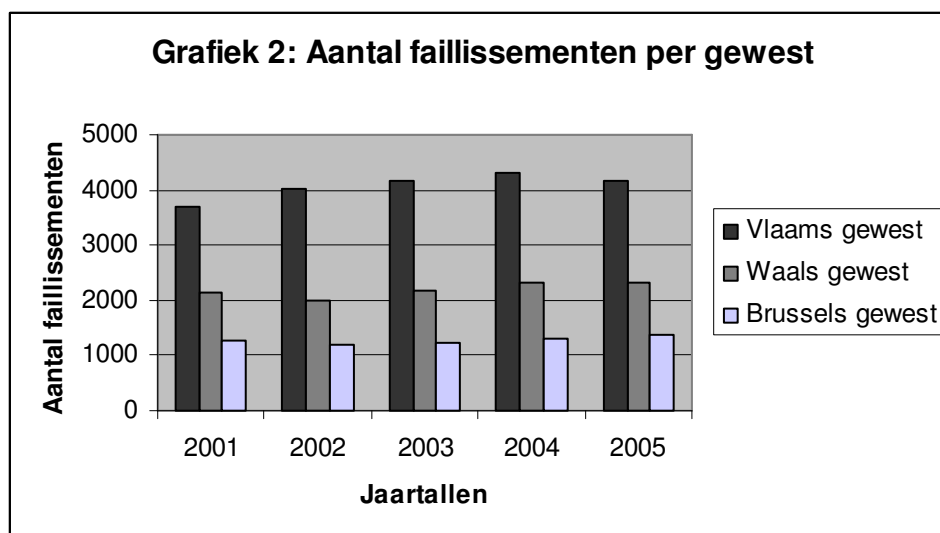
¹ Zie bijlage 2, vraag 6, interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelmont, P. en Lysens, T.

3.1.3 Geografische evolutie

3.1.3.1 Geografische evolutie volgens de gewesten

Jaar	2001	2002	2003	2004	2005
Gewest	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Vlaams gewest	3695	4022	4168	4329	4154
% verandering		8,85 %	3,63 %	3,86 %	-4,04 %
Waals gewest	2147	1990	2177	2315	2336
% verandering		-7,31 %	9,40 %	6,33 %	0,91 %
Brussels gewest	1253	1211	1248	1291	1388
% verandering		-3,35 %	3,06 %	3,45 %	7,51 %
Totaal	7095	7223	7593	7935	7878

Tabel 3: Aantal faillissementen per gewest¹ (zie bijlage 3)

Grafiek 2: Evolutie van het aantal faillissementen per gewest²

¹ Eigen bewerking van gegevens
Zie ook Federale Overheidsdienst Economie, internet, KMO, Middenstand en Energie,
(<http://ecodata.mineco.fgov.be>)

² Eigen bewerking van gegevens

Uit tabel 3 en grafiek 2 blijkt dat er in Vlaanderen van 2001 tot en met 2004 steeds een vermeerdering plaatsvond in het aantal faillissementen. Deze trend werd verbroken in 2005. Toen daalde het aantal bedrijven dat de boeken moest neerleggen met 4,04 %. De afname in het totaal aantal bankroeten van 2004 naar 2005 is daarom vooral te wijten aan het Vlaamse gewest.

In 2002 werden er in Wallonië 157 minder ondernemingen (-7,31 %) failliet verklaard dan in 2001. In 2003 gebeurde het omgekeerde en werden er 9,40 % meer boeken neergelegd. Het aantal bedrijven dat over kop ging, is na 2003 blijven toenemen, maar het stijgingspercentage nam af van 6,33 % in 2004 naar 0,91 % in 2005.

Voor het Brussels Hoofdstedelijk gewest valt het op dat er een stijgende tendens is na 2002. In 2005 was er zelfs een verhoging van 7,51 %.

Met de meest recente gegevens kan er wat over de maand februari gezegd worden. Voor februari 2006 veroorzaken het Brussels Hoofdstedelijk gewest (+10,6 %) en Wallonië (+16,8 %) een stijging. In Vlaanderen blijft de daling in het aantal faillissementen aanhouden. In Vlaanderen valt de provincie Limburg op met een stijging van 43,84 %¹.

¹ Het Laatste Nieuws, Persbericht, 2006-3-1, *Aantal faillissementen swingde in februari de pan uit*

3.1.3.2 Geografische evolutie volgens de provincies

Jaar	2001	2002	2003	2004	2005
Provincie	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Limburg	428	470	432	497	479
% verandering		9,81 %	-8,09 %	15,05 %	-3,62 %
West-Vlaanderen	568	599	679	636	701
% verandering		5,46 %	13,36 %	-6,33 %	10,22 %
Antwerpen	1470	1683	1679	1748	1604
% verandering		14,49 %	-0,24 %	4,11 %	-8,24 %
Henegouwen	743	714	740	794	732
% verandering		-3,90 %	3,64 %	7,30 %	-7,81 %
Luik	722	658	722	792	796
% verandering		-8,86 %	9,73 %	9,70 %	0,51 %
Luxemburg	142	91	108	128	138
% verandering		-35,92 %	18,68 %	18,52 %	7,81 %
Namen	267	279	316	276	308
% verandering		4,49 %	13,26 %	-12,66 %	11,59 %
Oost-Vlaanderen	760	769	919	934	877
% verandering		1,18 %	19,51 %	1,63 %	-6,10 %
Vlaams- Brabant	469	501	459	514	493
% verandering		6,82 %	-8,38 %	11,98 %	-4,09 %
Waals-Brabant	273	248	291	325	362
% verandering		-9,16 %	17,34 %	11,68 %	11,38 %
Geen opsplitsing	1253	1211	1248	1291	1388
Totaal	7095	7223	7593	7935	7878
% verandering		1,80 %	5,12 %	4,50 %	-0,72 %

Tabel 4: Aantal faillissementen per provincie¹

Bovenstaande tabel geeft de evolutie weer van het aantal faillissementen per provincie. Hierin kan de provincie Limburg beter worden bestudeerd en vergeleken worden met de andere provincies.

Ten eerste kan voor het aantal falingen in Limburg een schommelend verloop worden vastgesteld. Zo worden er in 2002 ongeveer 10 % meer faillissementen uitgesproken dan in 2001 en dit aantal wordt dan weer bijna gecompenseerd met een daling van 8 % anno

¹ Eigen bewerking van gegevens
Zie ook Federale Overheidsdienst Economie, internet, KMO, Middenstand en Energie,
(<http://ecodata.mineco.fgov.be>)

2003. Het jaar nadien moeten er opnieuw 15 % meer ondernemingen hun boeken neerleggen, waarna het aantal vanaf 2005 dan afgeremd wordt met 3,62 %. Ondanks dit schommelend verloop is er toch een stijgende lijn in het aantal faillissementen waar te nemen. In het jaar 2001 sloten 428 Limburgse bedrijven hun deuren. Vier jaar later vonden er 479 faillissementen plaats in Limburg, wat overeenkomt met een toename van 12 %.

Er kan ook opgemerkt worden dat alle Vlaamse provincies eenzelfde gedrag vertonen wat betreft de evolutie van het aantal faillissementen. Elke provincie in Vlaanderen kent een hogere falingsgraad in 2005 dan in 2001. Dit kan daarentegen niet gezegd worden van de Waalse provincies, daar Luxemburg en Henegouwen in 2005 zelfs beneden hun peil zitten van 2001.

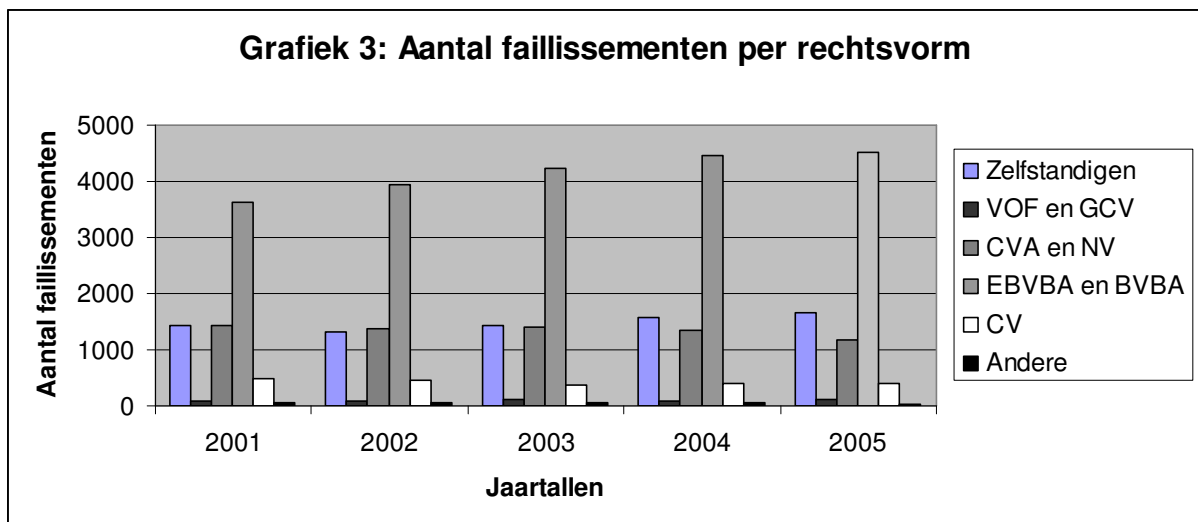
Verder kunnen er nog opvallende gelijkenissen vastgesteld worden tussen de provincies van eenzelfde gewest. Zo aardt de provincie Limburg in haar procentuele verandering in het aantal faillissementen zeer hard naar de provincie Vlaams-Brabant, maar niet naar de provincie die hier net onder ligt, Waals-Brabant.

Ten opzichte van het totaal aantal Belgische faillissementen, scoort Limburg ongeveer gelijk, namelijk een toename in 2005 ten opzichte van 2001 van zo'n 11 à 12 %. Er is enkel een verschil te merken in de tussentijdse aantallen. Deze schommelen harder voor de provincie Limburg, terwijl een gelijkmatige toename kan vastgesteld worden voor heel België.

3.1.4 Evolutie per rechtsvorm

Jaar	2001	2002	2003	2004	2005
Rechtsvorm	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Zelfstandigen	1426	1303	1428	1584	1664
% verandering		-8,63 %	9,59 %	10,92%	5,05 %
VOF en GCV	79	91	99	96	118
% verandering		15,19 %	8,79 %	-3,03 %	22,92 %
CVA en NV	1435	1374	1391	1350	1158
% verandering		-4,25 %	1,24 %	-2,95 %	-14,22 %
EBVBA en BVBA	3632	3938	4238	4464	4502
% verandering		8,43 %	7,62 %	5,33 %	0,85 %
CV	476	469	381	391	394
% verandering		-1,47 %	-18,76 %	2,62 %	0,77 %
Andere	47	48	56	50	42
% verandering		2,13 %	16,67 %	-10,71 %	-16 %
Totaal	7095	7223	7593	7935	7878

Tabel 5: Aantal faillissementen per rechtsvorm¹

Grafiek 3: Evolutie van het aantal faillissementen per rechtsvorm¹

¹ Eigen bewerking van gegevens

Zie ook Federale Overheidsdienst Economie, internet, KMO, Middenstand en Energie, (<http://ecodata.mineco.fgov.be>)

Het aantal faillissementen bij de verschillende rechtsvormen is zeer uiteenlopend (zie tabel 5 en grafiek 3). Over een tijdspanne van vijf jaar gingen er 16,70 % meer zelfstandigen over kop. De stijging (49,37 %) in de faillissementen doet zich vooral voor bij de VOF's en GCV's. Onder de NV's en de CVA's stelt men een daling vast van 19,3 %. Een omgekeerde beweging doet zich voor bij de EBVBA's en de BVBA's. Hierbij is er namelijk een stijging van 23,95 % vast te stellen. Bij de CV's ziet men dan weer een afname van 17,23 %.

Er kan geconstateerd worden dat de meeste ondernemingen die failliet gaan, de rechtsvorm van een EBVBA of een BVBA hebben. Zij maken circa 51 tot 57 % uit van het totaal aantal faillissementen. De zelfstandigen nemen het tweede grootste deel van de faillissementen voor hun rekening, ongeveer 18 tot 21 %. De NV's en CVA's hebben met 15 tot 20 % eveneens een redelijk aandeel in het geheel van de ondernemingssluitingen, namelijk. De CV's bedragen 5 tot 7 % van het totaal. Het blijkt dat slechts 1 tot 1,5 % van de getroffen ondernemingen over de vijf jaren VOF's en GCV's zijn.

De evolutie in de rechtsvormen per gewest kan in bijlage 4 geraadpleegd worden.

3.1.5 Evolutie per sector

Jaar	2001	2002	2003	2004	2005
Sector	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Landbouw, jacht en bosbouw	90	80	105	111	115
Visserij	1	7	5	7	7
Winning van delfstoffen	3	7	3	1	2
Industrie	525	550	601	588	559
Productie en distributie van elektriciteit, gas en water	1	2	1	0	0
Bouwnijverheid	939	1010	1005	1031	1068
Groot- en kleinhandel, reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen	2372	2358	2375	2472	2323
Hotels en restaurants	1157	1110	1239	1327	1393
Vervoer, opslag en communicatie	437	455	460	496	475
Financiële instellingen	50	32	45	52	47
Onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven	975	944	1024	1113	1111
Openbaar bestuur	1	0	0	0	0
Onderwijs	11	13	12	7	8
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	31	31	24	25	27
Gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten	215	258	354	297	292
Niet gekend	287	366	339	408	451
Totaal	7095	7223	7592	7935	7878

Tabel 6: Aantal faillissementen per sector¹

In tabel 6 wordt het aantal gefaalde ondernemingen opgedeeld volgens hun soort van bedrijvigheid. Het totaal aantal faillissementen wordt opgesplitst in zeventien

¹ Federale Overheidsdienst Economie, internet, KMO, Middenstand en Energie, (<http://ecodata.mineco.fgov.be>)

verschillende sectoren. Wanneer men deze groepen bekijkt en analyseert, kan men enkele opvallende en interessante bemerkingen maken gedurende de voorbije vijf jaar.

De grootste aandeelhouders in het aantal faillissementen zijn de groot- en kleinhandel, de reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen, de horeca, de bouwsector en de sector van onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven. Samen maken zij 75 % van het totaal.

In 2001 bedroegen de groot- en kleinhandel, de reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen 33,43 % van het totaal aantal faillissementen. Dit percentage daalde licht tot 29,49 % in 2005. Dit wil zeggen dat ongeveer één op drie bedrijven die failliet gingen, zich in de branche van de handel of de reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen bevonden. Dit percentage bleef gedurende de afgelopen vijf jaar vrij stabiel.

De horeca is de tweede grootste branche in het faillissementengeheel. Ook deze tak weegt zwaar door op de totaliteit, namelijk een 15 tot 18 %, en dit aandeel verandert nauwelijks. In 2005 stelt men vast dat er één op 39 horecazaken door bankroet verdween¹.

De bedrijfstakken die de horecasector op de voet volgen, zijn de bouwnijverheid en de sector van de onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven. Deze nemen over de vijf jaren een 13 à 14 % van het totaal aantal voor hun rekening en hun percentage blijft relatief stabiel.

De overige 25 % van de faillissementen komen hoofdzakelijk voor in de industrie-, vervoer-, opslag- en communicatiesector, gevolgd door de gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten, landbouw, jacht en bosbouw en de financiële instellingen. In de sectoren van de visserij, winning van delfstoffen, productie en distributie van elektriciteit, gas en water, openbaar bestuur, onderwijs en gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening is het absolute aandeel in het aantal faillissementen eerder beperkt.

Over het algemeen is er in geen enkele branche een uitzonderlijke grote stijging of daling vast te stellen.

¹ VAN DEN BROELE, E., Graydon Belgium NV, (a), p. 6

Om een nog completer inzicht te krijgen in de voorgaand besproken sectorevolutie, is het interessant om de verhouding te bekijken van het aantal faillissementen in een sector ten opzichte van het totaal aantal actieve bedrijven in de desbetreffende sector. In deze vergelijking komen enkele opvallende verschillen en aandachtspunten aan het licht (zie bijlage 5).

De ondernemingen van de sector die het meest te kampen hebben gekregen met faillissementen, vertegenwoordigen ook het grootste aandeel in het totaal aantal actieve bedrijven in België.

Opvallend is toch dat het aantal falingen in sommige sectoren relatief verschilt van het aantal bedrijven dat in die sector opereert ten opzichte van het totaal aantal actieve ondernemingen.

De horecasector maakt ongeveer 8 % uit van het totaal aantal Belgische bedrijven in alle sectoren. Wanneer dit aandeel vergeleken wordt met het aantal dat in deze sector de boeken heeft moeten neerleggen ten opzichte van het totaal aantal gefailleerden, wordt een verdubbeling vastgesteld: namelijk 16,3 % van het totaal aantal failliete ondernemingen in de 17 sectoren in het jaar 2001, waren horecabedrijven. In 2005 stijgt dit aandeel zelfs tot 17,7 % van het totaal aantal. Hiermee kan dus besloten worden dat de horecasector het slecht doet ten opzichte van zijn aandeel in het totaal aantal actieven in België. Erger nog, deze sector groeit niet terwijl er toch steeds meer hotels, cafés en restaurants de deuren moeten sluiten.

De sector van de onroerende goederen, het verhuur en diensten aan bedrijven tonen echter een tegengesteld patroon dan deze van de horeca. Aan de hand van volgende cijfers kan geconcludeerd worden dat deze sector het relatief goed doet: met een jaarlijkse vertegenwoordiging van zo'n 20 % van het totaal aantal actieve Belgische bedrijven, zijn slechts circa 14 % van het totaal aantal gefaalde bedrijven failliet verklaard in deze sector.

Ook voor andere, kleinere sectoren in België zijn grote verschillen vast te stellen in deze verhouding. Het fenomeen is vooral duidelijk waar te nemen in de sectoren landbouw, jacht en bosbouw, gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele- en persoonlijke diensten.

In België zijn er meer bedrijven actief in de landbouw- en jachtsector dan in de horeca¹. Daarom is het opmerkelijk dat de landbouw- en jachtbranches veiliger lijken. Over de jaren heen is er een lichte daling in het aantal landbouwbedrijven vast te stellen, maar dit betekent niet noodzakelijk dat de productie terugloopt. De groententeelt en de biologische landbouw kennen een groei². In sector van de landbouw, jacht en bosbouw waren er vanaf 2001 tot en met 2005 ieder jaar gemiddeld zo'n 70.000 ondernemingen actief. Dit beslaat een aandeel van circa 10 % van het totaal aantal actieve bedrijven uit de 17 sectoren in ons land. Wanneer er voor dezelfde periodes gekeken wordt naar het aantal bedrijven dat in die sector failliet gaat, kunnen we besluiten dat deze sector het enorm goed doet. Zo moeten er slechts gemiddeld een 100-tal ondernemingen in de landbouw, jacht en bosbouw van de gemiddeld circa 7500 totaal gefailleerden de boeken neerleggen. Dit komt neer op een vertegenwoordiging van zo'n 1,3 % ten opzichte van het totaal faillietverklaarden in alle sectoren. Zolang er geen natuurrampen gebeuren of epidemieën uitbreken, is dit een sector waarin een grote overlevingskans is.

Een minder sterke, maar toch gelijkaardige vergelijking, is ook waar te nemen in de gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten. In deze sector gingen vanaf 2001 slechts zo'n 4 % (tussen 215 en 354) bedrijven failliet, terwijl ze toch circa 9 % (tussen 60.000 en 63.000) van het totaal aantal actieven uitmaakten.

¹ VAN DEN BROELE, E., (a), o.c., p. 6

² DE CUYPER, N., *Verkennde studie: psychosociale risico's in de Vlaamse Landbouw*, April 2002, 248 pagina's, (<http://www.fapse.ulg.ac.be/lab/trav/preventagri/Download/onderzoek%20stress%20kul.pdf>)

3.1.6 Evolutie volgens de leeftijd van het bedrijf

Jaar	2001	2002	2003	2004	2005
Leeftijd	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
< 1 jaar	164	153	165	57	46
1 jaar	537	528	509	589	633
2 jaar	690	703	706	763	756
3 jaar	684	677	704	788	688
4 jaar	663	652	699	669	709
5 tot 9 jaar	2108	2105	2218	2277	2212
10 tot 14 jaar	1160	1202	1255	1199	1182
15 tot 19 jaar	424	482	596	683	707
> 19 jaar	554	571	597	710	671
Niet gekend	111	150	144	200	274
Totaal	7095	7223	7593	7935	7878

Tabel 7: Aantal faillissementen volgens bestaansduur¹

Wanneer in de statistieken nagegaan wordt wat tijdens de voorbije vijf jaar de bestaansduur van de ondernemingen was voordat ze ten onder gingen, kunnen er opnieuw interessante evoluties vastgesteld worden (zie tabel 7). De statistieken, opgedeeld per gewest, zijn terug te vinden in bijlage 6.

Van de periode 2001 tot en met 2005 is het zeer opvallend dat er een enorme daling (-71,95 %) is van het aantal startende ondernemingen die binnen het jaar falen. Dit kan een aanmoediging betekenen voor toekomstige starters van een onderneming. Deze daling kan verschillende redenen hebben².

Ten eerste krijgt de startende ondernemer vandaag de dag een betere scholing voordat hij aan het bedrijfsleven begint. Een goede kennis van management en bedrijfsbeheer is een noodzaak. Het onderwijs investeert in de stimulering van de ondernemingszin door meer praktijkgericht onderwijs. Om aan te tonen dat de startende ondernemer een

¹ Federale Overheidsdienst Economie, internet, KMO, Middenstand en Energie, (<http://ecodata.mineco.fgov.be>)

² Vlaanderen.be, *Startende ondernemers in Vlaanderen: een verkennend onderzoek*, internet, 2002, 212 pagina's, (http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/werk/viona/2001/2001_8_r.pdf)

voldoende basiskennis van bedrijfsbeheer heeft, werd het verplichte distributieattest ingevoerd. Zo verkleint de falingskans.

Ten tweede kan de ondernemer, ter ondersteuning, zich aansluiten bij een organisatie die hem begeleiding en bijkomende opleidingen aanbiedt. Zo geven PLATO Vlaanderen¹ en OVO² (Ondernemers Voor Ondernemers) intensieve begeleidings- en ondersteuningsprogramma's gebaseerd op het peterschapsprincipe. De doelstellingen zijn kennis- en informatieoverdracht, ervaringsuitwisseling en netwerking.

Ten derde doen de ondernemers meer ervaring op vooraleer ze van start gaan en hebben ze vaak meer realiteitszin. Dit vergroot de slaagkansen.

Ten vierde tenslotte, zijn geldverlenende instanties voorzichtiger geworden vooraleer ze een lening toestaan aan beginnende ondernemers. De startende ondernemer moet kunnen aantonen dat zijn bedrijf levenskrachtig is. Dit doet hij door een ondernemings- en financieel plan op te stellen³.

Voor de ondernemingen die hun activiteit 15 tot 19 jaar uitoefenen, kan vastgesteld worden dat er over vijf jaar meer ondernemingen failliet verklaard werden. Op deze bedrijfsleeftijd is er immers een toename aan faillissementen van 66,75 % te zien. Een verklaring voor het feit dat ondernemingen met een langere levensduur failliet gaan, kan de overgang naar een volgende generatie zijn. De ondernemer kan een bedrijfsopvolger zoeken die het bedrijf wil en kan overnemen. Dit kan een zoon, dochter of een derde zijn. Het kan voorkomen dat de bedrijfsleider een ander inzicht heeft, onvoldoende betrokkenheid toont of over onvoldoende bekwaamheid beschikt. Een andere verklaring kan zijn dat ondernemers die 15 à 19 jaar hun activiteit beoefenen, een minder goede opleiding gekregen hebben dan de jonge ondernemers.

In de periode van 2001 tot en met 2005 is het grootste aantal faillissementen terug te vinden bij de ondernemingen met een bestaansduur van vijf tot negen jaar (28 à 30 %). Dit geldt van 2001 tot en met 2005. De bedrijven die 10 tot 14 jaar in de running zijn, hebben het tweede grootste aandeel in het faillissemententotaal (15 à 16 %).

¹ PLATO Vlaanderen, (www.plato.be)

² UNIZO peterschapsprojecten, Ondernemers Voor Ondernemers, (www.ovonet.be)

³ UNIZO Startersservice, (<http://www.startersservice.be>)

Bij de overige leeftijden waarop bedrijven failliet gaan, is er geen markante evolutie te constateren.

3.1.7 Faillissementen en banenverlies

Hieronder wordt een overzicht gegeven van tien gefaalde ondernemingen die in het jaar 2005 de zwaarste impact hadden op de tewerkstelling.

Onderneming	Bestemming	Banenverlies
Inalfa	3930 Hamont-Achel	308
Globeground Brussels	1930 Zaventem	164
Yorkshire Europe	1325 Chaumont-Gistoux	125
Silidur Benelux	1082 Brussel	123
Societe anonyme d'expansion Economique, culturelle	5004 Namur	116
Atramef	2000 Antwerpen	105
Cit Belgium	1030 Brussel	103
Bouwbedrijf Zeeuws	3545 Halen	99
HDB Houget Duesberg Bosson	4800 Verviers	95
V. Mourant et fils	7110 La louvière	93

Tabel 8: Failliete bedrijven met het grootste verlies aan banen¹

Uit tabel 8 kan afgeleid worden dat het neerleggen van de boeken bij bedrijf Inalfa in 2005 het grootste verlies aan banen veroorzaakte, namelijk 308. Er waren slechts zeven ondernemingen die meer dan 100 werkkrachten op straat zetten. In 2004 waren dat er 13. In ditzelfde jaar schrapten drie ondernemingen zelfs meer dan 200 banen ten gevolge van hun faling, namelijk Sentinel (242 jobs), Lauer (241 jobs) en Raemdonck-Janssens (204 jobs)².

¹ VAN DEN BROELE, E., (a), o.c., p. 9

² VAN DEN BROELE, E., (a), o.c., p. 8

3.1.8 Faillissementen in de Europese Unie

		AANTAL FAILLISSEMENTEN IN JAAR						
jaar van toetreding	LAND	2000	2001	2002	2003	2004	2005	% '04-'05
1957	België	6878	7143	7265	7640	7986	7906	-1,0%
1957	Duitsland	27930	32390	37620	39470	39270	37900	-3,5%
1957	Frankrijk	45500	43000	44900	45804	45579	45305	-0,6%
1957	Italië	9973	10555	10570	10258	11404	12348	8,3%
1957	Luxemburg	597	475	742	712	671	686	2,2%
1957	Nederland	4582	5880	6841	8849	9456	10124	7,1%
1973	Denemarken	1818	2263	2453	2452	2531	2423	-4,3%
1973	Ierland	373	456	428	429	351	331	-5,7%
1973	UK	14317	14972	16305	14184	14102	15609	10,7%
1981	Griekenland	633	770	660	693	577	640	10,9%
1986	Portugal	1308	1383	1400	3055	3120	2550	-18,3%
1986	Spanje	2042	1951	2168	2207	2386	2223	-6,8%
1995	Finland	2165	2077	2165	2125	1412	1461	3,5%
1995	Zweden	7285	6313	6919	7134	7485	6653	-11,1%
1995	Oostenrijk	5340	5178	5281	5643	6318	7056	11,7%
SUBTOTAAL		130741	134806	145717	150655	152648	153215	0,4%
2004	Tsjechië	NA	NA	NA	NA	1461	1205	-17,5%
2004	Hongarijë	NA	NA	NA	NA	7519	8253	9,8%
2004	Polen	NA	NA	NA	NA	1466	945	-35,5%
2004	Slowakije	NA	NA	NA	NA	799	1061	32,8%
2004	Slovenië	NA	NA	NA	NA	787	733	-6,9%
2004	Litouwen	NA	NA	NA	NA	624	726	16,3%
2004	Estland	NA	NA	NA	NA	260	208	-20,0%
2004	Letland	NA	NA	NA	NA	1130	647	-42,7%
2004	Cyprus	NA	NA	NA	NA	579	711	22,8%
2004	Malta	NA	NA	NA	NA	0	0	
SUBTOTAAL						14625	14489	-0,9%
TOTAAL						167273	167704	0,26%

Tabel 9: Faillissementen in de Europese Unie¹

(De cursief gedrukte getallen zijn schattingen. Er zijn geen cijfers bekend over Malta.)

In de Europese Unie neemt het totaal aantal faillissementen van 2004 tot 2005 nauwelijks toe (+0,26 %). De stijging (+0,4 %) is vooral te merken in het oude Europa¹

¹ VAN DEN BROELE, E., Graydon Belgium NV, *Meer faillissementen in oud Europa: geen eenheid, wel verklaringen*, (b), internet, studies, persbericht, 2006-1-18, 8 pagina's, p. 5, (<http://gateway.graydon.be/download/studies/157.doc>)

(15 lidstaten). De nieuw toetredende lidstaten² tonen over het algemeen een daling in het aantal faillissementen (-0,9 %).

In *België* is er in 2004 een vermindering in het totaal faillissementen vast te stellen ten opzichte van 2005 (-0,72 %). Hiermee behaalt België een betere score dan de omliggende landen. In *Nederland* zijn er 7,1 % meer ondernemingen die failliet gaan ten opzichte van 2004. In 2005 gingen 10.124 Nederlandse bedrijven over kop, in 2004 waren dat er 9456. Voor *Duitsland* stelt men een daling vast van 3,49 %. *Frankrijk* noteert geen grote verandering in het aantal faillissementen en vertoont zoals gewoonlijk de hoogste absolute aantallen faillissementen van Europa. Het *groothertogdom Luxemburg* vertoont een groot aantal ondernemingen dat overkop gaat, namelijk een toename van 2,24 %. In 2005 stegen in *Groot-Brittannië* de faillissementen met ongeveer 11 % ten opzichte van 2004. In *Ierland* daalde in 2005 het aantal faillissementen met 5,7 % tegenover 2004. Ierland toont in 2005 het laagste aantal faillissementen sinds 2000. Dit aantal blijft een dalende trend aanhouden. Ook in *Denemarken* ziet men een afname van 4,3 %. In 2005 constateerde men daar 2423 faillissementen ten opzichte van 2.531 in 2004. In *Zweden* was er een daling van 11,1 %. *Finland* ondervindt een toename van 3,47 %. *Oostenrijk* wordt in 2005 geconfronteerd met een grote stijging van 11,7 % ten aanzien van 2004. De toename is al aan de gang sinds 2000. Voor *Spanje* en *Portugal* kan er moeilijk iets vastgelegd worden omdat de faillissementswetgeving er in 2005 fundamenteel aangepast is. Door de complexiteit van de Faillissementswet waren er weinig faillissementen³.

In Oost-Europa is er een relatief lage faillissementsgraad. De oorzaak hiervan is een gebrekkige wetgeving of toepassing ervan. Er kan dus moeilijk een vergelijking gemaakt worden. In *Polen* is er amper één faillissement op 2646 ondernemingen. Voor *Slovenië* is dit één op 149, wat redelijk hoog is⁴.

Op Europees niveau is het moeilijk een vergelijking te maken omwille van de grote verschillen in de Faillissementswetgeving per land.

¹ Het oude Europa: België, Duitsland, Griekenland, Spanje, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Denemarken, Verenigd Koninkrijk, Finland en Zweden.

² De nieuwe lidstaten sinds 2004: Cyprus, Tsjechië, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slowakije en Slovenië.

³ VAN DEN BROELE, E., (b), o.c., p. 1-6

⁴ VAN DEN BROELE, E., (b), o.c., p. 1-6

3.1.9 Opmerking

De cijfers betreffende het aantal faillissementen kunnen verschillen van bron tot bron. De voorzitters van de rechtbanken van koophandel gaven hier een verklaring voor.

Wanneer het aantal faillissementen geteld wordt, geldt in principe de datum van uitspraak van het faillissement. In verschillende bronnen wordt echter de datum van publicatie in het Belgisch Staatsblad gebruikt. Op deze manier ontstaan er afwijkingen. Immers het aantal faillissementen bijvoorbeeld uitgesproken in januari, wordt pas in februari in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Zo kan er ook nog een andere afwijking aangehaald worden. Stel dat de faillissementen telkens op maandag uitgesproken worden. De ene maand heeft vier maandagen, een andere maand telt er vijf. Zo concluderen bepaalde informatieverstreckende kantoren dan dat het aantal faillissementen gestegen is in de maand met vijf maandagen, terwijl dit geen juiste conclusie is. Conclusies die getrokken worden over een korte termijn (een maand) zijn niet altijd correct. Er kan pas over een jaar een juist eindoordeel gemaakt worden¹.

3.2 De Wetgeving

3.2.1 De faillissementswet van 8 augustus 1997

De Faillissementswet van 1851 bleef lange tijd ongewijzigd. De toename in het aantal faillissementen en de gevolgen hiervan zorgden ervoor dat de wetgever het recht van de ondernemingen in moeilijkheden ging herzien. De Faillissementswet van 8 april 1851 werd vervangen door de Faillissementswet van 8 augustus 1997 en de Wet op het gerechtelijk akkoord van 17 juli 1997. Het was de bedoeling dat het faillissement de uitzondering werd en het gerechtelijk akkoord de regel. De ondernemingen in moeilijkheden moesten zo veel mogelijk gered worden². De werkelijkheid is echter anders. Het faillissement is eerder de regel en het gerechtelijk akkoord de uitzondering. Dit werd reeds besproken in het onderdeel 2.2.

¹ Interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelmont, P. en Lysens, T.

² DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p.129

De Wet van 17 juli 1997 had drie doelstellingen. Ten eerste streefde de nieuwe wet een snelle, eenvoudige en transparante faillissementsprocedure na¹. De tweede doelstelling hield een afweging in van de belangen van de schuldeisers, de economie, de werknemers en de gefailleerde². Dit wil zeggen dat de rechten van de gefailleerde beter bewaard werden en dat de schuldeisers meer zeggenschap en controle kregen over het verloop van het faillissement. Ten derde had de nieuwe wetgeving modernisering tot doel. De wet diende aangepast te worden aan de hedendaagse economische, maatschappelijke en juridische behoeften³. Om deze doelstellingen te bereiken realiseerde de nieuwe wet een aantal fundamentele wijzigingen: betere informatie aan de schuldeisers, verschoonbaarheid van de gefailleerde, afschaffing van het ambtshalve uitgesproken faillissement en afschaffing van het akkoord na faillissement⁴.

3.2.2 De Reparatielwet van 4 september 2002

De Faillissementswet van 8 augustus 1997 werd veranderd door de Reparatielwet van 4 september 2002. De artikels van de Faillissementswet werden aangepast en de wet trad in werking op 1 oktober 2002⁵. In het verleden werd de nadruk vooral gelegd op het verwijderen van de ondernemingen in moeilijkheden en werd er enkel aandacht besteed aan de rechten van de schuldeisers. Nu wordt er uitgegaan van het herstel en het voortbestaan van de ondernemingen. Het is immers interessanter om deze bedrijven te redden⁶. Ook het aantal belanghebbende partijen neemt toe. Niet enkel de schuldeisers zijn belangrijk, maar ook de aandeelhouders, het personeel en de afhankelijke handelaars.

¹ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 160

² DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 428

³ DEHAESE, E., DREESEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 160

⁴ Federale Overheidsdienst Economie, internet, KMO, Middenstand en Energie, ondernemen, vademecum, *het faillissement*, (http://mineco.fgov.be/redirect_new.asp?loc=/enterprises/vademecum/Vade1_nl-09.htm)

⁵ GEINGER, H., DE MEESTER, K. en DURSIN, E., *Faillissement en gerechtelijk akkoord herbekeken*, Uitgeverij Maklu, Antwerpen-Apeldoorn, 2004, 245 pagina's, p. 233 e.v.

⁶ DE WILDE, A., (a), *Reparatielwet faillissement*, Rechtskundig weekblad, Jrg 66, Nr. 14, 2002-12-14, p. 561-579, p. 561

3.2.2.1 De verschoonbaarheid

Vóór de Faillissementswet van 1997 hadden gefailleerden het moeilijk om zich weer aan te sluiten bij het economische leven. Dit kwam omdat de schulden bij de faillissementssluiting niet werden kwijtgescholden.

De mogelijke verschoonbaarheid van de gefailleerde was een grote hernieuwing in de wet. De intentie was om de gefailleerde de mogelijkheid te geven met een schone lei (gebaseerd op het Amerikaanse 'fresh start' beginsel¹) zijn activiteiten te herbeginnen, zonder dat hij vervolgd zou worden door zijn schuldeisers².

De Reparatiwet van 2002 bracht enkele hernieuwingen met zich mee, vooral wat betreft de verschoonbaarheid van de gefailleerde³. Na de faillietverklaring kan de rechter de gefailleerde verschoonbaar verklaren. Hij dient echter aan bepaalde voorwaarden te voldoen⁴. Zo moet de gefailleerde een natuurlijk persoon zijn. In de Faillissementswet van 8 augustus 1997, konden alle gefailleerden, dus zowel rechtspersonen als natuurlijke personen, verschoonbaar verklaard worden. De rechtspersonen zijn volgens de Reparatiwet van 4 september 2002 uitgesloten⁵. De tweede voorwaarde tot verschoonbaarheid is dat hij te goeder trouw en ongelukkig moet zijn⁶. Te goeder trouw houdt in dat hij eerlijk heeft gehandeld en dat hij zijn schuldeisers niet heeft benadeeld in zijn eigen voordeel. Ongelukkig wil zeggen dat er zich situaties buiten de wil van de gefailleerde hebben voorgedaan en dat hij geen grove fout gemaakt heeft⁷. Als de gefailleerde aan deze criteria voldoet, kan de verschoonbaarheid gelden. Als hij verschoonbaar verklaard wordt, is hij bevrijd van zijn openstaande schulden⁸. Volgens de Faillissementswet van 8 augustus van 1997 werden deze schulden niet kwijtgescholden, waardoor derden moesten opdraaien voor de schulden van de gefailleerde.

¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 428

² DE WILDE, A., (b), *Verschoonbaarheid en bevrijding in de Faillissementswet: Een schone lei voor de wetgever?*, Rechtskundig weekblad, Jrg 69, Nr. 16, 2005-12-17, p. 601-610, p. 601

³ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p.129

⁴ Artikel 80 Faillissementswet

⁵ Belgische Senaat, internet, publicatie, 2005-2-3, *Wetsvoorstel tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997 betreffende de verschoonbaarheid en de bevrijding van de kosteloze borgen van een gefailleerde rechtspersoon*,

(<http://www.senate.be/www/?MIval=/publications/viewPubDoc&TID=50340303&LANG=nl>)

⁶ STORME, M., o.c., p. 231

⁷ COUSY, H., o.c., p. 74

⁸ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p.428

Verder kan door de Reparatiewet ook de echtgeno(o)t(e) van de gefailleerde verschoonbaar verklaard worden¹. Hij/zij heeft zich vrijwillig persoonlijk aansprakelijk gesteld voor de schuld van de gefailleerde².

De schuldeisers kunnen hun advies geven over de verschoonbaarheid van de gefailleerde. De schuldeisers die benadeeld worden, kunnen in beroep gaan tegen de verschoonbaarheidsbeslissing. Ook de rechter-commissaris kan advies geven.

3.2.2.2 Het neerleggen van de boeken

Als de boeken ter griffie neergelegd worden, is er naast de plicht tot inleveren van de balans en de boeken nu ook de plicht tot het overleggen van een lijst met de namen en adressen van de klanten en de leveranciers. Ook het personeelsregister, de gegevens inzake sociaal secretariaat, vakbondsafvaardiging en dergelijke dienen ingeleverd te worden³.

3.2.2.3 De taak van de curator

De curator moet vanaf nu onmiddellijk de balans verifiëren, afsluiten en aanpassen als dat nodig is⁴. Als er door de gefailleerde geen balans werd neergelegd, moet de curator deze opmaken⁵. De curator kan hierbij de hulp vragen van een accountant. Deze nieuwe plicht is ter bestrijding van het gebruik van het faillissement als techniek bij zware en georganiseerde fraude⁶. Ook wil de wetgever optreden tegen fouten van bestuurders die het faillissement in de hand gewerkt hebben. Verder moet de curator iedere vorm van tegenstrijdigheid van belangen of teken van partijdigheid melden aan de voorzitter van de rechtbank⁷.

¹ Federale Portaal België, *Faillissement*, persbericht, internet, 2004-6-9, (<http://www.belgium.be/eportal/search?type=simple>)

² COUSY, H., o.c., p. 75

Zie ook Artikel 82 Faillissementswet

Zie ook DE GRAEVE, M., *De echtgenoot van de verschoonbaar verklaarde gefailleerde is nu ook bevrijd*, Tijdschrift voor Wetgeving, 2005-5-5, p. 131-132, p. 132

³ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p.141

⁴ DE WILDE, A., (a), o.c., p. 565

Zie ook Artikel 54 Faillissementswet

⁵ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p.141

⁶ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 446

⁷ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p.149

3.2.2.4 De schuldeisers

De schuldeisers dienen een volledige aangifte in te dienen. Wanneer zij dit onvolledig doen, kan hun vordering door de curator verworpen worden of wordt hun voorrecht niet toegekend¹.

3.2.3 Verdere wijzigingen in de Faillissementswet

Na de Reparatiewet van 4 september 2002, onderging de Faillissementswet nog enkele aanpassingen. Voor verdere details kunnen de voetnoten bij de Faillissementswet geraadpleegd worden².

3.2.4 Nood aan verandering in de faillissementswetgeving?

Aan de voorzitters van de rechtbanken van koophandel Lysens en Vanhelmont, werd gevraagd of er volgens hen iets dient te veranderen in de faillissementswetgeving om voor bedrijven in moeilijkheden meer overlevingskansen te scheppen.

Zij waren van mening dat de faillissementswet niet veranderd moet worden. Het faillissement is een essentie van een economische ruimte waarin geconcentreerd wordt. Er zijn nu eenmaal winnaars en verliezers. Het faillissementssysteem is nodig om niet-rendabele ondernemingen (de verliezers) uit het economische circuit te halen. Dit is een rechtvaardig en efficiënt systeem. Het heeft geen zin om slechte bedrijven in de markt te houden. Verlieslatende ondernemingen kunnen niet behouden worden uit nobele motieven, zoals de werkgelegenheid³.

¹ DE WILDE, A., (a), o.c., p. 567

² BAETEMAN, G., BALLON, G.L. BLANPAIN, R. et al., *Fundamentele Belgische Wetgeving, FWB, Boekdeel 2*, Uitgeverij Kluwer, Mechelen, 2006, 2006 pagina's, p. VA 283 - 304

³ Zie bijlage 2, vraag 7, interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelmont, P. en Lysens, T.

4 Gevolgen van het faillissementsvonnis

De faillissementsuitspraak heeft niet alleen gevolgen voor de economie. Ook zullen andere betrokken partijen geconfronteerd worden met de gevolgen van het faillissement. De gefailleerde is de eerste betrokkene. Ook het gezin van de gefailleerde, de schuldeisers en de werknemers worden door het faillissement getroffen. Zij krijgen allen te maken met economische en maatschappelijke gevolgen.

4.1 Gevolgen voor de gefailleerde

4.1.1 De bewegingsvrijheid

De gefailleerde moet steeds ter beschikking staan van de curator of de rechter-commissaris en moet actief deelnemen aan de faillissementsprocedure¹. Zo moet hij op alle gestelde vragen antwoorden en elke adreswijziging medelen². Ook mag hij zijn briefwisseling niet meer zelf openen, daar dit gebeurt door de curator³.

In processen die te maken hebben met het beheer van zijn goederen, kan de gefailleerde niet als eiser of verweerder optreden, met uitzondering van persoonsgebonden rechten⁴.

4.1.2 De professionele en politieke rechten

Als de gefailleerde opnieuw een beroep wil uitoefenen, mag dit de failliete boedel niet schaden⁵. De rechtbank van koophandel kan de gefailleerde ontzetten uit zijn professionele rechten. Als het faillissement het gevolg is van een ernstige fout of bedrog

¹ Artikel 53 Faillissementswet

² DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 451

³ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 216

Zie ook Artikel 50 Faillissementswet

⁴ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 452

Zie ook DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 154

⁵ BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 353

kan de rechtbank een verbod uitspreken om opnieuw handelaar te worden¹. De periode van een dergelijk verbod kan variëren van 3 jaar tot 10 jaar. De gefailleerde mag bepaalde beroepen, ambten of werkzaamheden dan niet meer uitoefenen².

De rechtbank kan de gefailleerde bepaalde politieke rechten ontnemen. Als hij een gevangenisstraf van minimaal drie maanden oploopt, verliest hij zijn stemrecht en wordt hij, indien van toepassing, geschrapt van de kieslijst³.

4.1.3 De rehabilitatie en verschoonbaarheid⁴

De verschoonbaarheid werd reeds besproken in onderdeel 3.2.2.1. Als de gefailleerde niet verschoonbaar wordt verklaard, kan hij nog verzoeken om een rehabilitatie⁵. Dit is een eerherstel als de gefailleerde alle verschuldigde bedragen, namelijk de hoofdsom, intresten en kosten, die voorafgaan aan het faillissement, aan de schuldeisers betaald heeft⁶. Het eerherstel maakt een einde aan de ontzetting van de politieke en professionele rechten⁷. Als de gefailleerde verschoonbaar wordt verklaard, wordt er verondersteld dat hij rehabilitatie gekregen heeft⁸. Ook na zijn overlijden kan hij, op vraag van zijn erfgenamen, een rehabilitatie krijgen⁹.

4.1.4 De buitenbezitstelling

De dag van faillietverklaring brengt voor de gefailleerde het verlies van het vermogensbeheer met zich mee. Het beheer wordt vanaf dan gedaan door de curator¹⁰. De gefailleerde blijft wel eigenaar van zijn vermogen¹¹ en wordt door de

¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 451

² BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 218
Zie ook COUSY, H., o.c., p. 80

³ ROGGE, J., o.c., p. 242

⁴ Artikel 80 Faillissementswet

⁵ ROGGE, J., o.c., p. 257, 258

⁶ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 219

Zie ook Artikel 109 Faillissementswet

⁷ COUSY, H., o.c., p. 80

⁸ Artikel 110 Faillissementswet

⁹ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 219

¹⁰ DUMON, Y. en LAGASSE, F., *Faillissement, gerechtelijk akkoord en arbeidsrecht*, Uitgeverij Ced. samsom, Diegem, 2000, 99 pagina's, p. 11

Zie ook Artikel 16 Faillissementswet

¹¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 451

faillissementsuitspraak niet handelingsonbekwaam¹. De buitenbezitstelling gaat in vanaf de uitspraak van het faillissement en eindigt bij de sluiting van het faillissement². Na de verklaring van het faillissement mag de gefailleerde geen overeenkomsten meer sluiten, geen betalingen meer doen en geen goederen meer uit handen geven³. Door de buitenbezitstelling verliest de gefailleerde zijn bestaansmiddelen. De curator kan hem en zijn familie het huisraad en de voorwerpen geven die nodig zijn en hij kan een levensonderhoud (een gedeelte van het loon) toekennen⁴. Er zijn een aantal goederen die buiten de faillissementsboedel blijven. Dit zijn de levensnoodzakelijke dingen⁵, specifieke geldsommen⁶ en de schadevergoeding die de gefailleerde krijgt, teweeggebracht door een onrechtmatige daad⁷.

4.1.5 Opeisbaarheid van de schulden

Het vonnis van faillietverklaring zorgt ervoor dat de niet vervallen schuldvorderingen ten aanzien van de gefailleerde opeisbaar worden⁸, met inbegrip van de bevoorrechte en hypothecaire schuldvorderingen⁹.

4.1.6 De stuiting van intresten

De rente van de gewone schuldvorderingen, die niet verzekerd zijn door een speciaal voorrecht, pand of hypotheek, wordt stopgezet vanaf het vonnis van faillietverklaring, ten aanzien van de boedel¹⁰. De intresten blijven dus wel lopen ten aanzien van de gefailleerde zolang als hij niet zou worden verschoonbaar verklaard¹¹. Er kunnen dus maar intresten gevorderd worden tot op de datum van faillietverklaring.

¹ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 220

² DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., o.c., p. 153

³ BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 346

⁴ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 217

Zie ook Artikel 48 Faillissementswet

⁵ Artikel 1408 Gerechtelijk Wetboek

⁶ Artikel 1409-1412 Gerechtelijk Wetboek

⁷ DEHAESE, E., DREESSEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 174

⁸ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 225

Zie ook Artikel 22 Faillissementswet

⁹ COUSY, H., o.c., p. 59

¹⁰ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 452

Zie ook Artikel 23 Faillissementswet

¹¹ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 225

4.1.7 Niet-tegenwerpbaarheid aan de boedel

Er zijn bepaalde verdachte verrichtingen die niet aan de boedel kunnen worden tegengeworpen als de gefailleerde ze zou doen vanaf de dag van het vonnis¹, omdat zij een voordeel bezorgen aan een derde²:

- Alle schenkingen of een verkoop onder de waarde die de gefailleerde ervoor betaald heeft³.
- Alle betalingen van schulden die de handelaar nog moet betalen en alle betalingen anders dan in geld omwille van vervallen schulden⁴.
- Alle afgesproken zekerheidsrechten voor schulden die voordien werden aangegaan⁵ (hypotheek of pandvestiging).

Als de gefailleerde toch één van deze verrichtingen zou doen, zijn die van rechtswege nietig. Deze maatregelen dienen om de faillissementsboedel te beschermen, tegen te gaan dat bepaalde activa zouden verdwijnen en te voorkomen dat de schuldenaar een inbreuk op het gelijkheidsbeginsel zou plegen⁶. Niet-tegenwerpelijkheid wil zeggen dat betalingen die aan de gefailleerde gedaan worden na het vonnis van faillietverklaring, terugbetaald moeten worden aan de curator⁷. Tevens kunnen de handelingen gedaan met een schuldeiser nietig verklaard worden, omdat hij op de hoogte was van de betaalmoeilijkheden van de gefailleerde toen hij met hem handelde⁸. Verkochte of geschonken goederen moeten sowieso terugkeren naar de massa, ook al was de derde niet op de hoogte⁹. Handelingen die de rechten van de schuldeisers bedrieglijk benadelen, zijn eveneens nietig¹⁰.

¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 450

Zie ook Artikel 16 Faillissementswet

² COUSY, H., o.c., p. 58

³ Artikel 17, 1° Faillissementswet

⁴ Artikel 17, 2° Faillissementswet

⁵ Artikel 17, 3° Faillissementswet

⁶ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 154

⁷ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 154

⁸ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 450

Zie ook Artikel 18 Faillissementswet

⁹ COUSY, H., o.c., p. 56

¹⁰ Artikel 20 Faillissementswet

4.1.8 Psychologische gevolgen

Het faillissement kan schade toebrengen aan het zelfbeeld van de gefailleerden. Vaak vinden zij dat zij onrechtvaardig behandeld zijn. Gevoelens die naar boven komen zijn: verbittering, neerslachtigheid, spanning, pessimisme, angst, hopeloosheid, schuldgevoelens en een verlies aan zelfrespect en ambitie. Het faillissement kan thans ook voor positieve gevoelens zorgen: ontspanning en opluchting¹.

4.2 Gevolgen voor de familie van de gefailleerde

De curator kan enkel aanspraak maken op het eigen vermogen van de gefailleerde en op het gemeenschappelijk vermogen indien de gefailleerde gehuwd is onder het wettelijk stelsel². De eigen bezittingen van de echtgeno(o)t(e) staan buiten de faillissementsboedel. Om deze reden kiest de koopman vaak voor een huwelijk met scheiding van goederen³.

Dankzij de Reparatiwet kan ook de echtgeno(o)t(e) van de gefailleerde verschoonbaar verklaard worden⁴. De wet van 20 juli 2005 zorgt ervoor dat door deze verschoonbaarheid de kosteloze, persoonlijke borgstelling voor de gefailleerde opgeheven wordt⁵.

Het faillissement heeft eveneens een emotionele invloed op het gezin van de gefailleerde. De relatie met de echtgeno(o)t(e) en de kinderen wordt zwaar onder druk gezet. Vooral het materieel verlies is een gevoelig punt. Pas na de hele faillissementsprocedure kan het gezin vaak opnieuw rust ervaren⁶.

¹ VANDEVOORT, L., JANSSENS, M. en LAGROU, L., *Wegens faillissement, ervaringen van zelfstandigen*, Uitgeverij Acco, Leuven, 1989, 114 pagina's, p. 65 - 70

² Artikel 96 Faillissementswet

³ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 158, 159

⁴ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 188

Zie ook Artikel 82 Faillissementswet

⁵ DE WILDE, A., (b), o.c., p. 601

⁶ VANDEVOORT, L., JANSSENS, M. en LAGROU, L., o.c., p. 70 - 79

4.3 Gevolgen voor de werknemers

In principe blijven de arbeidsovereenkomsten, die de gefailleerde heeft aangegaan vóór de faillietverklaring, voortbestaan¹. Een faillissement van de werkgever is geen geval van overmacht waardoor er een einde zou komen aan de arbeidsovereenkomst en de verplichtingen van de partijen².

De curator moet beslissen of de arbeidsovereenkomsten worden voortgezet of niet³. De werknemer kan hem verplichten die beslissing binnen de 15 dagen te nemen. Als de curator na deze termijn geen beslissing heeft genomen, wordt de overeenkomst verbroken⁴. Wanneer de curator de activiteit van het bedrijf verder voortzet, kan hij de arbeidsovereenkomsten behouden. Het loon van de arbeiders is dan een boedelschuld die met voorrang wordt terugbetaald⁵. De curator kan de arbeidsovereenkomst met de werknemers echter ook opzeggen. In dit geval dient hij een verbrekingsvergoeding te betalen⁶. De schuld aan de werknemers is dan een onderdeel van de boedelschulden, en wordt opgenomen in het passief van het faillissement⁷. De curator moet deze boedelschulden eerst betalen vooraleer de faillissementsboedel verdeeld wordt.

Als een bedrijf na faillissement wordt overgedragen, kan de nieuwe ondernemer vrij kiezen welke werknemers hij mee overneemt en welke niet. De collectieve arbeidsvoorwaarden die toegepast werden in de onderneming die failliet is, worden aangehouden. De individuele arbeidsvoorwaarden kunnen wel aangepast worden⁸.

Beschermde werknemers zijn bij een faillissement beveiligd tegen hun ontslag. Dit zijn de personeelsvertegenwoordigers in de ondernemingsraad en in het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk en de vakbondsafgevaardigden⁹. Zij kunnen alleen maar

¹ Artikel 46, §1 Faillissementswet

² DE VROEDE, P., MAILLEUX, B., MAUS, M., NULENS, J., VERCRUYSSSE, D., VERSCHULDEN, J.M. en WILLE, P., *Het faillissementsrecht geactualiseerd, deel 2*, Uitgeverij die Keure, Brugge, 1997, 186 pagina's, p. 125

Zie ook Artikel 26 Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten

³ LIEVENS, A., *Enkele sociaalrechtelijke gevolgen van het faillissement in het licht van de nieuwe faillissementwet*, REW, Jrg 68, Nr. 21, p. 801 - 823, p. 803

Zie ook COUSY, H., o.c., p. 60

⁴ Artikel 46, §1 Faillissementswet

⁵ LIEVENS, A., o.c., p. 806, 807

⁶ LIEVENS, A., o.c., p. 804, 806

⁷ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., o.c., p. 163

⁸ DUMON, Y. en LAGASSE, F., p. 64 - 66

⁹ DUMON, Y. en LAGASSE, F., p. 67

ontslagen worden als dit dringend is of als er een economische of technische reden is¹. Deze redenen moeten ter erkenning aan het paritair comité worden gevraagd².

Werknemers die werkloos zijn, door een faillissement van de onderneming waar zij tewerkgesteld waren, kunnen hulp krijgen van het herplaatsingsfonds. Dit fonds heeft tot doel om deze werknemers te herplaatsen en dit te financieren³.

4.4 Gevolgen voor de schuldeisers

Er is een verschil tussen de schulden 'van' de massa en 'in' de massa. Schulden 'van' de boedel zijn de schulden die na het faillissement ontstaan en door de curator aangegaan worden voor het beheer van de boedel, zoals de salaris kosten van de curator. De schulden 'in' de boedel bestaan uit: schulden ten opzichte van de gewone schuldeisers en de schulden tegenover de schuldeiser met een algemeen voorrecht⁴.

De curator zal onder de schuldeisers het bedrag van het actief verdelen dat beschikbaar is na aftrek van de kosten en uitgaven voor beheer van de faillissementsboedel, het ereloon van de curator en de uitkering van levensonderhoud aan de gefailleerde en zijn gezin⁵. In principe is er een gelijkheidsbeginsel onder de schuldeisers⁶. Als het actief onvoldoende is om alle schuldeisers hun deel te geven, wordt er naar evenredigheid verdeeld⁷.

Bij de verdeling moet er rekening gehouden worden met de rangorde van betaling. De Hypotheekwet geeft voor de schuldeisers met voorrechten of hypotheken een uitzondering op de regel van het gelijkheidsbeginsel⁸. Er wordt een onderscheid gemaakt

¹ DE VROEDE, P., MAILLEUX, B., MAUS, M., NULENS, J., VERCRUYSSSE, D., VERSCHELDEN, J.M. en WILLE, P., o.c., p. 135, 136

Zie ook Artikel 2, §1 Wet houdende bijzondere ontslagregeling

² DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 163

³ LIEVENS, A., o.c., p. 818

Zie ook Vlaams Ministerie voor Werk en Sociale Economie, *Herplaatsingsfonds*, (www.herplaatsingsfonds.be)

⁴ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 461

Zie ook Kamer van koophandel, Wetten en regels, *Faillissement: rangorde van schuldeisers*, (<http://www.kvk.nl/artikel/artikel.asp?artikelID=39565>)

⁵ COUSY, H., o.c., p. 71

Zie ook Artikel 99 Faillissementswet

⁶ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 160

⁷ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 454

⁸ COUSY, H., o.c., p. 65

Zie ook Artikel 8 Hypotheekwet

tussen algemene en bijzondere voorrechten¹. Een *algemeen voorrecht* heeft betrekking op het hele vermogen of op alle roerende of op alle onroerende goederen van de schuldenaar². Voorbeelden hiervan zijn de gerechtskosten, de schuldvorderingen van de werknemers en de R.S.Z.-bijdragen. Een *bijzonder voorrecht* heeft betrekking op een welbepaald roerend (pand) goed of onroerend (hypotheek) goed uit het vermogen van de schuldenaar³.

De curator dient eerst de *schuldeisers van de massa* uit te betalen⁴. Dan komen de *bevoorrechte of preferente schuldeisers* aan de beurt⁵. Dit zijn de schuldeisers van wie de vordering bij wet voorrang heeft⁶. Zij worden dus vóór de gewone en hypothecaire schuldeisers uitbetaald. Voorbeelden hiervan zijn de sociale premies en de belastingen. De aard van het voorrecht speelt ook een rol. Een bijzonder voorrecht primeert op een gewoon voorrecht⁷. Vervolgens worden de *hypothecaire schuldeisers* uitbetaald. Deze schuldeisers hebben het voorrecht op onroerende goederen⁸ en worden uitbetaald op basis van datum van inschrijving, die in de registers van de hypotheek worden bewaard⁹. De hypothecaire schuldeisers blijven in principe buiten het faillissement en kunnen hun rechten vrijblijvend uitoefenen¹⁰. Nadien gebeurt de verdeling aan de *gewone of girographaire schuldeisers*. Dit zijn de schuldeisers die geen waarborg of zekerheid bezitten. Bij deze schuldeisers gebeurt een proportionele verdeling op basis van gelijkheid. Zij vormen samen één massa die vertegenwoordigd wordt door de curator¹¹.

Het belangrijkste gevolg voor de gewone schuldeisers en de algemeen bevoorrechte schuldeisers is, dat zij zelf geen actie meer kunnen ondernemen om betaling van hun vordering te verkrijgen. Zij moeten afwachten of zij, na afwikkeling van het faillissement, een betaling van de curator ontvangen¹².

¹ BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 357 en VAN HOECKE, M. en BOUCKAERT, B., o.c., p. 248

Zie ook Artikel 17-27 Hypotheekwet

² DEHAESE, E., DREESSEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 178

³ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 454

⁴ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 158

Zie ook Artikel 99 Faillissementswet

⁵ Artikel 12 Hypotheekwet

⁶ Kamer van koophandel, o.c.

⁷ VAN HOECKE, M. en BOUCKAERT, B., o.c., p. 250

⁸ ROGGE, J., o.c., p.243

⁹ VAN HOECKE, M. en BOUCKAERT, B., o.c., p. 250

¹⁰ BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 357

¹¹ ROGGE, J., o.c., p.244 en BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 352

Zie ook Kamer van koophandel, o.c.

¹² DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 160

Zie ook Artikel 25 Faillissementswet

4.5 Opnieuw opstarten na een faillissement

Aan de voorzitters werd gevraagd in welke mate failliet verklaarden opnieuw met een onderneming starten en of ze het hierna anders aanpakken.

Failliet verklaarden starten vaak opnieuw met een onderneming, maar pakken het daarbij zelden anders aan. Bij het faillissement is er sprake van een groot recidive. Dit wil zeggen dat de starters, die na een faillissement opnieuw starten, vaak opnieuw terugvallen in een faillissement door eenzelfde fout als voordien. Regelmatig is het zo dat ondernemers bij de tweede poging zich zodanig organiseren dat de schuldeisers nog moeilijker aan hun geld geraken.

Soms gebeurt het dat de gefailleerde, vanuit zijn faillissement, zijn zaak terugkoopt en er weer handel in drijft. De prijs van deze opkoop ligt relatief laag omdat de zaak een minderwaarde heeft ondergaan. Dit resulteert vaak in een tweede faillissement, waarin meestal de in het verleden gemaakte fouten terug te vinden zijn.

Vroeger was de situatie anders dan nu. Als het faillissement afgesloten werd, moest de gefailleerde nog instaan voor de afbetaling van zijn schulden. De eigendom die hij tijdens het faillissement zou verwerven, kon nog in beslag genomen worden om aan de faillissementsboedel toe te voegen. Vaak begon hij dan opnieuw een zaak op een andere naam of op de naam van de partner. Vandaag bestaat er de regel van verschoonbaarheid. De gefailleerde kan kwijtschelding van zijn schulden krijgen. Hij kan dus weer op eigen naam een zaak beginnen¹.

¹ Zie bijlage 2, vraag 4, interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelfmont, P. en Lysens, T.

5 Oorzaken van faillissementen

In dit hoofdstuk wordt er eerst een overzicht gegeven van de oorzaken zoals ze terug te vinden zijn in de gepubliceerde literatuur.

Vervolgens wordt er nagegaan of deze oorzaken ook in de praktijk terug te vinden zijn. Deze toetsing gebeurt door middel van interviews met bevoorrechte getuigen en enkele gevalstudies van gefaalde bedrijven.

5.1 Oorzaken in de literatuurstudie

In dit deel wordt nagegaan welke factoren ervoor zorgen dat een onderneming failliet gaat. Dit gebeurt aan de hand van de meest voorkomende oorzaken vermeld in de literatuur, gebruik makende van verschillende studies.

Er moet rekening mee gehouden worden dat de falingsoorzaken verschillen naargelang de geraadpleegde bron. Bij het onderzoeken naar oorzaken is er vaak sprake van een subjectieve benadering van verschillende partijen, en worden de oorzaken omschreven volgens de ondervindingen van de auteur.

5.1.1 Unie der Consulaire Rechters van België (2003)

De Unie der Consulaire Rechters van België heeft een onderzoek gerealiseerd bij de rechters-commissarissen, waarbij dezen hun mening gaven betreffende de oorzaken van faillissementen. Deze enquête werd ook gepubliceerd in andere werken¹.

De antwoorden van deze ondervraagden zijn gebaseerd op de vereffening van 5699 faillissementen, waaronder 4560 vennootschappen en 1139 eenmanszaken (zie bijlage 7).

¹ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, o.c., p62

Uit het onderzoek blijkt dat de rechters-commissarissen van mening waren dat de volgende oorzaken de belangrijkste aanleidingen tot een faillissement zijn: wanbeheer - onbekwaam management (80 %), een te laag netto actief of onvoldoende kapitaal (79 %), een onrealistisch financieel plan bij oprichting (69 %) en een gebrek aan begeleiding door een economisch vrij beroepsbeoefenaar zoals een accountant, boekhouder of bedrijfsrevisor (68%).

Ook regelmatig voorkomende oorzaken zijn: persoonlijke en economische situaties (59 %), onrechtmatig opnemen van gelden voor privé doeleinden, het faillissement van debiteuren en fraude.

Verder waren ook de laattijdige betaling door openbare diensten, de trage werking van het gerecht en milieuvergunningen mogelijke aanleidingen tot een faillissement.

Bij startende ondernemers waren de voornaamste oorzaken het weinig realistisch financieel plan, een tekort aan begeleiding en een te lage toetsing aan de realiteit¹.

5.1.2 Graydon Belgium (2001-2003)

Graydon Belgium is een leverancier van informatie over de kredietwaardigheid van ondernemingen². Dagelijks worden door specialisten gegevens ingevoerd in de databank en ter beschikking gesteld van het publiek en het gerecht. Deze gegevens zijn afkomstig van het KBO, de R.S.Z., het Belgisch Staatsblad, het Rijksregister, arbeids- en handelsrechtbanken, beroepsverenigingen, tijdschriften, dagbladen,...

In 2001 en 2002 verrichtte Graydon een onderzoek aangaande de redenen tot falen. Het eerste deel bestond uit een enquête, afgenomen bij 450 curatoren. In het tweede deel werden 1000 gefailleerden geënuêteerd. In 2003 deed Graydon een derde onderzoek bij de rechters-commissarissen. Verder onderzocht zij de faillissementsfactoren nog eens in 2005.

¹ Unie der Consulaire Rechter van België, *Analyse enquête faillissementen*, Uitgeverij Standaard, mei 2003, 21 pagina's, p. 6

² Graydon Belgium NV, bedrijfsprofiel, (www.graydon.be)

Volgens de curatoren, die in het *eerste deel*¹ aan bod kwamen, wordt de meerderheid van de faillissementen veroorzaakt door een samenspel van onvoldoende kapitaal en onbekwaamheid in het drijven van handel.

Als belangrijkste oorzaak werd wanbeheer aangeduid. Er is vaak een gebrek aan managementkwaliteiten en kennis op het vlak van administratie, boekhouding en budgettering.

Als tweede belangrijkste factor werd het tekort aan voldoende kapitaal bij starters gegeven. Meestal hebben de starters voldoende kapitaal voor het opstarten van de zaak, maar wegen ze de noodzakelijke werkingskosten in een beginfase niet goed af. In bepaalde gevallen bleek overfinanciering of een te dure overname de hoofdoorzaak van het faillissement.

Een derde belangrijke factor is de economische situatie. Dit slaat terug op de concurrentie met de lageloonlanden en de gebeurde crisissen (dioxinecrisis en gekkekoeienziekte).

Ook fraude blijkt een belangrijke oorzaak te zijn. De curatoren zeggen dat steeds meer faillissementen veroorzaakt worden door oplichters, namelijk klanten, leveranciers en zelfs personeel.

In het *tweede deel* werden de gefailleerden bevraagd² (zie bijlage 8). Zij legden de fout vooral bij derden en gaven als voornaamste oorzaak de wanbetaling van hun eigen klanten. Dit brengt liquiditeitsproblemen en grote verliezen met zich mee. Het verlies of faillissement van een belangrijke klant is immers moeilijk te verwerken.

Enkele gefailleerden beweerden de dupe te zijn van fraude door medewerkers of medevennoten.

Verder kwamen er nog andere oorzaken aan bod. Dit waren het slechte ondernemersklimaat met te hoge personeelskosten, de sterke concurrentie van bedrijven met productie in lageloonlanden, te grote voorraden die sneller uit de mode raken dan ze

¹ Graydon Belgium NV, *Verhalen uit het land der faillissementen*, internet, publicaties, cash flow, december 2001, 18 pagina's, p. 6, (<http://www.graydon.be/public/NL/FrameGraydon.htm>)

² Graydon Belgium NV, *Verhalen uit het land der faillissementen deel 2*, internet, publicaties, cash flow, mei 2002, 18 pagina's, p. 5, (<http://www.graydon.be/public/NL/FrameGraydon.htm>)

worden afgeschreven, ongeval of ziekte van zowel bedrijfsleider als personeel, onvoldoende advies en gebrekkige bijstand door de beroepsverenigingen alsook de trage werking van het gerecht.

Na het tweedelig onderzoek, deed Graydon in 2003 in samenwerking met de Unie der Consulaire Rechters een *derde grote studie* bij de rechters-commissarissen¹. Deze studie werd reeds in onderdeel 6.1.1 vermeld.

In 2005 heeft Graydon opnieuw een onderzoek uitgevoerd naar het hoge aantal faillissementen². Zij stelde vast dat dit hoge aantal niet toegewezen kan worden aan één enkele oorzaak, maar aan een combinatie van verschillende elementen.

Vooreerst zijn er de wankelende conjunctuur en een algemene stagflatie.

Bedrijfsfalingen worden eveneens veroorzaakt door late betalende en wanbetalende. Dit zorgt voor liquiditeitsproblemen bij hun leveranciers. Zelfs de overheid blijkt een late betaler te zijn en geeft hiermee een slecht voorbeeld. De overheid is dus voor sommige gevallen een medeveroorzaker voor faillissementen.

Faillissementen brengen andere faillissementen teweeg. Anderen worden de dupe van de wanbetaling, alsook van de staking van betaling van bedrijven in moeilijkheden.

Heel wat faillissementen komen voor bij startende ondernemers. Zij onderschatten de risico's die hier aan vasthangen en zouden meer startersbegeleiding moeten krijgen.

5.1.3 BLUM, R.J. (2004)

Dit onderzoek werd gevoerd bij faillissementscuratoren. Hieruit blijkt dat ondeskundig ondernemerschap de belangrijkste oorzaak is. Als tweede grootste oorzaak werden bedrijfseconomische oorzaken aangehaald. Hieronder worden de niet- en slecht betalende schuldenaars verstaan. Vervolgens kwamen fraudegevallen en financieringsproblemen,

¹ Graydon Belgium NV, *Enquête bij de rechters-commissarissen*, internet, publicaties, cash flow, juni 2003, 21 pagina's, p. 8, (<http://www.graydon.be/public/NL/FrameGraydon.htm>)

² VAN DEN BROELE, E., Graydon Belgium, *Na recordjaar 2004 iets minder faillissementen in 2005*, (a), internet, persbericht, 2005-12-31, 12 pagina's, p. 10, (<http://gateway.graydon.be/download/studies/155.doc>)

zoals overfinanciering aan bod. Andere voorkomende oorzaken waren een gebrek aan ervaring, kennis en opleiding, persoonlijke situaties (ziekte, ongeval, relatieproblemen,...), concurrentie en verouderde bedrijfsvoering.

Gefailleerden zelf gaven als belangrijkste oorzaken van het faillissement: commerciële problemen, debiteurenproblemen en economische problemen¹.

5.1.4 LIMERE, A. (2000)

Ook niet-financiële oorzaken kunnen aan de basis liggen van faillissementen. Voorbeelden hiervan zijn vetes tussen families en opvolgingsproblemen in K.M.O.'s².

5.1.5 OOGHE, H. en WAEYAERT, N. (2003)

Een falende onderneming is meestal het gevolg van een combinatie van meerdere oorzaken. Deze oorzaken zijn onderling afhankelijk en beïnvloeden elkaar. Het conceptueel verklaringsmodel van Ooghe en Waeyaert (figuur 1, bijlage 9) geeft de mogelijke oorzaken en hun onderlinge verbanden weer. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds de externe omgevingsfactoren en anderzijds interne ondernemingsgebonden oorzaken. Ooghe en Waeyaert hebben het conceptueel verklaringsmodel opgebouwd aan de hand van reeds gepubliceerde literatuur van verscheidene auteurs³. Er dient opgemerkt te worden dat deze oorzaken weergegeven worden vanuit de ervaring van deze auteurs. Er kunnen dus nog andere oorzaken bestaan⁴.

¹ BLOM, R.J., *Omgaan met faillissement, surceance en schuldsanering*, Uitgeverij Kluwer, Deventer, 2004, 229 pagina's, p. 18

² LIMERE, A., *Financiële analyse, een statistische analyse van de Belgische jaarrekening*, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 2000, 296 pagina's, p. 140

³ Altman (1971, p. 38-41), Argenti (1976, p. 123-141), Bhandari en Weiss (1996, p. 11), Black en Scholes (1973, p. 639-641), Blazy (2000, p. 205-210), Blazy en Combier (1995, p. 264), Blazy, Charlety en Combier (1993, p. 140), Brilman (1985, p. 43), Brilman (1986, p. 15-42), Brilman (1996, p. 43), Charan en Useem (2002, p. 37-42), Colle (1989, p. 14-256), Collins (2001, p. 152-159), Hall (1994, p. 737-739), Heene (2001, p. 143-146), Ifergan (1985, p. 23-24 en p. 101-106), Kharbanda en Stallworthy (1985, p. 23), Liefoghe (1997, p. 16-29), Mackey (1985, p. 15-23), Newton (1985, p. 30-35), Ooghe en Van Den Bulcke (1980, p. 23), Ooghe et al. (2002, p. 34 en p.447), Ooghe, Coorevits en Verbaere (1983, p. 19), Paillusseau en Petiteau (1985, p.118-121), Perry (2001, blz. 201), Peyramaure en Squarcioni (1981, p. A2-A4), Platt (1987, p. 29-30), Porter (1990, p. 34-36), Robinson en Pearce (1984, p. 128) en Slatter en Lovett (1999, p. 22-39)

⁴ OOGHE, H. en WAEYAERT, N., *Oorzaken van falen: literatuuroverzicht en conceptueel verklaringsmodel*, Economisch en Sociaal Tijdschrift, Jaargang 57 (2004), Nr. 4, p. 367-393

5.1.5.1 Externe oorzaken

In de bestudering van externe falingsoorzaken, maken Ooghe en Waeyaert een onderscheid tussen enerzijds de algemene macrofactoren uit de omgeving, en anderzijds de problemen die verband houden met de partners in de directe ondernemingsomgeving. Hieronder worden de categorieën van externe oorzaken nader uitgelegd.

De algemene omgeving of de macro(-economische) factoren

Aangezien een onderneming een open systeem is, kunnen veranderingen in de omgeving een belangrijke invloed uitoefenen op haar functioneren zonder dat zij hier vat op heeft. Deze wijzigingen kunnen in volgende groepen worden onderverdeeld:

- *Competitieve wijzigingen* en dus de dreiging van concurrerende bedrijven, zoals de mate waarin nieuwe bedrijven worden opgericht, een fusie van twee concurrenten of het opduiken van buitenlandse, tegen lage kosten producerende concurrenten.
- *Economische invloeden*. Voorbeelden hiervan zijn de economische groei van een land, de devaluatie van de munt, een inflatie, een sterke stijging in grondstoffen- en energieprijzen, een vermindering in de koopkracht van de consument in laagconjunctuur en wisselrisico's.
- *Politieke veranderingen* op lokaal, nationaal en internationaal niveau, zoals nieuwe quota, nieuwe verplichtingen, belastingen, heffingen en wetten die de sector beïnvloeden.
- *Sociale veranderingen*. Enkele voorbeelden hiervan zijn bepaalde trends, de houding van de bevolking ten opzichte van het milieu, de consumentenbescherming, de bevolkingssamenstelling wat betreft leeftijd en de levenswijze.
- *Technologische veranderingen*, onder andere het Internet, modeverschijnselen of modernisering.

Deze vijf soorten van omgevingsfactoren worden voorgesteld in figuur 1, bijlage 9.

Problemen in verband met de directe ondernemingsomgeving of met de partners van de onderneming

De externe oorzaken die verbonden zijn met belangrijke directe belanghebbenden van de onderneming, zijn in figuur 1 (zie bijlage 9) terug te vinden onder de directe ondernemingsomgeving. Volgende directe belanghebbenden kunnen de gang van zaken binnen het bedrijf beïnvloeden en/of erdoor beïnvloed worden:

- *Klanten.* De klanten kunnen hun vraag verminderen, vooral tijdens periodes van economische teruggang. Dubieuze debiteuren kunnen ook voor grote verliezen en dus een faling zorgen. Dit is het zogenaamde domino-effect. Dit is vooral het geval als het bedrijf een te klein aantal afnemers heeft.
- *Leveranciers.* De onderneming kan te sterk afhankelijk zijn van één of enkele leveranciers. Het faillissement van één leverancier kan de onderneming in moeilijkheden brengen. Als de leveranciers niet tijdig leveren, kan ook dit problemen veroorzaken.
- *Concurrenten.* Een te hevige concurrentie kan fataal zijn voor een onderneming. Ofwel kan het bedrijf zich onvoldoende verzetten tegen haar concurrenten, ofwel verrichtte het bedrijf geen of een slecht marktonderzoek.
- *Banken en aandeelhouders.* Financiële middelen zijn moeilijk verkrijgbaar voor kleine en jonge ondernemingen. Dit kan moeilijkheden teweegbrengen.
- *De overheid.* Maatregelen die door de overheid genomen worden, kunnen faillissementen veroorzaken.
- *Andere* belanghebbende partijen zoals milieubewegingen, vakbonden, dierenrechtenorganisaties,...

Toevallige factoren

Toevallige factoren kunnen in sommige gevallen ook een faillissement tot gevolg hebben. Dit zijn gevallen van overmacht. De meest voorkomende zijn brand, machinebreuk, natuurrampen, diefstal, oplichting, onteigening of overlijden van de ondernemer. Als het bedrijf bij een dergelijke gebeurtenis niet verzekerd is, kan zij in moeilijkheden geraken.

5.1.5.2 Interne oorzaken

Voor de tweede groep van oorzaken, namelijk de interne oorzaken, wordt er een onderscheid gemaakt tussen enerzijds een gebrek aan motivatie, kwaliteiten en vaardigheden van de bedrijfsleiding, en anderzijds fouten en vergissingen in het beheer. Voor de interne oorzaken kan de schuld volledig bij de onderneming gelegd worden. Er wordt een opdeling gemaakt naar managementoorzaken en oorzaken met betrekking tot het bedrijfsbeleid. Managers of zaakvoerders geven hun fouten of vergissingen niet snel toe. Ze zullen de oorzaak van het faillissement eerder bij externe factoren leggen.

Onvoldoende motivatie, kwaliteiten en vaardigheden van het management

De mogelijke oorzaken die in verband staan met een falend management zijn:

- *Onvoldoende competenties en ervaring.* De gebreken van de bedrijfsleider op het vlak van bekwaamheid en ervaring maken de onderneming zwak. Vaak heeft de bedrijfsleider onvoldoende kennis om het bedrijf te besturen en financieel te beheren.
- *Persoonlijke kenmerken.* Een ondergang van een onderneming kan te wijten zijn aan persoonlijke kenmerken van managers zoals: verblind zijn door een vorig succes, zichzelf niet in vraag stellen, afkeer tegen slecht nieuws en te veel of onnodige risico's nemen.
- *Afwezigheid van planning.* Ondernemingen die meer plannen, zijn succesvoller. Vooral bij kleine ondernemingen wordt er onvoldoende gepland.

- *Te trage of te late reactie.* Dit kan de moeilijkheden nog groter maken. Voorbeelden hiervan zijn het verlies van tijd in vergaderingen, de afwezigheid van creativiteit en goede ideeën, vertragingen in opleiding en training,...

Figuur 1 (zie bijlage 9) toont aan dat de managementkenmerken een invloed kunnen hebben op het bedrijfsbeleid en de ondernemingskenmerken en omgekeerd. Met ondernemingskenmerken worden de levensfase waarin de onderneming zich bevindt, de grootte van de onderneming en de sector.

Foutief bedrijfsbeleid

Het bedrijfsbeleid van een onderneming staat in relatie met de ondernemingskenmerken (zie figuur 1, bijlage 9). Fouten en vergissingen gemaakt door de bedrijfsleiding kunnen het bedrijf in moeilijkheden brengen. Hierna volgt een opsomming van mogelijke fouten, vergissingen en gebreken:

- *Verkeerde strategie, investerings- en overnamepolitiek.* Een investering kan op een foute manier gekozen worden door: onderschatting van het nodige kapitaal door de kosten te laag in te schatten, te hoge intredekosten, technische of organisatorische startproblemen, slecht gebruik van expansiemogelijkheden, onderinvesteren of overinvesteren. Bij overnames kan het ook vaak mislopen. Dit is het geval bij het overnemen van ondernemingen met een zwakke concurrentiële positie of een te hoog bedrag betalen voor een overname.
- *Foute marktbeoordeling en commercieel beleid.* Een grote oorzaak van het faillissement is het verkeerd beoordelen van de markt. Hiermee wordt vooral het slecht reageren op marktveranderingen bedoeld. Een onderneming zou zich onmiddellijk moeten aanpassen als de vraag of het aanbod op de markt wijzigt. Als het bedrijf een nieuwe markt binnengaat, moet zij deze nieuwe markt voldoende verkennen door een marktonderzoek uit te voeren. Een slechte dienst na verkoop, een ongemotiveerd verkoopsteam en inefficiënte publiciteit kunnen de onderneming in moeilijkheden brengen. Het niet aanpassen van de verkoopprijzen bij (hoge) inflatie, kan een gevaar voor het voortbestaan van de onderneming betekenen.

- *Moeilijkheden inzake operationeel beheer.* Operationele moeilijkheden zijn niet zo vaak de oorzaak van het faillissement. Voorbeelden van zulke problemen zijn voorraadproblemen, een slechte locatie of een slechte arbeidsorganisatie. Het kan zijn dat de voorraden te traag roteren of dat de voorraad te klein is om aan de klantenvraag te beantwoorden. Wanneer een onderneming slecht industrieel gevestigd is, sluit zij zich te veel af van haar productiefactoren en belanghebbenden. Een gebrekkige arbeidsorganisatie kan onderbrekingen in het productieproces teweegbrengen.

- *Slecht personeelsbeleid.* Het personeel dient op de juiste manier benaderd te worden. Wanneer de onderneming niet aan de eisen van haar werknemers voldoet, kan zij door stakingen in de problemen geraken. Stakingen kunnen zorgen voor productiviteitsverlies en onzekerheid bij de klanten. Als het bedrijf enkele belangrijke personeelsleden verliest, kan dit ook tot problemen leiden. Verder kan een foutief bedrijfsbeleid te maken hebben met onvoldoende scholing van het personeel, de afwezigheid van motivatie bij het personeel of de aanwezigheid van te veel personeel, wat leidt tot niet-optimale bedrijfswerking en hoge kosten. Daarnaast is een sterke bedrijfscultuur (de interne waarden en gewoontes van een onderneming) belangrijk, want een positieve cultuur kan het succes van de onderneming beïnvloeden.

- *Tekorten in de boekhouding en gebrek aan financiële informatie.* De boekhouding is niet enkel een wettelijke verplichting, maar dient ook als een beleidsinstrument. Vaak vertrouwt de bedrijfsleider deze taak toe aan een boekhouder omdat zij er de kennis of de tijd niet voor heeft. Soms kan 'creatief boekhouden' leiden tot een faillissement. Dit betekent dat het bedrijf gebruik maakt van de flexibiliteit van de boekhoudregels om de cijfers in de jaarrekening aan te passen. Het gevaar hiervan is dat de grens tussen het legale en illegale (fraude) snel vervaagt. Dit was het geval bij de faillissementen van rampen als ENRON en Lernout & Hauspie. Vaak heeft de onderneming een gebrek aan financiële informatie en controle. Zij stelt geen budgetten op, maakt geen vooruitzichten van de kasstromen, heeft geen controlesystemen om de kosten te beheersen en doet niet aan nacalculatie.

- *Gebrekkig financieel beleid.* Financiële beleidsbeslissingen nemen in verband met investeringen in activa is van groot belang. Als het bedrijf dit verkeerd doet, gaan

er potentiële winsten verloren en kan zij failliet gaan. Zo kan de onderneming de fout maken om bepaalde activa onbenut te laten. Een tweede mogelijke fout is de verkeerde mix van vlottende en vaste activa. Vlottende activa hebben een vrij laag rendement, maar ook een laag risico. Vaste activa leveren een hoog rendement op en hebben een hoog risico omdat ze minder liquide zijn. Een overmaat van vlottende activa levert geen winst op en een teveel aan vaste activa draagt een te hoog risico met meer vaste kosten. De onderneming dient dus de ideale mix te vinden. Onder gebrekkig financieel beleid kan ook het onvoldoende startkapitaal aangegeven worden. De starters hebben onvoldoende financiële middelen waardoor het eigen vermogen te klein is. Hierdoor kunnen de verliezen die de onderneming tijdens de oprichtingsfase oploopt, niet gedragen worden. Een aanvankelijk verkeerde inschatting van de financiële behoeften van een nieuwe onderneming is een andere oorzaak van onderkapitalisatie. De nieuwe ondernemer kan voldoende startkapitaal hebben, maar ziet mogelijk niet in dat er ook nog werkingkosten (vaste kosten en werknemers) bij komen kijken.

- *Fraude*. Frauduleuze handelingen blijven vaak gedurende lange tijd onontdekt als er sprake is van samenspanning. Als het bedrog aan het licht komt, is het kwaad al geschied en leidt dit tot een faillissement.

- *Problemen in verband met de 'corporate governance'*. Dit zijn de problemen die rijzen bij het inefficiënt en onverantwoord besturen van de onderneming. Conflicten tussen de belanghebbende partijen (aandeelhouders, bestuurders of vennoten) moeten voorkomen worden. Deze conflicten kunnen ontstaan omdat de partijen een verschillend belang nastreven. De aandeelhouders wensen het rendement hoog te houden omdat hun deel van de winstuitkering dan groter wordt. De bestuurders daarentegen willen een grote vergoeding ontvangen. Conflicten tussen vennoten kunnen ook leiden tot een ontregeling van de organisatie. Het gevolg kan zijn dat de directe omgeving (bankiers, leveranciers en klanten) zich laat afschrikken door de negatieve publiciteit. Een volgende falingsoorzaak ligt bij de opvolger van een ondernemer. Wanneer deze onbekwaam of ongemotiveerd is, is de kans op bedrijfsproblemen groot. Als de bedrijfsleiding gevoerd wordt door echtgenoten, kan een echtscheiding eveneens leiden tot het falen van de onderneming.

5.1.6 COLLE, Ph. et al. (1997)

In deze literatuur wordt er een onderscheid gemaakt tussen externe oorzaken (macro-economische oorzaken) en interne oorzaken (bedrijfsorganisatorische en bedrijfseconomische redenen)¹.

Als *externe oorzaken* van faillissementen werden de volgende oorzaken gegeven:

- *Het domino-effect.* Kleine en middelgrote ondernemingen die voor hun toeleveringen afhankelijk zijn van grote ondernemingen, kunnen sneller failliet gaan om wille van de sterke concurrentie.
- *Weinig financiële weerstand.* Wanneer er sprake is van een minder goede conjunctuur, kan de weerstand van bedrijven afnemen. De verhouding tussen activa en passiva kan dan minder goed zijn.
- *Het milieubeleid.* Het naleven van milieuverplichtingen doet de rentabiliteit en de concurrentiepositie van de onderneming afnemen.
- *De strategie van grote bedrijven.* Zij doen aan herallocatie in het buitenland, waar de kostenstructuur voordeliger is.

De *interne oorzaken* zijn:

- de bedrijfsrevisor die ook als accountant optreedt;
- slechte bedrijfsvoering of wanbeheer;
- het ontbreken van een strategisch plan;
- de moeilijkheden die te veel gewijd worden aan externe oorzaken;

¹ COLLE, PH., DE NAUW, A., GEINGER, H., LOCCUFIER, S., MOEYKENS, F., VAN BUGGENHOUT, C., VAN DER PUTTEN, P. en VANLERSBERGHE, P., *Het faillissementsrecht geactualiseerd, deel 1*, Uitgeverij die Keure, Brugge, 1997, 219 pagina's, p. 10-13

- verkeerde beleids- en investeringsbeslissingen;
- aanstellen van personeel zonder de nodige ervaring, kennis en vaardigheden;
- het ontbreken van een degelijk kostencalculatiesysteem;
- gebrekkig financieel beheer;
- het onvoldoende indekken tegen wisselrisico's. Hierdoor ontstaan hoge en onvoorziene financiële kosten.

5.1.7 GIELEN, D. (2002)

In deze studie worden de meest voorkomende oorzaken van falingen bij startende ondernemingen nagegaan. De oorzaken kunnen opgedeeld worden in externe oorzaken en interne oorzaken. Voor een gedetailleerde opsomming van de interne oorzaken kan bijlage 10 geraadpleegd worden¹.

De externe oorzaken zijn:

- *De slechte conjuncturele toestand.* Wanneer er in de economie een conjunctureel dieptepunt is, kan dit fataal zijn voor de onderneming.
- *Het faillissement van debiteurs.* Gefaalde ondernemingen trekken vaak kleinere schuldeisers mee in hun ondergang.
- *De overheid.* De vrijheid om te handelen kan door de overheid beperkt worden. Zo kunnen fiscale en sociale wetten en milieuverplichtingen de vrijheid begrenzen.

¹ GIELEN, D., *Oorzaken van falingen bij opstartende ondernemingen, toegepast op de e-commerce sector*, Universiteit Hasselt, 2000-2001, 84 pagina's, p. 33 - 39

- Verandering in het consumptiepatroon. Wanneer de onderneming bij een consumptieverschuiving niet tijdig overschakelt op een ander product, kan dat nefast zijn voor het bedrijf.
- Technologie. Een bedrijf tegenwoordig voortdurend zijn technieken vernieuwen. Als zij dit niet doet, zal haar concurrentiepositie verslechteren, wat een faillissement tot gevolg kan hebben.

De interne oorzaken zijn:

- Het nemen van impulsieve en onberedeneerde beslissingen neemt tijdens de voorbereidingsfase van een onderneming.
- De ondernemer weet niet wat hij wil bereiken en wat de kostprijs ervan is.
- Er wordt geen degelijk marktonderzoek uitgevoerd en de concurrentie wordt onvoldoende bestudeerd.
- De ondernemer is niet vooruitziend genoeg. Er moet namelijk op lange termijn gepland worden.
- Er wordt onvoldoende voorraad aangelegd.
- Het productassortiment moet omvangrijk genoeg zijn om aan de eisen van de klant te kunnen voldoen. Als het bedrijf te weinig aanbiedt, stapt de klant mogelijk over naar de concurrent bij een wijziging in het consumptiepatroon.
- De bedrijfsleider heeft onvoldoende inzicht in de sector waarin het bedrijf actief is. Het is belangrijk dat hij de juiste beslissingen maakt.
- Gebrek aan delegatie. De ondernemer moet in staat zijn om taken te delegeren, want het is onmogelijk om in een groeiende onderneming alle beslissingen zelf te nemen.
- Familiale problemen. Dit kunnen relationele problemen of een overlijden zijn.

Ook in deze studie wordt vermeld dat verschillende oorzaken aan de basis van een faillissement kunnen liggen.

5.2 Oorzaken in de praktijk

Een onderneming geraakt niet van de ene op de andere dag in moeilijkheden. Het is een samenloop van een aantal oorzaken die zich over een langere periode ontwikkelen. In dit onderdeel wordt nagegaan welke de falingsoorzaken in de praktijk zijn. Dit gebeurt aan de hand van de afgenomen interviews bij de bevoorrechte getuigen, namelijk de voorzitters van de rechtbank van koophandel van Hasselt en Tongeren¹. Zij hebben met hun praktijkervaring een inzicht gegeven in de voornaamste oorzaken. Verder wordt er een blik geworpen op enkele gevalstudies van bedrijven die tijdens het jaar 2006 in België failliet verklaard werden.

Uit het interview is gebleken dat er nog niet veel wetenschappelijk onderzoek gebeurd is naar de oorzaken van faillissementen. Maar er kan gesteld worden dat het meestal een combinatie is van verschillende oorzaken dat een faillissement teweegbrengt. De oorzaken liggen niet altijd voor de hand. De gefailleerde heeft vaak een heel andere perceptie van de oorzaak van het faillissement dan de curator of de rechter-commissaris. De gefailleerde zoekt de oorzaak meestal buiten zichzelf, terwijl de curator deze oorzaak zoekt binnen de onderneming.

Hieronder volgt een opsomming van de omschreven oorzaken vanuit de ervaring van de voorzitters.

- *Onbekwaamheid*. Meestal zijn de ondernemers technisch goed in hun vak, maar zijn ze niet vertrouwd met de administratieve kwesties zoals de boekhouding, de prijsbepaling en de financiële planning.
- *Fraude*. Dit behelst een hoog percentage. Veel ondernemers doen zaken die te maken hebben met oplichting. In het arrondissement Hasselt zijn er ongeveer 100.000 ondernemingen actief, waarvan er jaarlijks 250 à 300 failliet gaan.

¹ Zie bijlage 2, vraag 1 en 2, interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelmont, P. en Lysens, T.

Ongeveer 25 % hiervan is te wijten aan oplichters. Deze oorzaak mag dus niet onderschat worden.

- *Tekort aan kapitaal.* Dit is vooral het probleem bij beginnende ondernemers. Zij starten zonder buffer en kunnen de tegenslagen niet opvangen. Zo komen zij in een negatieve spiraal terecht. Het is moeilijk om hier uit te geraken, want dit wordt vaak alleen maar versterkt door hoge bijkomende factuurkosten, zoals gerechtskosten, boetes en kosten van gerechtsdeurwaarders. Het verrichten van commerciële activiteiten is niet altijd winstgevend. Dit is eigen aan het zaken doen. Het kapitaal dient om dit soort problemen op te vangen.
- *Te weinig omzet.* De ondernemer geeft meer uit dan dat er de onderneming binnenstroomt. De handel brengt te weinig op. Vaak wordt onderschat wat het dagelijks leven kost.
- *Echtscheidingen, familiale problemen.* Vooral bij kleine bedrijven is dit een grote oorzaak. Deze ondernemers rekenen vaak op de prestaties van de partner. Als deze prestaties dan wegvallen, ontstaat er een bijkomende kost omdat de ondernemer iemand anders dient aan te werven.
- *Andere faillissementen.* De onderneming wordt dikwijls meegesleurd in het faillissement van zijn afnemers. Dit is vooral het geval als het bedrijf van slechts één grote klant afhangt en het risico dus niet genoeg gespreid is.
- *Wegenwerken.* Hieronder worden de wegenwerken verstaan die voor de deur uitgevoerd worden. Dit komt vooral voor bij winkeliers en in de horecasector.
- *Conjunctuur.* Deze oorzaak wordt meestal aangegrepen door de gefailleerde zelf. Maar dit is een vals probleem, want iedereen ondergaat deze conjunctuur op dezelfde wijze. En toch zijn er bedrijven die een slechte conjunctuur overleven. Ondernemingen die interne problemen hebben, ondergaan deze conjunctuur veel heviger tegenover de ondernemingen die geen interne problemen hebben. Bepaalde sectoren zijn op bepaalde momenten zeer gevoelig omdat de conjunctuur daar negatief is. Dit ziet men vooral in de sectoren transport, ICT en de horeca.

- Er zijn bedrijven die *met verlies werken*. Als het bedrijf de verliezen kan dragen, is dit niet erg en ontstaat er ook geen probleem. Het wordt wel een probleem als er onvoldoende eigen vermogen ter beschikking is. Vaak stapelen de verliezen zich op en zijn deze bedrijven niet meer te redden.
- *Uitgaven buiten de onderneming*. Het gebeurt ook dat ondernemingen uitgaven doen buiten hun handelszaak. Er wordt bijvoorbeeld een grotere vergoeding betaald aan de zaakvoerder dan de onderneming kan dragen.
- Bedrijven die *overinvesteringen* doen en te veel en te grote *leningen* aangaan.
- Bedrijven met te veel *schuldeisers*, waaronder de R.S.Z. en de fiscus.
- *Onderschatting*. Startende ondernemers onderschatten vaak wat er allemaal bij komt kijken. Men onderschat dat men reserves moet voorzien voor de klassieke beginnersinversteringskosten.
- *Te laat beseft*. Ook ondernemingen die al langere tijd met hun zaak bezig zijn, kunnen in de problemen geraken omdat zij die moeilijkheden *te laat inzien* en hierdoor geen vermogen meer hebben om hun zaak te redden.
- *Wijzigingen in de markt* en niet inspelen op de *evolutie in de markt*. Een sector die stilaan uit de markt verdwijnt is de fotografie. Modewinkels hebben nogal eens te maken met een slecht seizoen. Eén slecht seizoen kan voor deze winkels voldoende zijn om de deuren te moeten sluiten.
- *Permanente oorzaken*. In de horeca is er een constant verloop. Veel starters denken dat iedereen een horecazaak kan uitbaten. Dit is een misverstand, want als starter heb je de nodige vakbekwaamheid nodig.

Een gezonde onderneming, met de nodige reserves, gaat door een occasioneel feit niet failliet. Een ongezonde onderneming gaat bij het minste incident failliet. Tegenwoordig meer voorkomende oorzaken zijn een dip in de conjunctuur en wege werken. De meeste ondernemingen in moeilijkheden overleven dit niet. Er zijn ook steeds meer ongezonde bedrijven die op de limiet leven. Zij zullen met de minste tegenslag failliet gaan.

Om al deze oorzaken te staven, kunnen enkele praktijkgevallen van faillissementen in 2006 bestudeerd worden:

- Restaurant en frituur La Diligence te Waterschei. Meningsverschillen tussen zaakvoerder en beheerder hebben geleid tot verkeerde financiële transacties en tot een hogere schuldenlast. De zaak werd meerdere keren met pech geconfronteerd. Zo werd er ingebroken en geld gestolen¹.
- ICT-bedrijf LD Consulting in Turnhout. Het bedrijf is ten onder gegaan aan liquiditeitsproblemen. De onderneming had nood aan vers kapitaal, maar vond dit niet².
- Café 'tKlein Tafelrond te Leuven. In het stadscentrum trokken de stadsdiensten, en dus veel klanten, weg. Veel ambtenaren kwamen tijdens de middag daar iets drinken. Verder waren zij gelegen in een zone waar veel betaald moet worden om een terras te mogen plaatsen³.
- Taxibedrijf V-Tax in Gent. Het faillissement is te wijten aan een historische schuldenlast en een gebrek aan een goede organisatie, waardoor de wachttijden te lang opliepen. Verder had V-Tax al een hele tijd financiële problemen en de schulden werden niet afgebouwd. Er werden nog zware investeringen gedaan, maar te laat⁴.
- BVBA Weeg- en Verpakkingssystemen (WVS) uit Baarle-Hertog. De reden van het faillissement was dat het bedrijf moeilijkheden had om de kosten voor de productie van de machines te voorfinancieren⁵.
- De Lokerse Vleesveiling (LVV). Het faillissement zou nog een laat gevolg zijn van de dioxinecrisis, wat ervoor zorgde dat het bedrijf te veel schulden maakte⁶.

¹ Het Belang van Limburg, *Vennootschap La Diligence failliet*, persbericht, 2006-3-23

² Het Laatste Nieuws, *LD Consulting failliet verklaard in Turnhout*, persbericht, 2006-3-28

³ Het Nieuwsblad, *'tKlein Tafelrond failliet*, persbericht, 2006-2-24

⁴ Het Nieuwsblad, *Grootste Gentse taxibedrijf failliet*, persbericht, 2006-2-17

⁵ Gazet van Antwerpen, *Fabrikant verpakkingssystemen W.V.S. failliet verklaard: 15 ontslagen*, persbericht, 2006-3-28

⁶ Gazet van Antwerpen, *Lokerse Vleesveiling legt boeken neer*, persbericht, 2006-4-20

5.3 Vergelijkende studie en conclusie

Een faillissement is meestal niet te wijten is aan één enkele oorzaak, maar aan een combinatie van verschillende oorzaken.

Er kan geconcludeerd worden dat de resultaten van de onderzoeken bij de curators en de rechters-commissarissen gelijklopend zijn. Als voornaamste oorzaak werd bij beiden wanbeheer aangehaald. Tevens kwamen bij de twee groepen het gebrek aan werkkapitaal, fraude en het ongunstige economische klimaat aan bod. De voorzitters deelden de mening van de curatoren en rechters-commissarissen en vermeldden nog enkele belangrijke oorzaken zoals wijzigingen in de markt en de conjunctuur. Een tegenwoordig meer voorkomende oorzaak is de aanwezigheid van wegenwerken. De literatuur is dus een goede weergave van de praktijk.

De gefailleerden legden de oorzaken voor hun faillissement vooral buiten zichzelf, zoals klanten die niet betalen, fraude, ziekte,...

Bij startende ondernemers waren de voornaamste oorzaken van faillissementen het weinig realistisch financieel plan, te weinig begeleiding en de onderschatting van de mogelijke risico's.

Falingsoorzaken kunnen ingedeeld worden in twee grote groepen: interne en externe oorzaken. Externe factoren zijn deze waar een onderneming relatief weinig vat op heeft. De interne oorzaken daarentegen vinden hun oorsprong in de onderneming zelf.

6 Opsporen en voorkomen van faillissementen

6.1 Inleiding

De sinds 1997 nieuwe wetgeving rond het gerechtelijk akkoord en het faillissement betekent een complete koerswijziging voor ondernemingen in moeilijkheden (zie onderdeel 3.2). In het verleden lag de nadruk op het verwijderen van zulke ondernemingen, maar tegenwoordig wordt er eerder uitgegaan van een herstel en het voortbestaan van deze bedrijven. Het redden ervan is namelijk interessanter in het belang van de schuldeisers, werknemers, de eigenaar en de aandeelhouders van het bedrijf¹. De wetgever heeft zowel oog voor het vereffenen, als het saneren van ondernemingen in moeilijkheden. De bedoeling van de wetgever is om zoveel mogelijk kapitaalsvernietiging tegen te gaan². De economie en de schuldeisers hebben er namelijk voordeel bij als de ondernemingswaarde gemaximaliseerd wordt³. Als het bedrijf voortgezet wordt of overgedragen wordt als 'going concern' kan dit gunstiger zijn voor de schuldeisers dan een liquidatie ervan. 'Going concern' wil zeggen dat het bedrijf voor onbepaalde tijd verder zal geëxploiteerd worden en niet uit de bedrijfswereld zal stappen⁴.

Door vroegtijdig vast te stellen dat een onderneming in de problemen zit, kan een faillissement eventueel vermeden worden. Als de onderneming niet meer gered kan worden, zal het bedrijf in kwestie zo efficiënt mogelijk vereffend worden⁵.

¹ VAN DEN BERGH, R. en DIRIX, E., *Handels- en economisch recht in hoofdlijnen*, Uitgeverij Maklu, Antwerpen-Apeldoorn, 1992, 358 pagina's, p. 220

² Dexia corporate banking newsletter, *De inhoud van de wet op het gerechtelijk akkoord en haar praktische gevolgen*, internet, 2003-12-30, 4 pagina's, p.1, (http://corporate.dexia.be/nl/accent/0312_accent_nl.pdf)

³ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 425

⁴ Investorwords.com, glossary, internet, (www.inverstorwords.com)

⁵ VAN DE BERGH, R. en DIRIX, E., o.c., p. 220

6.2 Maatregelen

Er werden enkele preventieve maatregelen ingevoerd die toelaten de ondernemingen in moeilijkheden op een snelle manier op te sporen waardoor faillissementen voorkomen worden. De kamers voor handelonderzoek spelen een belangrijke rol in het opsporen van de ondernemingen in moeilijkheden.

6.2.1 Gegevensverzameling

Informatie over een onderneming kan op allerlei manieren verkregen worden. Zo is er onder meer de publicatieplicht van bepaalde documenten: de publicatie van de jaarrekeningen bij de Nationale Bank van België¹ en de informatieverstrekking aan de ondernemingsraad². Ondanks deze informatie blijft het moeilijk om een duidelijk beeld te krijgen over de toestand van een bedrijf. Op de griffie van de rechtbank van koophandel wordt een dossier bijgehouden over de handelaar of rechtspersoon die betaalmoeilijkheden heeft waardoor het voortbestaan van het bedrijf bedreigd wordt³. In dit dossier staan allerlei nuttige inlichtingen en gegevens. Dit dossier kan op elk moment geraadpleegd worden door de procureur des Konings en de betrokkene zelf⁴. De schuldeisers hebben geen recht tot deze inzage⁵. De bedoeling is dat de publicatie van deze signalen leidt tot maatregelen die bedrijven nog kunnen redden van ernstige financiële problemen en zo dus ook van een faillissement.

6.2.2 Vlaamse Commissie voor Preventief Bedrijfsbeleid

De Vlaamse Commissie voor Preventief Bedrijfsbeleid spoort ondernemingen aan om een preventief beleid te voeren. De moeilijkheden, die de continuïteit van het bedrijf in gevaar brengen, dienen voorkomen te worden⁶. Hiertoe maakt de Commissie financieel-economische analyses. De bevoegdheid van deze Commissie is begrensd tot de

¹ Nationale Bank van België, internet, (<http://www.nbb.be/pub>)

² COUSY, H., o.c., p. 8

³ Artikel 15 Wet op het Gerechtelijk Akkoord

⁴ Artikel 5 Wet op het Gerechtelijk Akkoord

⁵ COUSY, H., o.c., p. 8

⁶ IDEA Consult, informatiecentrum, internet, (http://www.ideaconsult.be/html/nl/references_detail.asp?det=56&cat=1)

ondernemingen met minimum 50 werknemers en die niet aan een specifieke controlewetgeving onderworpen zijn (zoals banken en verzekeringsondernemingen)¹. De bedrijven maken dan zelf de keuze of ze hulp wensen of niet.

6.2.3 De Kruispuntbank van Ondernemingen

De wet van 16 januari 2003² bepaalt de oprichting van een Kruispuntbank van Ondernemingen, de modernisering van het handelsregister en de oprichting van erkende ondernemingsloketten³.

De Kruispuntbank van Ondernemingen is een elektronisch register dat alle gegevens betreffende de identificatie van ondernemingen opneemt, bewaart en ter beschikking stelt van overheidsdiensten⁴. Deze gegevens komen van het rijksregister van rechtspersonen, van het handelsregister, van de fiscus en van de R.S.Z.

Het doel⁵ van de KBO is de vereenvoudiging van de administratieve procedures voor bedrijven. Zo moeten ondernemingen nog slechts eenmalig hun identificatiegegevens aan de overheid doorgeven. Het voordeel voor de overheid is dat zij met zekerheid over de meest actuele en juiste gegevens kan beschikken.

Het ondernemingsloket heeft specifieke opdrachten en wordt erkend door de overheid. Zij moet de onderneming inschrijven bij de KBO, het unieke identificatienummer aan de onderneming meedelen en de voorwaarden tot toegang tot het beroep verifiëren⁶. Door de instelling van ondernemingsloketten kan de ondernemer voor de administratieve formaliteiten bij één instantie terecht. Voor de ondernemer is dat een voordeel. Verder zal de communicatie tussen de overheid en de ondernemingen eenvoudiger en sneller verlopen. Bovendien is de ondernemer vrij in de keuze van het ondernemingsloket.

¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 430

² BAETEMAN, G., BALLON, G.L. BLANPAIN, R. et al., o.c., p. VA 313 - 325

³ Federale Portaalsite België, Kruispuntbank van Ondernemingen, internet, web interface, (<http://www.belgium.be/eportal/application?languageParameter=nl&pageid=contentPage&docId=30551>)

⁴ BIBF, Beroepsinstituut voor erkende boekhouders en fiscalisten, (b), internet, wetgeving, folder, p. 2 (<http://www.ipcf.be/pdf/foldernl001.pdf>)

⁵ Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie, Ondernemen, internet, KBO, (http://mineco.fgov.be/enterprises/crossroads_bank/KBO_nl.htm#P1_0)

⁶ BIBF, (b), o.c., p. 2

6.2.4 De kamers voor handelsonderzoek

6.2.4.1 De oprichting van de kamer voor handelsonderzoek

Bij iedere rechtbank van koophandel worden één of meerdere kamers voor handelsonderzoek ingesteld¹. Dit zijn de vroegere depistagediensten. Dit is een afdeling van de rechtbank samengesteld uit een beroepsrechter en twee rechters in koophandel².

6.2.4.2 De taak

De functie van deze kamer voor handelsonderzoek is het opsporen en opvolgen van schuldenaars in moeilijkheden, indien nodig hen aanzetten tot een aanvraag tot gerechtelijk akkoord³ en aan faillissementspreventie doen⁴. Zij spoort de ondernemingen dus aan de nodige regelingen te treffen om hun continuïteit te verzekeren⁵. Mogelijke maatregelen zijn: een financieel plan, een financiële herstructurering (bijvoorbeeld kapitaalsverhoging, fusie,...), een commerciële herstructurering, een sociale herstructurering of een vernieuwd management⁶.

De doelstelling van de kamer is de gezondheidsstructuur van het bedrijf in te schatten met behulp van de beschikbare documenten⁷. Ze heeft de bevoegdheid om een onderzoek te doen naar de toestand van de schuldenaar met behulp van de zogenaamde 'knipperlichten'. Dit wordt verder behandeld in onderdeel 6.3. Als het nodig is, kan ze de zaak naar het parket zenden⁸. Zij kan evenwel de handelaar niet voor de faillissementsrechter brengen.

¹ Artikel 48 Wet op het Gerechtelijk Akkoord

² ERNST, P., SMETS, B., VANMUYSEN, J. en VERHAERT, J., o.c., p. 16

³ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 195

⁴ BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 333

⁵ VOKA Kamer van Koophandel, (a), internet, verslag bedrijvengerechtsdag, 2005-12-9, 9 pagina's, p. 4, (<http://www.kvkmechelen.voka.be/docu/bedrijvengerechtsdag.pdf>)

⁶ VOKA Kamer van Koophandel, Vlaams netwerk van ondernemingen, *Oost-Vlaamse ondernemingen vertonen minder knipperlichten*, (b), internet, nieuwsberichten, 2005-6-6, (<http://www.kvkov.voka.be/NieuwInDeKamer/nieuwsitem.asp?id=34>)

⁷ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 16

⁸ COUSY, H., o.c., p. 10

De kamers voor handelsonderzoek hebben geen beoordelingsbevoegdheid. Ze mogen dus geen advies verlenen aan de onderneming en ze mogen de onderneming ook niet begeleiden¹.

Als de kamer voor handelsonderzoek aan de hand van de knipperlichten vaststelt dat de voorwaarden van het gerechtelijk akkoord voldaan zijn, kan ze de schuldenaar verzoeken om te worden gehoord². Als zij constateert dat de voorwaarden voor faillietverklaring vervuld zijn, dan wordt het dossier doorgegeven aan de procureur des Konings, die de faillietverklaring kan vorderen³.

De kamer voor handelsonderzoek zorgt ervoor dat het gerechtelijke akkoord vlugger kan aangevraagd worden en dat het faillissement sneller kan uitgesproken worden⁴.

6.2.4.3 Het onderzoek

Het onderzoek gebeurt door de rechter in de rechtbank van koophandel, ofwel wordt er een onderzoekend rechter aangesteld bij het openen van een onderzoek. Hij is een rechter in handelszaken en is vertrouwd met de boekhouding en de financiële kant van de onderneming⁵.

Het onderzoek bestaat uit het analyseren van de toestand van de schuldenaar met behulp van de 'knipperlichten'. De kamer voor handelsonderzoek moet de kansen tot overleving beoordelen via het onderzoek van de financiële staten, de budgetten en de vooruitzichten. Er wordt nagegaan of de onderneming op korte termijn op een normale wijze aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen⁶. Tijdens dit onderzoek wordt er aandacht besteed aan de liquiditeitssituatie, de onafhankelijkheidsgraad of solvabiliteit en het rendement⁷.

¹ COUSY, H., o.c., p. 10

² BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., o.c., p. 334

³ Ernst & Young, Nieuwsbrief voor de ondernemer, *Bedrijf in moeilijkheden*, internet, 2000-1-5, (<http://www.ey.be/PMEKMO/Input.nsf>)

⁴ BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., o.c., p. 196

⁵ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., o.c., p. 25

⁶ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., o.c., p. 15

⁷ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., o.c., p. 35

De rechters die het onderzoek uitvoeren, kunnen alle bijkomende inlichtingen bekomen die nuttig zijn voor het onderzoek¹. Zij kunnen de ondernemer horen over de stand van zaken, de herstelmaatregelen, de voorstellen van akkoord of de vereffening en zij kunnen de overlegging commanderen van de nodige documenten². De onderzoekende rechter kan ook andere personen verhoren zoals banken of leveranciers, en de hulp inroepen van experts³.

Voor elke onderneming in moeilijkheden worden alle knipperlichten en andere belangrijke gegevens verzameld op de griffie in de vorm van een dossier (zie deel 6.2.1). Enkel de procureur des Konings, de schuldenaar zelf en de kamer voor handelonderzoek mogen dit dossier inkijken⁴.

Hoe werkt de kamer voor handelonderzoek in de praktijk? De kamers voor handelonderzoek vertrouwen het onderzoek naar een individuele onderneming toe aan een rechter in handelszaken. In de rechtbank van koophandel van Hasselt gaat het om een accountant en een boekhoudster (licentiaat Toegepaste Economische Wetenschappen). Het zijn mensen met ervaring in het beoordelen van ondernemingen. De twee rechters die in Hasselt dit werk verrichten, doen het al meer dan acht jaar en hebben ondertussen veel ervaring opgedaan. Bij voorkeur worden consulaire rechters met een opleiding als accountant of revisor aangesteld. Soms gaat het om bedrijfsleiders met een ruime ervaring. Er is een zekere interne scholing nodig voor de juridische problemen. Er vinden daarom ook regelmatig vormingsactiviteiten plaats door de Unie van de Consulaire Rechters. De experts zullen na hun onderzoek een oordeel vellen en een verslag opmaken. De voorzitter krijgt dit overhandigd en zal deze beoordeling meestal volgen. Sinds enige jaren beschikken de rechtbanken van koophandel te Hasselt en te Tongeren over een rapport van Graydon voor elke onderzochte onderneming. Dit bevat de gebruikelijke ratio's. De rechter bekijkt dit wel, maar in feite onderzoekt hij of de onderneming al dan niet aan de wettelijke definities beantwoordt om in faillissement verklaard te worden. Dit wil zeggen dat hij nagaat of er sprake is van definitieve staking van betaling en of het krediet aan het wankelen is. Zolang een onderneming blijft betalen en afbetalingen verkrijgt van zijn schuldeisers (een teken dat men hem krediet blijft

¹ Federale Overheidsdienst Justitie, publicaties, *Het handelonderzoek*, internet, publicaties, 2 pagina's, p. 2, (http://www.just.fgov.be/img_justice/publications/pdf/23.pdf)

² DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 85

³ Dexia corporate banking newsletter, o.c., p. 2

⁴ VOKA Kamer van Koophandel, (b), o.c., p. 5

Zie ook Artikel 10, 2§ Wet op het Gerechtelijk Akkoord

verlenen) wordt de zaak niet aan de procureur overgemaakt om te dagvaarden in faillissement¹.

6.2.4.4 De conclusie van de onderzoekende rechter

De onderzoekende rechter kan drie mogelijke conclusies trekken². Hij kan besluiten dat de betaalmoeilijkheden van tijdelijke aard zijn, en het dossier zonder gevolg klasseren. Hij kan uit het dossier afleiden dat aan de voorwaarden van een gerechtelijk akkoord wordt voldaan³. Indien blijkt dat een faillissement onvermijdbaar is, wordt het dossier doorgegeven aan de procureur des Konings⁴.

6.2.4.5 Kunnen de kamers voor handelonderzoek meer faillissementen voorkomen?

Deze vraag werd aan de voorzitters van de rechtbanken van koophandel voorgelegd⁵. Zij waren van mening dat deze kamers inderdaad een aantal faillissementen kunnen voorkomen. Ondernemingen kunnen mogelijk van een faillissement gespaard blijven als ze op tijd verwittigd worden. Bedrijven die nog middelen en reserves ter beschikking hebben, kunnen nog uit de problemen geraken.

Tegenwoordig wordt er meer gebruik gemaakt van de voorlopige bewindvoering. Een voorlopige bewindvoerder wordt aangeduid om de boedel te beheren. Daardoor waren er veel ondernemingen in moeilijkheden die toch niet tot een faillissement geleid hebben.

In de wet is voorzien dat er voor elke rechtbank een kamer voor handelonderzoek moet zijn. Deze kamer ontvangt bepaalde gegevens, de zogenaamde knipperlichten en gaat de zaak dan verder onderzoeken, en kan de onderneming oproepen en uitleg vragen. Verder bekomt zij informatie via onlineverbinding met Graydon. Zo verkrijgt zij inlichting over de balansen en het betalingsgedrag van het bedrijf.

¹ Zie bijlage 2, vraag 12 en 13, interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelmont, P. en Lysens, T.

² Dexia corporate banking newsletter, o.c., p. 2

³ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 86

⁴ Artikel 10, 3§ Wet op het Gerechtelijk Akkoord

⁵ Zie bijlage 2, vraag 8, interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelmont, P. en Lysens, T.

Het signaal dat gegeven wordt vanuit de kamers voor handelonderzoek werkt wel degelijk. Het werkt natuurlijk niet voor alle ondernemingen, bijvoorbeeld wanneer er geen gehoor wordt gegeven aan nodige maatregelen zoals een financiële herstructurering of een managementschikking. Bedrijven waarbij dat geen effect heeft, gaan toch sowieso failliet.

De mogelijkheden van de kamers voor handelonderzoek zijn niet zo groot. Ze mogen geen raad geven en kunnen een faillissement enkel uitstellen. Ze kunnen de zaak overmaken naar het Openbaar Ministerie met het oog op dagvaarding in faillissement. Andere rechtbanken van koophandel in België zijn kordater in hun optreden dan deze in Hasselt en Tongeren en maken de zaken sneller over aan het Openbaar Ministerie. Dit wil niet zeggen dat er in de andere arrondissementen meer faillissementen voorkomen kunnen worden.

6.2.5 Het gerechtelijk akkoord

Bij het gerechtelijk akkoord wordt er een procedure ingesteld dat ondernemingen in moeilijkheden moet redden die nog rendabel zijn of die op een simpele manier rendabel gemaakt kunnen worden. De rechten van de schuldeisers worden achtergesteld aan de continuïteit van het bedrijf. De schuldeisers ondergaan een zogenaamde 'afkoelingsperiode'. In deze periode worden de mogelijkheden tot sanering nagegaan en wordt er een plan opgemaakt¹. Deze theorie werd reeds behandeld in deel 1.5.1.

6.3 De knipperlichten, de alarmbelprocedure

De rechtbank van koophandel maakt gebruik van 'knipperlichten'. Dit zijn signalen om ondernemingen in moeilijkheden op te sporen. Wanneer deze signalen vastgesteld worden, wordt er een onderzoek uitgevoerd om de overlevingskansen van de onderneming in moeilijkheden na te gaan. Deze gegevens worden toegevoegd aan het dossier op de griffie van de rechtbank van koophandel².

¹ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 427

² ROGGE, J., o.c., p. 231

De ondernemer die opgeroepen wordt, moet bewijzen dat zijn bedrijf op korte termijn in staat is te overleven. Het is onvoldoende als hij bewijst dat er aan één bepaald knipperlicht gevolg gegeven werd¹.

6.3.1 De mogelijke knipperlichten

Na het interview is gebleken dat de voornaamste knipperlichten, die leiden tot de discontinuïteit van de onderneming, de volgende zijn²:

- geprotesteerde wissels;
- vonnissen bij verstek;
- schrapping van het registratienummer in het registratieregister;
- schrapping als erkend aannemer;
- het niet betalen van geduldige schuldeisers. Dit is de niet-betaling van de R.S.Z. en de B.T.W. De onderneming blijft de leveranciers betalen omdat er anders niet meer geleverd wordt. De werknemers worden ook nog betaald omdat er anders niet meer gewerkt wordt;
- het niet neerleggen van de balans door diegenen die daartoe verplicht zijn;
- beslagberichten;
- niet betaling van de huur;
- stopzetting van krediet. Deze informatie wordt verkregen van de bankier;
- aanhoudende verliezen;

¹ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 16

² Zie bijlage 2, vraag 3, interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelmont, P. en Lysens, T.

- negatief eigen vermogen.

In de Wet op het Gerechtelijk Akkoord¹ worden deze en nog andere mogelijke knipperlichten vermeld die dikwijls leiden tot een faillissement². Deze reeks inlichtingen moeten door verschillende instanties meegedeeld worden aan de kamer voor handelonderzoek van het rechtsgebied waarbinnen de kooplieden hun woonplaats of hun maatschappelijke zetel hebben.

Deze lijst is niet-limitatief opgesomd³:

- De toezending van een lijst van geregistreerde protesten betreffende de geaccepteerde wisselbrieven en de orderbriefjes. Deze lijst vermeldt de datum van het protest, de naam, het beroep en de woonplaats van diegene in wiens voordeel het stuk is uitgegeven of van de trekker⁴. De lijst vermeldt de voorgaande gegevens ook van de ondertekenaar van het orderbriefje of van de acceptant van de wisselbrief. Verder wordt de vervaldag, het bedrag van het stuk, de verstrekte waarde en het antwoord op het protest vermeld in deze lijst. Deze lijst ligt op de griffie van de rechtbank van koophandel, waarvan iedereen kan daarvan inzage nemen⁵. De wisselbrief is een soort drukkingsmiddel, men komt namelijk op de zwarte lijst te staan als men weigert te betalen als de wisselbrief wordt aangeboden tot betalen⁶.
- Veroordelende verstekvonnissen en vonnissen uitgesproken tegen kooplieden die de gevorderde hoofdsom niet hebben aangevochten. In een juridische procedure kan verstek verleend worden wanneer een partij niet komt opdagen⁷. Nadat verstek is verleend zal de rechter een verstekvonnis uitspreken.

¹ Artikel 6 Wet op het Gerechtelijk Akkoord

Zie ook Artikel 7 Wet op het Gerechtelijk Akkoord

² DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 16

³ DEHAESE, E., DREESSEN, J. en ROPPE, E., o.c., p.161

Zie ook Artikel 6 Wet op het Gerechtelijk Akkoord

Zie ook Artikel 7 Wet op het Gerechtelijk Akkoord

⁴ BIBF, (a), internet, publicaties, *Hoe worden onderneming in moeilijkheden ontdekt?*, (a), internet, 2002-5-15, (<http://www.ipcf.be/bib/content4.asp?levels1=7&levels2=3&levels3=27&levels4=23>)

⁵ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 83

⁶ DEHAESE, E., DREESSEN, J. en ROPPE, E., o.c., p. 63

⁷ Wikipedea, internet, de vrije encyclopedie, (<http://nl.wikipedia.org/wiki>)

- Informatie verstrekt door de R.S.Z.: een lijst van de kooplieden die reeds twee kwartalen de verschuldigde sociale zekerheidsbijdragen niet betaald hebben. De lijst vermeldt de naam van de koopman en het verschuldigde bedrag. De R.S.Z. kan de onderneming dagvaarden. Dit signaal wijst vaak op acute liquiditeitsproblemen¹. Er wordt ook een score bijgehouden van het aantal dagvaardingen door de R.S.Z. Een negatieve R.S.Z.-score treedt in werking vanaf het jaar waarin meer dan één R.S.Z.-dagvaarding voorkomt en is gebaseerd op de laatste drie jaar².
- Informatie verstrekt door de administratie van Financiën: een lijst van de kooplieden die reeds twee kwartalen de verschuldigde B.T.W. of bedrijfsvoorheffing niet betaald hebben. De lijst vermeldt de naam van de handelaar en het verschuldigde bedrag;
- De ministeriële beslissing tot klasseverlaging, schorsing of intrekking van een of meer erkenningen als geregistreerd aannemer of erkend aannemer van overheidsopdrachten.

Als men alleen maar op basis van de wettelijke knipperlichten zou onderzoeken, schept men een onvolledig beeld³. De kamer voor handelonderzoek zal op eigen initiatief inlichtingen verzamelen over 'andere knipperlichten' die zij nodig heeft om haar taak uit te voeren. Deze gegevens komen uit verschillende bronnen. Deze knipperlichten zijn niet in de wet vernoemd en verschillen naargelang het arrondissement waar de rechtbank gelegen is⁴. Bij deze informatie zal de kamer voor handelonderzoek een dossier openen. Zo komen de volgende 'andere knipperlichten' ook in aanmerking⁵:

- De invereffeningstelling. Dit wil zeggen dat het bedrijf zich in het stadium van haar ontbindingsproces bevindt. De vereffenaars, meestal de voormalige bestuurders of directeuren, worden aangewezen en moeten de lopende verplichten afhandelen.
- De zetelverplaatsingen.

¹ DE MAEYER, R., Graydon Belgium, *De knipperlichten: het predictieve belang*, internet, studie, 2001, 8 pagina's, p. 4, (<http://www.graydon.be/download/openvenster/PrevOpenVensterNI.pdf>)

² DE MAEYER, R., o.c., p. 4

³ DE CROOCK, G., Unie der Consulaire Rechters van België, *Analyse enquête handelonderzoek*, Uitgeverij Standaard, september 2003, 32 pagina's, p. 4

⁴ DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., o.c., p. 429

⁵ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., o.c., p. 17

- Informatie van de procureur des Konings.
- Achterstallige directe belastingen.
- De niet- of niet tijdige neerlegging van de jaarrekening¹. De neergelegde jaarrekeningen zullen gebruikt worden om een financiële analyse te maken. Hier constateert men vaak een negatief bedrijfskapitaal, een ongunstige solvabiliteit, rentabiliteit en/of liquiditeit. De zaakvoerders of de bestuurders zijn verplicht deze jaarlijks op te stellen en neer te leggen bij de Nationale Bank van België².
- De berichten van gerechtsdeurwaarders.
- De ondernemingen met alarmbelprocedure (zie deeltje 6.3.2).
- De ondernemingen met twee opeenvolgende jaren met overdraagbare verliezen.
- Informatie van derden, bijvoorbeeld klachten van schuldeisers, werknemers of syndicale organisaties.
- De verslagen. De kamer raadpleegt het jaarverslag en besteedt aandacht aan het verslag van de commissaris-revisor, die de jaarrekeningen van grote bedrijven op hun echtheid controleren³. De commissaris-revisor kan dan een verklaring met voorbehoud, een onthoudende of een afkeurende verklaring afleveren⁴. Als de jaarrekening geen getrouw beeld geeft van de financiële toestand van de onderneming, formuleert hij een afkeurende verklaring⁵.
- Het verloop van de vennootschap. Hieronder wordt verstaan: de verlenging van het boekjaar, de afwezigheid van algemene vergadering, het ontslag van de

¹ De BOITSELIER, J., (a), Unie der Rechteren in Handelszaken van België, *Gezondheidsbarometer van de Belgische ondernemingen*, juli 2004, 30 pagina's, p. 18

Zie ook DE BOITSELIER, J., (b), Graydon Belgium, internet, Studie, 2001-9-26, *Studie aangaande de knipperlichten voorafgaandelijk aan een faillissement*, 5 pagina's, p. 4, (<http://gateway.graydon.be/download/studies/29.doc>)

² Nationale Bank van België, internet, (<http://www.nbb.be/pub>)

³ BIBF, (a), o.c.

⁴ DE BOITSELIER, J., (b), o.c., p.2

⁵ VAN BYLEN, L., *Een sportieve onderneming in een ongezonde situatie: achtergrond en gerechtelijke procedures*, 2004, 132 pagina's, p. 25

bestuurders of de commissarissen en een algemene vergadering over de alarmprocedure¹.

- Een negatieve rentabiliteit. Deze is negatief wanneer de onderneming niet in staat is om een minimumrentabiliteit op het geïnvesteerd vermogen te behalen².
- De schuldgraad is hoger dan 100 %. De schuldgraad wordt berekend door de schulden tegenover het eigen vermogen te plaatsen. Als de overgedragen verliezen groter zijn dan de som van het kapitaal en de reserves, wordt het eigen vermogen negatief³. Daardoor zullen de schulden meer dan 100% van het balanstotaal uitmaken en bijgevolg vaak een hopeloze toestand veroorzaken⁴. De onderneming overleeft dus volledig op schulden⁵.
- Eén of meerdere bedrijfsleiders waren betrokken bij één of meerder andere faillissementen⁶.
- vervallen schulden aan de fiscus en/of de R.S.Z. De vennootschap heeft de verplichting om in de toelichting van haar jaarrekening te vermelden hoeveel de vervallen schulden aan de fiscus en/of de RSZ bedragen op de afsluitdatum van de jaarrekening⁷. Deze vervallen schulden kunnen een indicator zijn voor een onderneming in moeilijkheden.
- Een gerechtelijk akkoord.
- Berichten van beslag⁸.
- De continuïteit van een vennootschap wordt bedreigd als het netto-actief daalt tot 50% van het maatschappelijk kapitaal. Dit leidt tot solvabiliteitsproblemen⁹. Het netto-actief bestaat uit het geplaatst kapitaal, uitgiftepremies,

¹ BIBF, (a), o.c.

² VAN BYLEN, L., o.c., p. 22

³ De BOITSELIER, J., (a), o.c., p. 4

⁴ DE MAEYER, R., o.c., p. 4

⁵ VAN BYLEN, L., o.c., p. 23

⁶ DE MAEYER, R., o.c., p. 4

⁷ DE MAEYER, R., o.c., p. 4

⁸ Dexia corporate banking newsletter, o.c., p.2

⁹ DE PAEPE, J., *Ondernemingen in moeilijkheden*, internet, 2004-10-23, (<http://www.iec-iab.be/ned/download.aspx?type=3&id=2385&file=3869>)

herwaarderingsmeerwaarden, reserves, kapitaalsubsidies en het overgedragen resultaat;

- De aanstelling van een voorlopige bewindvoerder¹.

Het totaal van het aantal knipperlichten geeft een globaal beeld van de gezondheidstoestand van de ondernemingen.

6.3.2 De alarmprocedure

De alarmprocedure heeft te maken met de geleden verliezen en het gevolg daarvan op de continuïteit van de onderneming². De raad van bestuur moet de algemene vergadering bijeenroepen als het netto-actief van de vennootschap gedaald is tot minder dan ½ of ¼ van het maatschappelijk kapitaal³. De algemene vergadering kan beslissen om over te gaan tot de vrijwillige ontbinding van de vennootschap. Ontbinding kan vermeden worden als het bestuursorgaan op deze vergadering herstelmaatregelen opgeeft ter verbetering van de financiële toestand⁴.

Het falen van een onderneming gebeurt geleidelijk aan via een falingspad. Zo vangt de alarmprocedure aan. Hieronder worden enkele falingspaden vermeld:

- Een te snelle groei. Dit vraagt meer kapitaal dan gepland was om te kunnen blijven produceren. Wanneer ze niet aan deze behoefte kan beantwoorden, komen er kapitaalproblemen⁵. Als er geen extra kapitaal ingebracht wordt, leidt dit tot discontinuïteit van de onderneming (zie bijlage 11).
- Onvoldoende resultaten. Als de onderneming een slecht resultaat realiseert, kan zij mogelijk niet aan haar financieringsverplichtingen voldoen. Dit is een teken van

¹ De BOITSELIER, J., (a), o.c., p. 24

² JORISSEN, A, LYBAERT, N., REYNS, C. en VANNESTE, J., Financial accounting, Uitgeverij De Boeck, Antwerpen, 2004, boekdeel 2, 389 pagina's, p. 166

³ Artikel 332 Wetboek van Vennootschappen

Zie ook Artikel 633 Wetboek van Vennootschappen

⁴ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 53

⁵ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 55

een zwak rendement. Als men een faillissement wil vermijden, dient er een snelle oplossing gevonden te worden¹ (zie bijlage 12).

- Onvoldoende eigen vermogen. De financiële onafhankelijkheid van het bedrijf wordt bepaald door een voldoende eigen vermogen. Wanneer hier een tekort aan is, zal men het vreemde vermogen moeten aantasten. Dit brengt een zwak rendement en liquiditeitsproblemen met zich mee². Er zal een kapitaalsinbreng nodig zijn (zie bijlage 13).
- Tekort aan bedrijfskapitaal. De verkrijgbare middelen dienen minimaal gelijk te zijn aan de te betalen verplichtingen op korte termijn. Als dat niet zo is, krijgt de onderneming te maken met een groot aantal leveranciersdagen, een grotere nood aan kaskredieten en andere voorschotten³. Opnieuw zal een kapitaalsinbreng nodig zijn om een faillissement te vermijden (zie bijlage 14).
- Onbekwaam management. Onbekwame en te zelfzekere managers kunnen een gevaar betekenen voor het voortbestaan van het bedrijf⁴ (zie bijlage 15).

¹ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., o.c., p. 56

² DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., o.c., p. 57

³ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., o.c., p. 58

⁴ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., o.c., p. 59

6.4 Falingspredictie, Ratioanalyse en continuïteitsbeoordeling

Falingspredictie is het voorspellen of een onderneming al dan niet failliet gaat. Om dit te hanteren wordt er in de praktijk gebruik gemaakt van falingspredictiemodellen. Aan de hand van deze modellen worden de bedrijfsleiding of de kamers voor handelonderzoek vroegtijdig gewaarschuwd. Zo kunnen falingen nog voorkomen worden, wat in het belang van de werknemers, de schuldeisers, de aandeelhouders, de overheid en de klanten is. Werknemers willen graag zekerheid omtrent de werkgelegenheid en hun broodwinning. De schuldeisers zien hun schuldvorderingen liever betaald. De aandeelhouders wensen een grote bedrijfswinst om alzo een grote winstuitkering te ontvangen. Wanneer een onderneming failliet gaat, zal de overheid geen R.S.Z.-bijdragen, belastingen en heffingen meer kunnen innen. Klanten weten graag of hun bestelling tijdig uitgevoerd zal worden.

Ten eerste zullen de ratio's behandeld worden die de faling voorspellen. Een ratio is een verhoudingsgetal waarbij twee of meer elementen van de jaarrekening aan elkaar gerelateerd worden¹. Zo verwerft men meer kennis over de financiële gezondheid van een onderneming. Er kunnen ratio's berekend worden omtrent de liquiditeit, solvabiliteit, rendabiliteit en toegevoegde waarde per personeelslid. Om deze ratio's te berekenen moet er worden uitgegaan van de herwerkte balans en resultatenrekening.

Ten tweede worden er enkele falingsmodellen behandeld. Daar het irrelevant is hier diep op in te gaan, wordt dit slechts kort besproken.

¹ LIMERE, A., o.c., p. 41

6.4.1 Financiële ratio's

6.4.1.1 Liquiditeitsratio¹

De liquiditeit van een onderneming geeft aan in welke mate de onderneming in staat is om haar schulden op korte termijn (< 1 jaar) te betalen. Voor verdere details kan bijlage 16 geraadpleegd worden.

Liquiditeit in ruime zin of current ratio = (omzetbaar kort) / (opeisbaar kort)

Dit is dus de mate waarin het bedrijf met haar beschikbare of snel roterende middelen aan haar schulden op korte termijn kan voldoen. De minimale norm bedraagt 1. Als de ratio hierboven ligt is de liquiditeitssituatie gezond te noemen.

Liquiditeit in enge zin of acid ratio = (omzetbaar kort exclusief voorraden en overlopende rekeningen) / (opeisbaar kort exclusief overlopende rekeningen)

De norm blijft zoals bij de current ratio 1.

Deze twee ratio's zijn de belangrijkste liquiditeitsratio's. Er kan echter nog gebruik gemaakt worden van andere ratio's, namelijk het aantal dagen klantenkrediet, het aantal dagen leverancierskrediet, de rotatie van de voorraad handelsgoederen, grond- en hulpstoffen en de rotatie van de voorraad goederen in bewerking en gereed product. In bijlage 16 is de berekeningswijze terug te vinden.

6.4.1.2 Solvabiliteitsratio²

De solvabiliteit geeft aan in welke mate de onderneming in staat is om haar financiële verplichtingen op lange termijn (> 1 jaar) te vervullen. Er wordt gekeken of het bedrijf

¹ LIMERE, A., o.c., p. 42 - 54

² LIMERE, A., o.c., p. 54 - 56

voldoende eigen middelen heeft ten opzichte van het totaal aan middelen¹. In bijlage 16 is uitgewerkt welke rekeningnummers voor deze berekening nodig zijn.

Solvabiliteit = (eigen vermogen) / (totaal vermogen)

De norm bedraagt 30 à 33%. Het is een graad van financiële onafhankelijkheid². Dit is een belangrijke indicator om na te gaan of een onderneming in financiële moeilijkheden zit. Er moet een evenwicht zijn in de kapitaalstructuur en de financiële onafhankelijk dient groot genoeg te zijn. Als de solvabiliteit laag is, dan is er meer behoefte aan vreemd vermogen. Dit resulteert in een hogere rentelast en afhankelijkheid van derden³.

6.4.1.3 Rentabiliteitsratio⁴

Deze ratio's evalueren de resultaten en de winstgevendheid van het bedrijf. Hoe deze uitgerekend worden, kan nagelezen worden in bijlage 16.

Netto rentabiliteit van het eigen vermogen na belasting = (winst of verlies van het boekjaar) / (eigen vermogen)

Deze ratio meet het prestatieniveau van het bedrijf. Dit is een maatstaf voor de aandeelhouders⁵.

Netto rentabiliteit van het totaal der activa, vóór belasting = (winst of verlies van het boekjaar vóór belasting + intrestbetalingen) / (totaal vermogen)

Deze ratio geeft een beeld over de ingezette middelen en hoe het management ze heeft beheerd. Dit is de 'return on investment'.

Netto verkoopsmarge = (bedrijfswinst of bedrijfsverlies) / (bedrijfsopbrengsten)

Deze ratio toont de winst of het verlies per euro opbrengst.

¹ LIMERE, A., o.c., p. 54

² OOGHE, H., VANDERMOERE, P. en WAEYAERT, N., *De financiële toestand van de Vlaamse ondernemingen 2003*, internet, 2003, 111 pagina's, p. 43, (http://www.ondernemerschap.be/documents/pdf/st_ftvo2003.pdf)

³ DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., o.c., p. 36

⁴ LIMERE, A., o.c., p. 57 - 64

⁵ OOGHE, H., VANDERMOERE, P. en WAEYAERT, N., o.c., p. 39

6.4.1.4 Toegevoegde waarde per personeelslid¹

Toegevoegde waarde per personeelslid = (bedrijfsopbrengsten – aankopen) / (gemiddeld personeelsbestand)

Deze ratio geeft een idee over hoe een gemiddeld personeelslid bijdraagt tot de toegevoegde waarde van de onderneming (zie bijlage 16). Het is een maatstaf voor de productiviteit van het bedrijf².

6.4.2 Falingsmodellen

Er werden heel wat wetenschappelijke modellen ontwikkeld op het vlak van falingspredictie. De financiële toestand van een onderneming is zo complex, dat ze niet in één enkele ratio kan uitgedrukt worden. Daarom werden door verscheidene onderzoekers verschillende financiële ratio's samengebracht in een model dat telkens vijf bedrijfsratio's combineert.

6.4.2.1 Het model van Altman³

Dit model maakt gebruik van wegingscoëfficiënten. Zo wordt de waarschijnlijkheid bepaald dat een onderneming failliet zal gaan.

$$D = 1,2 X1 + 1,4 X2 + 3,3 X3 + 0,6 X4 + X5$$

Als D kleiner is dan de kritische score 2,675 kan men spreken van een falende onderneming (zie bijlage 17).

¹ LIMERE, A., o.c., p. 65 - 67

² OOGHE, H., VANDERMOERE, P. en WAEYAERT, N., o.c., p. 39

³ LIMERE, A., o.c., p. 142

6.4.2.2 Het model van Bilderbeek¹

$$D = -0,36 X_1 - 10,79 X_2 - 0,41 X_3 + 3,72 X_4 + 11,91 X_5$$

Als de waarde D de kritische waarde 1,01 niet overschrijdt, dan is het bedrijf falend (zie bijlage 17).

6.4.2.3 Het model van Ooghe²

$$D = 4,32 X_1 - 11,68 X_2 + 3,17 X_3 - 1,62 X_4 - 0,84 X_5$$

Indien D groter is dan 0,2324 is de onderneming lopend. De onderneming is falend als D kleiner is dan 0,2324 (zie bijlage 17).

De financiële ratio's worden in de praktijk bij de beoordeling van ondernemingen toegepast door de kamers voor handelsonderzoek. De falingsmodellen worden niet toegepast en staan ook niet ter beschikking. Sinds enige jaren beschikken de rechtbanken van koophandel te Hasselt en te Tongeren wel over de verslagen van Graydon voor elke onderzochte onderneming. Die bevatten de gebruikelijke ratio's. De rechter kijkt wel naar de financiële ratio's, maar de bedoeling is niet om de problemen van de ondernemingen te voorspellen. Hij onderzoekt in feite of de onderneming al dan niet aan de wettelijke definities beantwoordt om failliet verklaard te worden. Dit wil zeggen het vaststellen of er al dan niet staking van betaling is en of deze nog kan voorkomen worden. De bedragen, die voor de berekening van de financiële ratio's worden gebruikt, worden in de mate van het mogelijke op hun juistheid gecontroleerd door de kamers voor handelsonderzoek. Indien de jaarrekening neergelegd werd op de NBB, wordt de juistheid ervan reeds aangenomen. Er is trouwens niet altijd een recente balans om die ratio's toe te passen. Alleen bedrijven met een zekere omvang maken een tussenbalans³.

¹ LIMERE, A., o.c., p. 142

² LIMERE, A., o.c., p. 142

³ Zie bijlage 2, vraag 9 en 10, interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelfmont, P. en Lysens, T.

6.5 Preventie

Faillissementen kunnen best zoveel mogelijk voorkomen worden, want het brengt veel schade met zich mee. Als een onderneming failliet gaat, heeft dit ook gevolgen voor de leveranciers en andere schuldeisers.

In onderdeel 6.2 werden reeds enkele preventieve maatregelen aangehaald.

Bij het oprichten van een onderneming, dient de ondernemer rekening te houden met het risico op falen. In de wet werden reeds enkele maatregelen opgenomen. Voor het oprichten van bepaalde rechtsvormen is er een minimum aan bedrijfskapitaal opgelegd en is er een zekere aansprakelijkheid.

De onderneming kan best beheerd worden door bekwame bedrijfsleiders met de nodige kennis en ervaring. Daarom zijn voortdurende opleidingen of bijscholingen zeker noodzakelijk.

Bij het starten van een zaak wordt er als preventiemiddel vaak een financieel plan opgesteld. Deze maatregel is in de praktijk niet altijd efficiënt. Het zou beter zijn om de tussenkomst van een beroepsbeoefenaar, zoals een bedrijfsrevisor of een accountant, verplicht te maken¹.

De snelheid waarbij de kamers voor handelsonderzoek maatregelen nemen, is zeer belangrijk om een onderneming nog te kunnen redden. Naarmate er meer tijd verstrijkt tussen het opduiken van de oorzaak en het tijdstip waarop reddingsacties worden genomen, wordt het moeilijker om het bedrijf te redden².

Het gerechtelijk akkoord is ook een maatregel ter voorkoming van een faillissement. Dit thema werd reeds behandeld in delen 1.5.1 en 6.2.5.

Uit het interview blijkt dat het soms af te raden is om een zaak te starten in bepaalde sectoren of onder bepaalde rechtsvormen.

¹ DE CROOCK, G., Unie der Consulaire Rechters van België, (a), o.c., p. 2

² DE CROOCK, G., Unie der Consulaire Rechters van België, (a), o.c., p. 4

Een bekwame handelaar kan in elke sector een zaak starten en succes boeken. Ondernemingen met voldoende reserves en inzicht zullen vanzelf afbouwen als ze merken dat het moeilijk gaat.

Voor bepaalde rechtsvormen en sectoren heeft de starter een minimum aan kapitaal nodig. Als men een NV opricht, betekent dit ook dat er een groot startkapitaal vereist is. Eveneens voor bepaalde sectoren heeft men een hoog kapitaal nodig. Iemand die bijvoorbeeld een garage met de verkoop van een bekend automerk wil opstarten, zal zeker een hoog startkapitaal nodig hebben. In de horeca is het startkapitaal quasi nul. Ondernemers in de horecasector hebben geen reserves en zullen dus meer kans hebben om failliet te gaan. Conclusie is dus dat de meeste faillissementen voorkomen waar het startkapitaal het laagst ligt.

Het succes van een startende onderneming is ook conjunctuurgebonden. In het arrondissement Tongeren gingen er vorig jaar ongeveer zeven bakkers failliet. Dit komt omdat er nu eenmaal minder brood gegeten wordt dan vroeger. In de textielsector is de tewerkstellingsgraad verminderd tot 1/100. De transportsector is een zeer faillissementsgevoelige sector en ook de metaalsector kreeg rake klappen. De industrie verhuist de arbeidsplaatsen naar de lageloonlanden. In de ICT-sector komen er geleidelijk aan minder faillissementen voor. De horeca is het meest conjunctuurgevoelig. Kortom waar de concurrentie het hevigst is, is er een groter risico op falen.

Verder is er nog het probleem van de shopping centra (zoals de Shopping 1, 2 en 3 in Genk of het M2 Shopping Center in Maasmechelen). Bijna alle startende uitbaters moeten de deuren sluiten. De grote handelsketens gaan echter niet vlug failliet. Het zijn dus hoofdzakelijk de aangrenzende horecazaken en de kleine handelszaken die in de problemen geraken. Zij kunnen de hoge huurkosten en publiciteitskosten niet dragen.

De analyse van een bedrijf in moeilijkheden zou eerder moeten kunnen gebeuren. Er zouden enkele ondernemingen gered kunnen worden als ze vroeger zouden inzien dat ze in de problemen zitten.

Er zijn ondernemers die door gebrek aan kennis geen inzicht hebben in de boekhouding. Startende ondernemers laten zich dus best omringen door betrouwbare adviseurs. Zij hebben een prijskaartje, maar het loont de moeite¹.

¹ Zie bijlage 2, vraag 5, interview afgenomen op 5 mei 2006 bij de voorzitters Vanhelmont, P. en Lysens, T.

Conclusie

Het doel van dit eindwerk was om een overzicht te geven van de evolutie, de gevolgen, de voornaamste oorzaken, de voorspelling en de preventie van faillissementen.

Het faillissementssysteem is nodig om niet-rendabele ondernemingen uit het economische circuit te halen. Dit is een rechtvaardig en efficiënt systeem, zowel voor de gefailleerde zelf als de belanghebbenden.. Het heeft geen zin om slechte bedrijven in de markt te houden.

In België komen, over een tijdspanne van vijf jaar, vanaf 2001 steeds meer faillissementen voor, met een piekbereik in 2004. Dit aantal neemt licht af in 2005. Als er geen verandering in de situatie komt, zal over enkele jaren de kaap van 8000 faillissementen overschreden worden.

Het Waals en Brussels Hoofdstedelijk gewest vertonen gedurende deze vijf jaar een stijgende lijn in het aantal falingen. Het Vlaams gewest kent daarentegen vanaf 2004 een afname in het totaal aantal faillissementen. Merkwaardig is dat Limburg steeds tegen de tendens van Vlaanderen ingaat. De toename in het totaal aantal faillissementen van Limburg is ongeveer even groot als de toename in België.

Wat de rechtsvorm aangaat, gingen er over een termijn van vijf jaar meer zelfstandigen, VOF's, GCV's en CV's over kop. De meeste ondernemingen die failliet gingen, hadden de rechtsvorm van een EBVBA of een BVBA. Er gaan steeds minder NV's en CVA's failliet. De meeste faillissementen komen voor in bedrijven waar het startkapitaal het laagst ligt.

De meeste bedrijfsfalingen doen zich voor in de sectoren van de groot- en kleinhandel, de horeca, de onroerende goederen, de verhuur en diensten aan bedrijven en het transport. De bosbouw-, landbouw- en jachtbranches blijken veiliger te zijn. Waar de concurrentie het hevigst is, is er een groter risico op faillissement.

Het aantal falende jonge ondernemingen neemt over de vijf jaren heen sterk af. Deze daling kan verschillende redenen hebben, zoals de betere opleiding en begeleiding van de

startende ondernemer. Voor de ondernemingen die hun activiteit 15 tot 19 jaar uitoefenen, werden er over vijf jaar meer ondernemingen failliet verklaard.

Vergeleken met vroeger kan de faillissementsprocedure onder de nieuwe wetgeving sneller afgewerkt worden. De verschoonbaarheid is één van de belangrijkste vernieuwingen van de Reparatiewet van 4 september 2002. Deze geldt echter enkel voor natuurlijke personen. Als de gefailleerde verschoonbaar verklaard wordt, gaan alle schulden van de gefailleerde teniet.

De voornaamste gevolgen voor een gefailleerde zijn de beperkingen in zijn bewegingsvrijheid en rechten. Verder wordt hij tijdelijk buiten het bezit van zijn goederen gesteld. Bepaalde handelingen die de gefailleerde zou doen na het vonnis van faillietverklaring, worden nietig verklaard. Na de sluiting van het faillissement wordt aan de verschoonbaar verklaarde gefailleerde de kans geboden tot een nieuwe start. Dit onder de voorwaarde dat de gefailleerde ter goede trouw was en de curator werkelijk helpt tijdens de procedure.

Het belangrijkste gevolg voor de gewone en de algemeen bevoorrechte schuldeisers is, dat zij zelf geen actie meer kunnen ondernemen om betaling van hun vordering te verkrijgen. De curator zal het bedrag van het actief verdelen onder de schuldeisers. Bij deze verdeling moet er rekening gehouden worden met de rangorde van betaling.

Hoe kan een onderneming zich in moeilijkheden werken? Er bestaat een gelijkenis tussen de voornaamste oorzaken van faillissementen uit de praktijk en uit de gevonden theorie. De meest aangehaalde factoren door de voorzitters, rechters-commissarissen en curatoren zijn het mismanagement, het gebrek aan werkkapitaal, fraude en het ongunstige economische klimaat. De meerderheid van de gefailleerden gaven wanbetaling vanwege hun klanten aan als de belangrijkste falingsoorzaak, gevolgd door fraude. De meeste gefailleerden willen hun eigen gebrekkig beleid dus niet onder ogen zien en gaan bijgevolg hun verantwoordelijkheid uit de weg door de falingsoorzaak aan een ander te wijten.

Een onderneming kan falen omwille van externe en interne oorzaken. Een falingsoorzaak heeft niet één specifieke oorzaak, maar is een samenloop van omstandigheden die nadelig zijn voor een bedrijf.

In het belang van verschillende partijen, moet een faillissement best vermeden worden, indien het nog mogelijk is. Een voorspelling van een onderneming in moeilijkheden kan op allerlei manieren gebeuren. De kamers voor handelsonderzoek spelen een belangrijke rol in het opsporen van bedrijven in problemen en zorgen ervoor dat het faillissement sneller wordt uitgesproken. De analyse van de toestand van de schuldenaar gebeurt via het knipperlichtensysteem. Tijdens dit onderzoek wordt er aandacht besteed aan de liquiditeit, de solvabiliteit en het rendement. De rechtbanken van koophandel te Hasselt en te Tongeren beschikken voor elke onderzochte onderneming over een rapport van Graydon, een informatieleverancier over de kredietwaardigheid van ondernemingen. Ondernemingen kunnen mogelijk van een faillissement gespaard blijven als de analyse van een bedrijf in moeilijkheden vroegtijdig gebeurt en als er snel aan de alarmbel getrokken wordt. Bedrijven die nog middelen en reserves ter beschikking hebben, kunnen nog uit de problemen geraken. Hoe sneller maatregelen genomen worden, hoe groter de kans dat de onderneming nog gered kan worden.

De mogelijkheden waar een ondernemer in moeilijkheden naar kan grijpen, zijn onder meer het gerechtelijk akkoord en de faillissementsprocedure. Opmerkelijk is dat in België het aantal gerechtelijke akkoorden de laatste jaren afgenomen is, terwijl het aantal faillietverklaringen een stijging kende.

De financiële ratio's worden in de praktijk, bij de beoordeling van ondernemingen, toegepast door de kamers voor handelsonderzoek. De verslagen van Graydon bevatten namelijk deze ratio's. De falingsmodellen worden niet toegepast en staan ook niet ter beschikking.

Startende ondernemers dienen meer begeleiding en opleiding te krijgen. Verder moeten zij ook rekening houden met de risico's die aan 'het zaken doen' verbonden zijn. Het zou misschien beter zijn om de tussenkomst van een beroepsbeoefenaar, zoals een bedrijfsrevisor of een accountant, verplicht te maken in plaats van op een minder deskundige manier de onderneming zelf te managen en financieel gezond te houden.

Bibliografie

Boeken

- BAETEMAN, G., BALLON, G.L. BLANPAIN, R. et al., *Fundamentele Belgische Wetgeving, FWB, Boekdeel 2*, Uitgeverij Kluwer, Mechelen, 2006, 2006 pagina's
- BALLON, G.L., GEENS, K. en STUYCK, J., *Handels- en vennootschapsrecht*, Uitgeverij Kluwer, Mechelen, 2001, 388 pagina's
- BALLON, L., CUYPERS, D., DE JONCKHEERE, M., GEINGER, H., HEIJERICK, N., STUYCK, J., TORFS, N., VAN ACKER, C., *Codex economie, verzameling van wetteksten voor economisten 2005-2006*, Uitgeverij Die Keure, Brugge, 2005, 900 pagina's
- BLOM, R.J., *Omgaan met faillissement, surceance en schuldsanering*, Uitgeverij Kluwer, Deventer, 2004, 229 pagina's
- BROECKMANS, J., *Methoden van onderzoek en rapportering deel 1*, Diepenbeek, Universiteit Hasselt, 2000-2001, 113 pagina's
- BROECKMANS, J., *Methoden van onderzoek en rapportering deel 2*, Diepenbeek, Universiteit Hasselt, 2002-2003, 207 pagina's
- BÜTZLER, R., DE MEUE, M.C., FLAMEE, M. en GEINGER, H., *Inleiding tot het handelsrecht*, Uitgeverij die Keure, Brugge, 1998, 266 pagina's
- COLLE, PH., DE NAUW, A., GEINGER, H., LOCCUFIER, S., MOEYKENS, F., VAN BUGGENHOUT, C., VAN DER PUTTEN, P. en VANLERSBERGHE, P., *Het faillissementsrecht geactualiseerd, deel 1*, Uitgeverij die Keure, Brugge, 1997, 219 pagina's
- COUSY, H., *Handels- en economisch recht, deel I Ondernemingsrecht, Leereenheid I.4 Ondernemingen in moeilijkheden*, Leuven, 2004-2005, 86 pagina's
- DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., *Gerechtelijk akkoord of faillissement? Pijnpunten en remedies*, Uitgeverij Kluwer, Mechelen, 2003, 249 pagina's
- DE GROOT, H. en STEIN, P.H., *Grondtrekken van het handelsrecht*, Uitgeverij Kluwer, Amsterdam, 2002, 459 pagina's

- DE VROEDE, P., MAILLEUX, B., MAUS, M., NULENS, J., VERCRUYSSSE, D., VERSCHULDEN, J.M. en WILLE, P., *Het faillissementsrecht geactualiseerd, deel 2*, Uitgeverij die Keure, Brugge, 1997, 186 pagina's
- DEHAESE, E., DREESSEN, J. en ROPPE, E., *Handelrecht*, Uitgeverij Pelckmans, Kapellen, 2000, 187 pagina's
- DIRIX, E., MONTANGIE, Y. en VANHEES, H., *Handels- en economisch recht in hoofdlijnen*, Uitgeverij Intersentia, Antwerpen, 2005, 479 pagina's
- DUMON, Y. en LAGASSE, F., *Faillissement, gerechtelijk akkoord en arbeidsrecht*, Uitgeverij Ced. samsom, Diegem, 2000, 99 pagina's
- ERNST, P., SMETS, B., VANMUYSEN, J. en VERHAERT, J., *De nieuwe wetgeving op het gerechtelijk akkoord en het faillissement*, Uitgeverij Standaard, Antwerpen, 1998, 167 pagina's
- GEINGER, H., DE MEESTER, K. en DURSIN, E., *Faillissement en gerechtelijk akkoord herbekeken*, Uitgeverij Maklu, Antwerpen-Apeldoorn, 2004, 245 pagina's
- GIELEN, D., *Oorzaken van falingen bij opstartende ondernemingen, toegepast op de e-commerce sector*, Universiteit Hasselt, 2000-2001, 84 pagina's
- JORISSEN, A., LYBAERT, N., REYNS, C. en VANNESTE, J., *Financial accounting*, Uitgeverij De Boeck, Antwerpen, 2004, boekdeel 2, 389 pagina's
- LIMERE, A., *Financiële analyse, een statistische analyse van de Belgische jaarrekening*, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 2000, 296 pagina's
- ROGGE, J., *Beginselen van het recht*, Uitgeverij Novum, Deurne, 2000, 262 pagina's
- STORME, M., *Zekerheden- en insolventierecht*, Gent-Mariakerke, 2004, 679 pagina's
- UNIVERSITAIRE COMMISSIE JURIDISCHE VERWIJZINGEN EN AFKORTINGEN, *Juridische verwijzingen en afkortingen*, Uitgeverij Kluwer, Deurne, 2000, 207 pagina's
- VAN BUCHEM-SPAPENS, A.M.J. en POWW, TH. A., *Faillissement, surceance van betaling en schuldsanering*, Uitgeverij Kluwer, Deventer, 2004, 156 pagina's
- VAN BYLEN, L., *Een sportieve onderneming in een ongezonde situatie: achtergrond en gerechtelijke procedures*, Katholieke Hogeschool Kempen, 2003-2004, 132 pagina's
- VAN DEN BERGH, R. en DIRIX, E., *Handels- en economisch recht in hoofdlijnen*, Uitgeverij Maklu, Antwerpen-Apeldoorn, 1992, 358 pagina's

- VAN HOECKE, M. en BOUCKAERT, B., *Inleiding tot het recht*, Uitgeverij Acco, Leuven, 2005, 391 pagina's
- VANDEVOORT, L., JANSSENS, M. en LAGROU, L., *Wegens faillissement, ervaringen van zelfstandigen*, Uitgeverij Acco, Leuven, 1989, 114 pagina's
- VVKSO, *Rapporteren, voorschriften en nuttige wenken*, Brussel, 2002, 24 pagina's
- WESSELS, B. en VAN SINT TRUIDEN, M. PH., *Faillissementswet, tekst en commentaar*, Uitgeverij Kluwer, Deventer, 2004, 823 pagina's

Wetten

Faillissementswet 8 augustus 1997

Reparatiewet 4 september 2002

Gerechtig Wetboek 22 december 1998

Wet op het Gerechtig Akkoord 17 juli 1997

Wet tot oprichting van een Kruispuntbank van Ondernemingen, tot modernisering van het handelsregister, tot oprichting van erkende ondernemingsloketten 16 januari 2003

Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten 3 juli 1978

Wet houdende bijzondere ontslagregeling 19 maart 1991

Hypotheekwet 16 december 1851

Wetboek van Vennootschappen 7 mei 1999

Tijdschriften en krantenartikels

- DE WILDE, A., *Reparatiewet faillissement*, (a), Rechtskundig weekblad, Jaargang 66, Nr. 14, 2002-12-14, p. 561 - 579
- DE WILDE, A., *Verschoonbaarheid en bevrijding in de Faillissementswet: Een schone lei voor de wetgever?*, (b), Rechtskundig weekblad, Jaargang 69, Nr. 16, 2005-12-17, p. 601 - 610
- De BOITSELIER, J., (a), Unie der Rechters in Handelszaken van België, *Gezondheidsbarometer van de Belgische ondernemingen*, juli 2004, 30 pagina's
- DE GRAEVE, M., *De echtgenoot van de verschoonbaar verklaarde gefailleerde is nu ook bevrijd*, Tijdschrift voor Wetgeving, 2005-5-5, p. 131 - 132, p. 132
- De Standaard, persbericht, 2006-4-18, *Een gerechtelijk akkoord voor elke 96 faillissementen*

- Gazet van Antwerpen, *Fabrikant verpakkingsmachines W.V.S. failliet verklaard: 15 ontslagen*, persbericht, 2006-3-28
- Gazet van Antwerpen, *Lokerse Vleesveiling legt boeken neer*, persbericht, 2006-4-20
- Het Belang van Limburg, *Vennootschap La Diligence failliet*, persbericht, 2006-3-23
- Het Laatste Nieuws, *LD Consulting failliet verklaard in Turnhout*, persbericht, 2006-3-28
- Het Laatste Nieuws, *Aantal faillissementen swingde in februari de pan uit*, Persbericht, 2006-3-1
- Het Nieuwsblad, *Grootste Gentse taxibedrijf failliet*, persbericht, 2006-2-17
- Het Nieuwsblad, *'tKlein Tafelrond failliet*, persbericht, 2006-2-24
- LIEVENS, A., *Enkele sociaalrechtelijke gevolgen van het faillissement in het licht van de nieuwe faillissementwet*, REW, Jrg 68, Nr. 21, p. 801 - 823
- OOGHE, H. en WAEYAERT, N., *Oorzaken van faling: literatuuroverzicht en conceptueel verklaringsmodel*, Economisch en Sociaal Tijdschrift, Jaargang 57 (2004), Nr. 4, p. 367 - 393
- Unie der Consulaire Rechters van België, *Analyse enquête faillissementen*, Uitgeverij Standaard, mei 2003, 21 pagina's
- Unie der Consulaire Rechters van België, *Analyse enquête handelsonderzoek*, Uitgeverij Standaard, september 2003, 32 pagina's

Internetsites

- Belgische Senaat, *Wetsvoorstel tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997 betreffende de verschoonbaarheid en de bevrijding van de kosteloze borgen van een gefailleerde rechtspersoon*, internet, publicatie, 2005-2-3,
(<http://www.senate.be/www/?MIval=/publications/viewPubDoc&TID=50340303&LANG=nl>)
- BIBF, Beroepsinstituut voor erkende boekhouders en fiscalisten, internet, wetgeving, folder, (<http://www.ipcf.be/pdf/foldernl001.pdf>)
- BIBF, Beroepsinstituut voor erkende boekhouders en fiscalisten, *Hoe worden onderneming in moeilijkheden ontdekt?*, (a), internet, publicaties, 2002-5-15, (<http://www.ipcf.be/Page.aspx?PageID=1315>)

- DE BOITSELIER, J., (b), Graydon Belgium, *Studie aangaande de knipperlichten voorafgaandelijk aan een faillissement*, internet, Studie, 2001-9-26, 5 pagina's, (<http://gateway.graydon.be/download/studies/29.doc>)
- DE CUYPER, N., *Verkennde studie: psychosociale risico's in de Vlaamse Landbouw*, April 2002, 248 pagina's, (<http://www.fapse.ulg.ac.be/lab/trav/preventagri/Download/onderzoek%20stress%20kul.pdf>)
- DE MAEYER, R., Graydon Belgium, *De knipperlichten: het predictieve belang*, internet, Studie, 2001, 8 pagina's, (<http://www.graydon.be/download/openvenster/PrevOpenVensterNl.pdf>)
- DE PAEPE, J., *Ondernemingen in moeilijkheden*, internet, 2004-10-23, (<http://www.iec-iab.be/ned/download.aspx?type=3&id=2385&file=3869>)
- Dexia corporate banking newsletter, *De inhoud van de wet op het gerechtelijk akkoord en haar praktische gevolgen*, internet, 2003-12-30, 4 pagina's, p.1, (http://corporate.dexia.be/nl/accent/0312_accent_nl.pdf)
- Ernst & Young, Nieuwsbrief voor de ondernemer, *Bedrijf in moeilijkheden*, internet, 2000-1-5, (<http://www.ey.be/PMEKMO/Input.nsf>)
- Europa, de portaalsite van de Europese Unie, internet, archief, (<http://europa.eu.int/scadplus/leg/nl/lvb/l26079.htm>)
- Faillissementen.nl, (http://www.faillissement.nl/Content/Main_Diag.htm)
- Federale Overheidsdienst Economie, *het faillissement*, internet, KMO, Middenstand en Energie, ondernemen, vademecum, (http://mineco.fgov.be/redir_new.asp?loc=/enterprises/vademecum/Vade1_nl-09.htm)
- Federale Overheidsdienst Economie, *KBO*, KMO, Middenstand en Energie, Ondernemen, internet, (http://mineco.fgov.be/enterprises/crossroads_bank/KBO_nl.htm#P1_0)
- Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie, internet (<http://ecodata.mineco.fgov.be>)
- Federale Overheidsdienst Justitie, *Het handelsonderzoek*, internet, publicaties, 2 pagina's, (http://www.just.fgov.be/img_justice/publications/pdf/23.pdf)
- Federale Portaalsite België, *Faillissement*, internet, Persbericht, 2004-6-9, (<http://www.belgium.be/eportal/search?type=simple>)
- Federale Portaalsite België, Kruispuntbank van Ondernemingen, internet, web interface,

- (<http://www.belgium.be/eportal/application?languageParameter=nl&pageid=contentPage&docId=30551>)
- Graydon Belgium NV, *Enquête bij de rechters-commissarissen*, internet, publicaties, cash flow, juni 2003, 21 pagina's, p. 8, (<http://www.graydon.be/public/NL/FrameGraydon.htm>)
 - Graydon Belgium NV, *Verhalen uit het land der faillissementen deel 2*, internet, publicaties, cash flow, mei 2002, 18 pagina's, p. 5, (<http://www.graydon.be/public/NL/FrameGraydon.htm>)
 - Graydon Belgium NV, *Verhalen uit het land der faillissementen*, internet, publicaties, cash flow, december 2001, 18 pagina's, p. 6, (<http://www.graydon.be/public/NL/FrameGraydon.htm>)
 - IDEA Consult, informatiecentrum, internet, (http://www.ideaconsult.be/html/nl/references_detail.asp?det=56&cat=1)
 - Investorwords.com, glossary, internet, (www.inverstorwords.com)
 - Kamer van koophandel, Wetten en regels, *Faillissement: rangorde van schuldeisers*, (<http://www.kvk.nl/artikel/artikel.asp?artikelID=39565>)
 - Nationale Bank van België, internet, (<http://www.nbb.be/pub>)
 - OOGHE, H. en WAEYAERT, N., *Oorzaak van falen en falingspaden: Literatuuroverzicht en conceptueel verklaringmodel*, internet, working paper Steunpunt ondernemerschap, onderneming en de Universiteit Gent, juli 2003, 35 pagina's, p. 1 (http://www.feb.ugent.be/fac/research/WP/Papers/wp_03_187.pdf)
 - OOGHE, H., VANDERMOERE, P. en WAEYAERT, N., *De financiële toestand van de Vlaamse ondernemingen 2003*, internet, 2003, 111 pagina's, p. 43, (http://www.ondernemerschap.be/documents/pdf/st_ftvo2003.pdf)
 - PLATO Vlaanderen, (<http://www.plato.be/>)
 - UNIZO peterschapsprojecten, Ondernemers Voor Ondernemers, (<http://www.ovonet.be/>)
 - UNIZO Startersservice, (<http://www.startersservice.be>)
 - VAN BELLEGEM, D., *Mislukking kan hefboek zijn voor succes*, internet, Tertio opinieblad, 2005-09-14, (<http://www.tertio.be/archief/2005/T292/T292-bi2.htm>)
 - VAN DEN BROELE, E., Graydon Belgium NV, *Meer faillissementen in oud Europa: geen eenheid, wel verklaringen*, (b), internet, studies, persbericht, 2006-1-18, 8 pagina's, p. 5, (<http://gateway.graydon.be/download/studies/157.doc>)

- VAN DEN BROELE, E., Graydon Belgium, *Na recordjaar 2004 iets minder faillissementen in 2005*, (a), internet, persbericht, 2005-12-31, 12 pagina's, (<http://gateway.graydon.be/download/studies/155.doc>)
- Vlaams Ministerie voor Werk en Sociale Economie, Herplaatsingsfonds, (<http://www.herplaatsingsfonds.be/>)
- Vlaanderen.be, *Startende ondernemers in Vlaanderen: een verkennend onderzoek*, internet, 2002, 212 pagina's, (http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/werk/viona/2001/2001_8_r.pdf)
- VOKA Kamer van Koophandel, internet, verslag bedrijvengerechtsdag, 2005-12-9, 9 pagina's, (<http://www.kvkmechelen.voka.be/docu/bedrijvengerechtsdag.pdf>)
- VOKA Kamer van Koophandel, Vlaams netwerk van ondernemingen, *Oost-Vlaamse ondernemingen vertonen minder knipperlichten*, internet, nieuwsberichten, 2005-6-6, (<http://www.kvkov.voka.be/NieuwInDeKamer/nieuwsitem.asp?id=34>)
- Wikipedea, internet, de vrije encyclopedie, (<http://nl.wikipedia.org/wiki/>)

Lijst van grafieken en tabellen

Tabel 1: Jaarlijks aantal faillissementen in België

Tabel 2: Maandelijks aantal faillissement in België

Tabel 3: Aantal faillissementen per gewest

Tabel 4: Aantal faillissementen per provincie

Tabel 5: Aantal faillissementen per rechtsvorm

Tabel 6: Aantal faillissementen per sector

Tabel 7: Aantal faillissementen volgens bestaansduur

Tabel 8: Failliete bedrijven met het grootste verlies aan banen

Tabel 9: Faillissementen in de Europese Unie

Grafiek 1: Evolutie van het jaarlijks aantal faillissementen

Grafiek 2: Evolutie van het aantal faillissementen per gewest

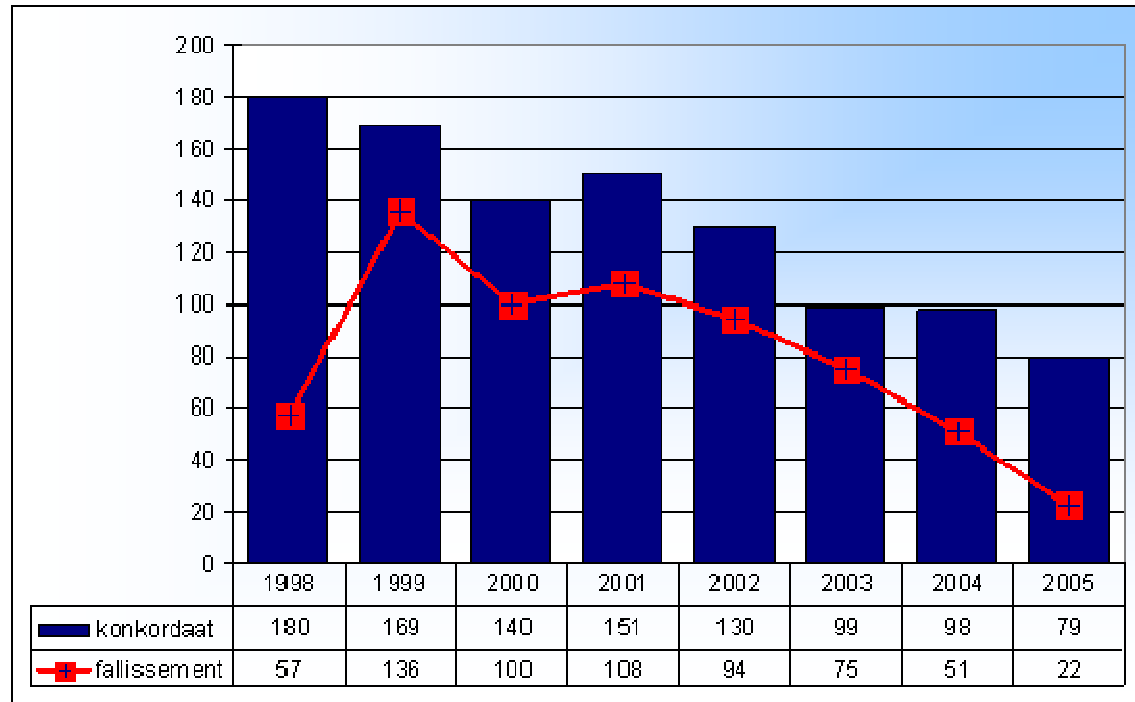
Grafiek 3: Evolutie van het aantal faillissementen per rechtsvorm

Figuur 1: Het conceptueel verklaringsmodel voor falings van Ooghe en Waeyaert

Bijlagen

- Bijlage 1: De Evolutie van de gerechtelijke akkoorden
- Bijlage 2: Interview 5 mei 2006
- Bijlage 3: Aantal faillissementen per gewest
- Bijlage 4: Aantal faillissementen volgens rechtsvorm per gewest
- Bijlage 5: Aantal actieve ondernemingen per sector
- Bijlage 6: Aantal faillissementen volgens bestaansduur per gewest
- Bijlage 7: Resultaten van de studie uitgevoerd door Unie der Consulaire Rechters in België
- Bijlage 8: Resultaten van de studie uitgevoerd in 2002 door Graydon
- Bijlage 9: Het conceptueel verklaringsmodel voor faling van Ooghe en Waeyaert
- Bijlage 10: Interne oorzaken van falingen volgens Gielen, D.
- Bijlage 11: Het falingspad: te snelle groei
- Bijlage 12: Het falingspad: onvoldoende netto resultaten
- Bijlage 13: Het falingspad: onvoldoende eigen vermogen
- Bijlage 14: Het falingspad: tekort aan bedrijfskapitaal
- Bijlage 15: Het falingspad: onbekwaam management
- Bijlage 16: De financiële ratio's
- Bijlage 17: De financiële modellen
- Bijlage 18: Faillissementswet van 8 augustus 1997

Bijlage 1: De Evolutie van de gerechtelijke akkoorden

Bron: VAN DEN BROELE, E., Graydon Belgium, *Na recordjaar 2004 iets minder faillissementen in 2005*, (a), internet, persbericht, 2005-12-31, 12 pagina's, p. 9, (<http://gateway.graydon.be/download/studies/155.doc>)

Bijlage 2: Interview 5 mei 2006

- 1) Welke waren volgens uw ervaring de belangrijkste oorzaken van de faillissementen waarover u toezicht had? Wat is de meest voorkomende oorzaak?
- 2) Komt u nog oorzaken van faillissementen tegen die u nooit eerder bent tegengekomen? M.a.w. heeft de evolutie van de tijd en de economie een invloed op het type oorzaken dat leidt tot een faillissement?
- 3) Welke zijn de voornaamste knipperlichten die leiden tot de discontinuïteit van de onderneming?
- 4) Hebt u een idee in welke mate failliet verklaarden opnieuw starten met een onderneming? Pakken ze het hierna anders aan?
- 5) Gezien uw ervaringen en gevoel met faillissementen, in welk(e) sector/rechtsvorm/grondgebied/... zou u iemand afraden een zaak te starten?
- 6) Tijdens de eerste maanden van dit jaar lag het aantal faillissementen relatief hoog. Vanaf maart zien we terug een lager aantal. Is dit volgens u te verklaren of is dit louter toevallig?
- 7) Moet er volgens u iets veranderen in de faillissementswetgeving om voor bedrijven in moeilijkheden meer overlevingskansen te scheppen?
- 8) Denkt u dat de kamer voor handelsonderzoek meer faillissementen kan voorkomen als zij kordater optreedt?
- 9) Worden de financiële ratio's en de falingsmodellen bij de beoordeling van ondernemingen in de werkelijkheid toegepast door de kamers voor handelsonderzoek?
Zo ja, welke financiële ratio's worden het meest toegepast (liquiditeitsratio, solvabiliteitsratio, rentabiliteitsratio en/of de toegevoegde waarde per personeelslid)?

Welke falingsmodellen worden het meest toegepast (het model van Altman, het model van Bilderbeek en/of het model van Ooghe)?

- 10) Worden de bedragen, die voor de berekening van de financiële ratio's worden gebruikt, gecontroleerd? M.a.w. wordt de jaarrekening op juistheid gecontroleerd door de kamers voor handelsonderzoek?
- 11) Vindt u het voorlopig goederenbeheer door de curator een goede regeling in afwachting van een faillissement?
- 12) In welke mate worden de rechters van de kamers voor koophandel opgeleid om een onderneming in moeilijkheden te beoordelen? Of beoordelen ze op basis van hun ervaringen?
- 13) In welke mate spelen niet-juristen (bijvoorbeeld economisten) een rol in het analyseren van ondernemingen in moeilijkheden?
- 14) Een faillissementsprocedure kan gestart door de koopman, één of meer schuldeisers, het Openbaar Ministerie, de voorlopige bewindvoerder of de curator. Welke procedure wordt het meest gehanteerd? Is hier een zekere evolutie waar te nemen ten opzichte van 5 jaar geleden? Wiens initiatief leidt uiteindelijk het meest tot een faillissementsuitspraak?

Bijlage 3: Aantal faillissementen per gewest

Vlaams gewest

Gewest	Vlaams Gewest
Jaar	Aantal
1998	3775
1999	3679
2000	3596
2001	3695
2002	4022
2003	4168
2004	4329
2005	4154
2006	1414

Waals gewest

Gewest	Waals Gewest
Jaar	Aantal
1998	2006
1999	2139
2000	2047
2001	2147
2002	1990
2003	2177
2004	2315
2005	2336
2006	794

Brussels Hoofdstedelijk gewest

Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Jaar	Aantal
1998	1150
1999	1338
2000	1162
2001	1253
2002	1211
2003	1248
2004	1291
2005	1388
2006	500

Bron: Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie,
(<http://ecodata.mineco.fgov.be>)

Bijlage 4: Aantal faillissementen volgens rechtsvorm per gewest

Vlaams gewest

Rechtsvorm per categorie	Zelfstandigen	VOF en GCV: Vennootschap onder firma of gewone commanditaire vennootschap	CVA en NV: Commanditaire vennootschap op aandelen of naamloze vennootschap	EBVBA en BVBA: (Eenpersoons) besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid	CV: Coöperatieve vennootschappen	Andere	Niet gekend	Totaal
Jaar	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
1998	803	26	806	1874	249	12	5	3775
1999	753	21	753	1908	221	23	.	3679
2000	705	38	731	1886	200	36	.	3596
2001	718	48	774	1959	166	30	.	3695
2002	701	52	799	2236	204	30	.	4022
2003	715	59	803	2413	150	28	.	4168
2004	817	68	770	2518	131	25	.	4329
2005	844	73	643	2447	127	20	.	4154
2006	309	29	220	799	49	8	.	1414

Waals gewest

Rechtsvorm per categorie	Zelfstandigen	VOF en GCV: Vennootschap onder firma of gewone commanditaire vennootschap	CVA en NV: Commanditaire vennootschap op aandelen of naamloze vennootschap	EBVBA en BVBA: (Eenpersoons) besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid	CV: Coöperatieve vennootschappen	Andere	Niet gekend	Totaal
Jaar	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
1998	560	12	405	792	227	6	4	2006
1999	589	11	411	884	229	15	.	2139
2000	596	20	358	876	183	14	.	2047
2001	606	22	324	988	192	15	.	2147
2002	527	31	308	961	149	14	.	1990
2003	610	30	307	1080	132	18	.	2177
2004	647	20	341	1155	134	18	.	2315
2005	678	41	300	1159	144	14	.	2336
2006	206	7	97	431	44	9	.	794

Brussels Hoofdstedelijk gewest

Rechtsvorm per categorie	Zelfstandigen	VOF en GCV: Vennootschap onder firma of gewone commanditaire vennootschap	CVA en NV: Commanditaire vennootschap op aandelen of naamloze vennootschap	EBVBA en BVBA: (Eenpersoons) besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid	CV: Coöperatieve vennootschappen	Andere	Niet gekend	Totaal
Jaar	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
1998	116	8	281	602	135	6	2	1150
1999	117	9	351	705	155	1	.	1338
2000	83	7	261	665	140	6	.	1162
2001	102	9	337	685	118	2	.	1253
2002	75	8	267	741	116	4	.	1211
2003	103	10	281	745	99	10	.	1248
2004	120	8	239	791	126	7	.	1291
2005	142	4	215	896	123	8	.	1388
2006	34	5	73	351	34	3	.	500

Bron: Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie,
(<http://ecodata.mineco.fgov.be>)

Bijlage 5: Aantal Belgische ondernemingen per sector

2001

Volgens 17 activiteiten (NACEBEL1)	Aantal actieve ondernemingen
Landbouw, jacht en bosbouw	72197
Visserij	313
Winning van delfstoffen	322
Industrie	50275
Productie en distributie van elektriciteit, gas en water	252
Bouwnijverheid	81286
Groot- en kleinhandel; reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen	194499
Hotels en restaurants	55041
Vervoer, opslag en communicatie	24398
Financiële instellingen	3737
Onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven	134623
Openbaar bestuur	417
Onderwijs	2495
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	7496
Gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten	59822
Particuliere huishoudens met werknemers	170
Extraterritoriale organisaties en lichamen	6
Totaal volgens 17 activiteiten	687349

2002

Volgens 17 activiteiten (NACEBEL1)	Aantal actieve ondernemingen
Landbouw, jacht en bosbouw	71140
Visserij	308
Winning van delfstoffen	324
Industrie	49574
Productie en distributie van elektriciteit, gas en water	267
Bouwnijverheid	81448
Groot- en kleinhandel; reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen	190375
Hotels en restaurants	54961
Vervoer, opslag en communicatie	24510
Financiële instellingen	3789
Onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven	138564
Openbaar bestuur	447
Onderwijs	2666
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	7773
Gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten	60579
Particuliere huishoudens met werknemers	126
Extraterritoriale organisaties en lichamen	6
Totaal volgens 17 activiteiten	686857

2003

Volgens 17 activiteiten (NACEBEL1)	Aantal actieve ondernemingen
Landbouw, jacht en bosbouw	69536
Visserij	305
Winning van delfstoffen	329
Industrie	48910
Productie en distributie van elektriciteit, gas en water	281
Bouwnijverheid	82007
Groot- en kleinhandel; reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen	188033
Hotels en restaurants	54945
Vervoer, opslag en communicatie	24687
Financiële instellingen	3839
Onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven	142043
Openbaar bestuur	456
Onderwijs	2777
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	8135
Gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten	61315
Particuliere huishoudens met werknemers	157
Extraterritoriale organisaties en lichamen	7
Totaal volgens 17 activiteiten	687762

2004

Volgens 17 activiteiten (NACEBEL1)	Aantal actieve ondernemingen
Landbouw, jacht en bosbouw	69038
Visserij	301
Winning van delfstoffen	317
Industrie	49188
Productie en distributie van elektriciteit, gas en water	298
Bouwnijverheid	83934
Groot- en kleinhandel; reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen	187327
Hotels en restaurants	55752
Vervoer, opslag en communicatie	25089
Financiële instellingen	3902
Onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven	147631
Openbaar bestuur	466
Onderwijs	2986
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	8646
Gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten	62784
Particuliere huishoudens met werknemers	151
Extraterritoriale organisaties en lichamen	7
Totaal volgens 17 activiteiten	697817

Bron: Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie,
(<http://ecodata.mineco.fgov.be>)

Bijlage 6: Aantal faillissementen volgens bestaansduur per gewest

Vlaams gewest

Bestaansduur	< 1 jaar	1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 tot 9 jaar	10 tot 14 jaar	15 tot 19 jaar	> 19 jaar	Niet gekend	Totaal
Jaar	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
1998	75	402	400	465	346	1131	457	203	256	40	3775
1999	109	306	365	387	371	1092	496	219	294	40	3679
2000	83	282	393	365	313	1097	521	226	283	33	3596
2001	92	303	351	371	340	1105	559	219	295	60	3695
2002	83	287	393	345	405	1180	659	262	330	78	4022
2003	97	268	369	379	373	1252	701	326	332	71	4168
2004	31	348	400	397	347	1263	681	350	389	123	4329
2005	24	358	394	345	343	1168	666	354	367	135	4154
2006	10	140	124	120	93	412	221	116	122	56	1414

Waals gewest

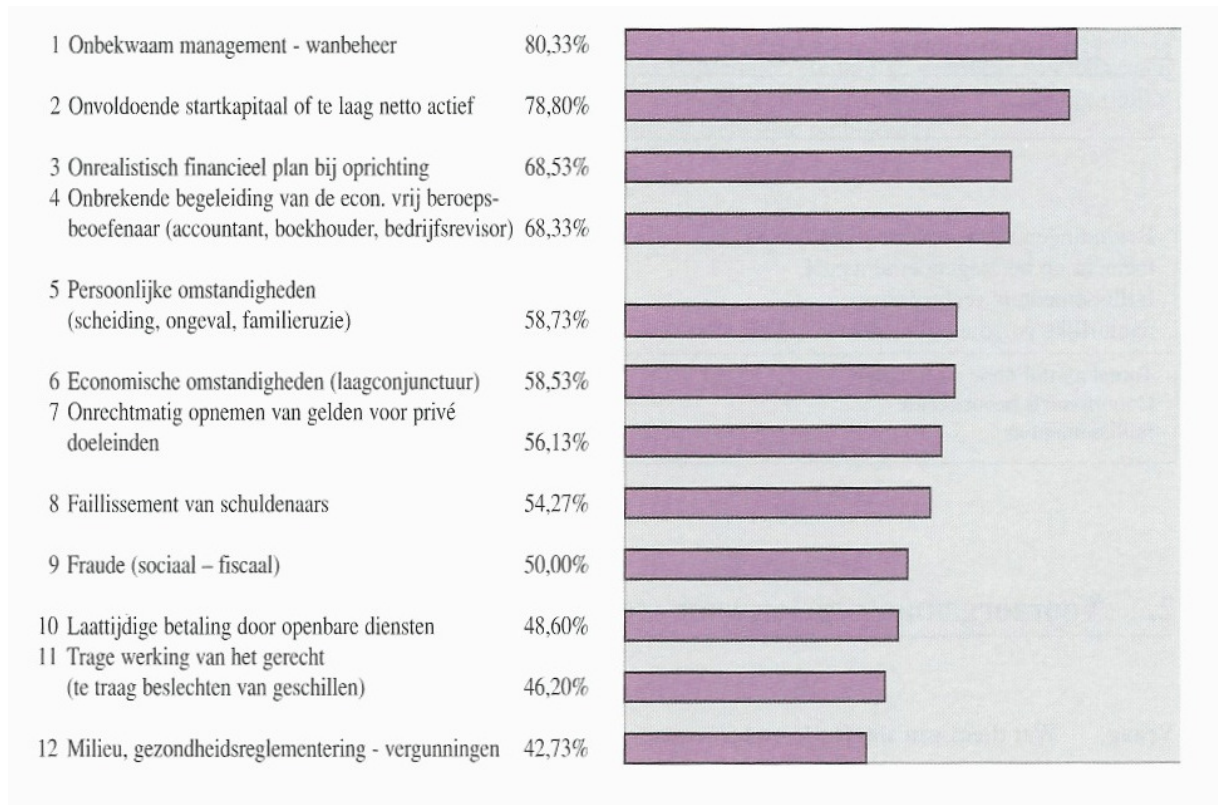
Bestaansduur	< 1 jaar	1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 tot 9 jaar	10 tot 14 jaar	15 tot 19 jaar	> 19 jaar	Niet gekend	Totaal
Jaar	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
1998	42	167	243	219	172	619	277	90	145	32	2006
1999	44	171	219	243	199	646	323	127	146	21	2139
2000	40	166	176	217	205	599	344	133	139	28	2047
2001	43	162	209	205	206	631	389	125	148	29	2147
2002	46	148	200	220	149	562	347	133	145	40	1990
2003	46	171	213	196	206	610	354	171	164	46	2177
2004	16	161	253	234	211	628	338	207	209	58	2315
2005	18	183	222	209	222	665	324	216	201	76	2336
2006	2	81	78	71	65	223	105	79	73	17	794

Brussels Hoofdstedelijk gewest

Bestaansduur	< 1 jaar	1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 tot 9 jaar	10 tot 14 jaar	15 tot 19 jaar	> 19 jaar	Niet gekend	Totaal
Jaar	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
1998	24	97	148	125	92	367	138	39	94	26	1150
1999	29	101	137	150	115	401	213	68	99	25	1338
2000	27	96	119	142	113	302	208	63	73	19	1162
2001	29	72	130	108	117	372	212	80	111	22	1253
2002	24	93	110	112	98	363	196	87	96	32	1211
2003	22	70	124	129	120	356	200	99	101	27	1248
2004	10	80	110	157	111	386	180	126	112	19	1291
2005	4	92	140	134	144	379	192	137	103	63	1388
2006	4	39	48	52	39	162	66	47	38	5	500

Bron: Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie,
(<http://ecodata.mineco.fgov.be>)

Bijlage 7: Resultaten van de studie uitgevoerd door Unie der Consulaire Rechters in België

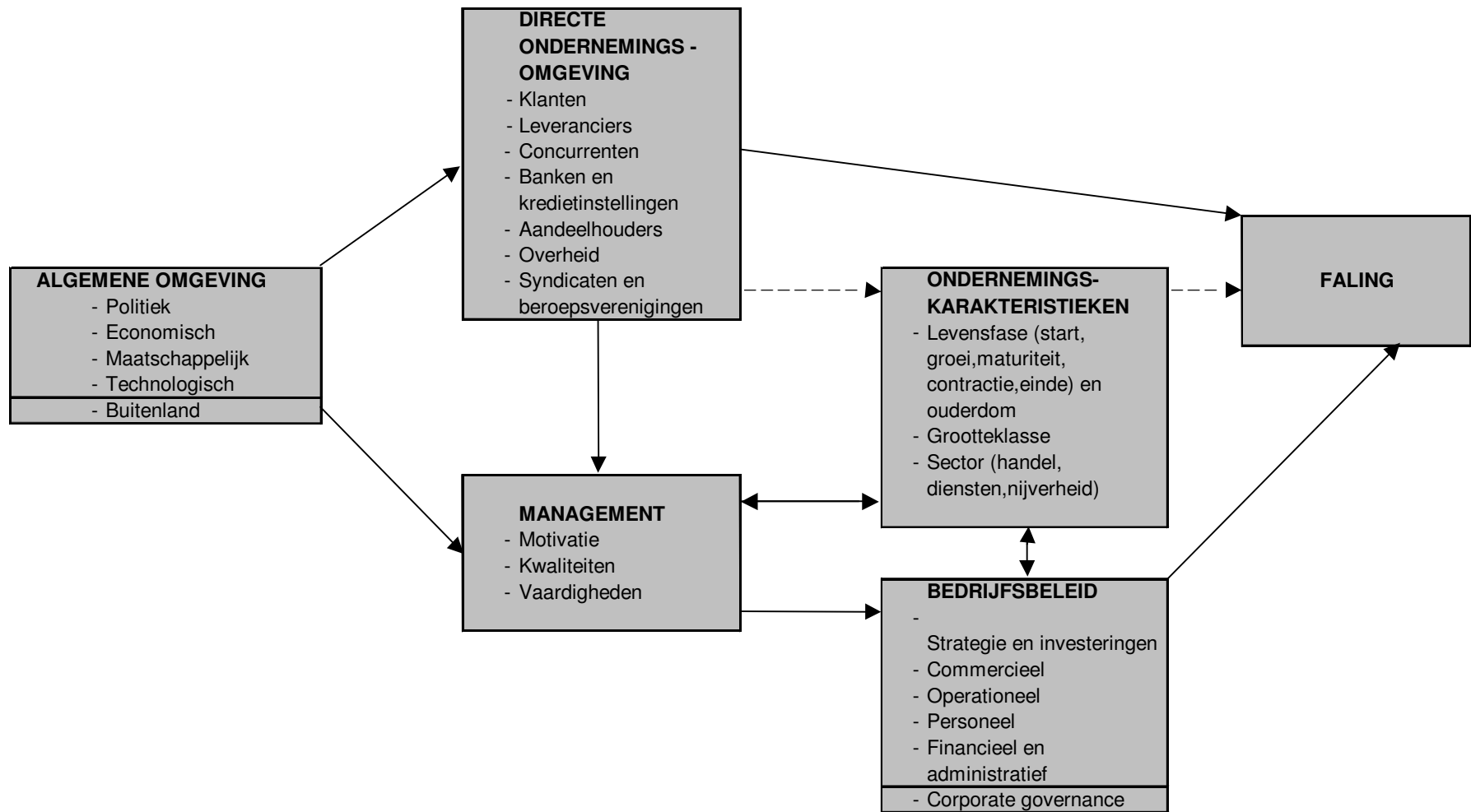
Bron: Unie der Consulaire Rechters van België, *Analyse enquête faillissementen*, Uitgeverij Standaard, mei 2003, 21 pagina's, p. 6

Bijlage 8: Resultaten van de studie uitgevoerd in 2002 door Graydon

Resultaten van studie uitgevoerd in 2002	
Wanbetaling / faillissement van klanten	64 %
Fraude	26 %
Ongunstig ondernemersklimaat	20 %
Ongevallen en ziekte	15 %
Onvoldoende advies en begeleiding	15 %
Trage werking van het gerecht	4 %

Bron: Graydon Belgium NV, *Verhalen uit het land der faillissementen deel 2*, internet, publicaties, cash flow, mei 2002, 18 pagina's, p. 5, (<http://www.graydon.be/public/NL/FrameGraydon.htm>)

Bijlage 9: Het conceptueel verklaringsmodel voor faling van Ooghe en Waeyaert

Figuur 1: Het conceptueel verklaringsmodel voor faling van Ooghe en Waeyaert

Bron: OOGHE, H. en WAEYAERT, N., *Oorzaken van faling: literatuuroverzicht en conceptueel verklaringsmodel*, Economisch en Sociaal Tijdschrift, Jaargang 57 (2004), Nr. 4, p. 367-393, p. 374

Bijlage 10: Interne oorzaken van falingen

Interne factoren in de voorbereidingsfase:

- spontane, impulsieve en onberedeneerde beslissing;
- vage ideeformulering;
- zeer beperkte visie;
- te weinig planningstijd;
- zeer enge planning;
- te weinig onderzoek marktmogelijkheden;
- te weinig doordacht marketingconcept;
- onderschatting concurrentie;
- onderschatting omvang investeringen;
- uitvoeren onnodige investeringen;
- onderschatting werkkapitaal (voorraden en debiteuren);
- onvoldoende startkapitaal;
- gebrek aan financiële synchronisatie (overeenstemming looptijden);
- te hoge vaste kosten;
- onvoldoende zicht op de kosten.

Interne factoren tijdens de opstartfase:

- gebrek aan planning op lange termijn;
- te weinig oog voor kwaliteit;
- niet opvolgen laatste stand van de technologie;
- te weinig informatie uitwisseling naar medewerkers;
- technische bijscholing personeel;
- gebrek aan financieel beheer;
- geen beleidsinformatie;
- afwezigheid of gebreken in de kostprijsberekening en de nacalculatie;
- onverantwoorde financiële risico's;
- te grote leningen en kaskredieten;
- te grote voorraden;
- slechte betalers;
- geen commerciële specialisatie en originaliteit;

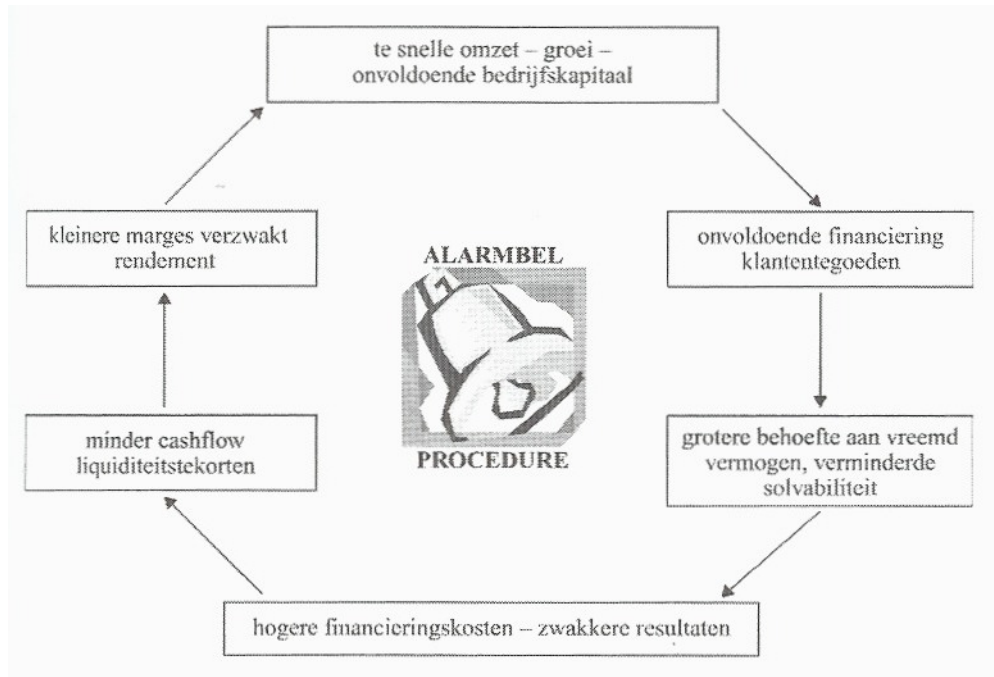
- verkeerde prijs/kwaliteitsverhouding;
- slechte service naar klanten;
- gebrek aan commercieel beheer;
- overschakeling op andere producten;
- te beperkt assortiment;
- verkeerde aankooppolitiek.

Interne factoren – de persoonlijkheid van de ondernemer:

- gebrek aan inzicht;
- afwezigheid van risicobeperkende activiteiten
- zeer sterk controlegericht

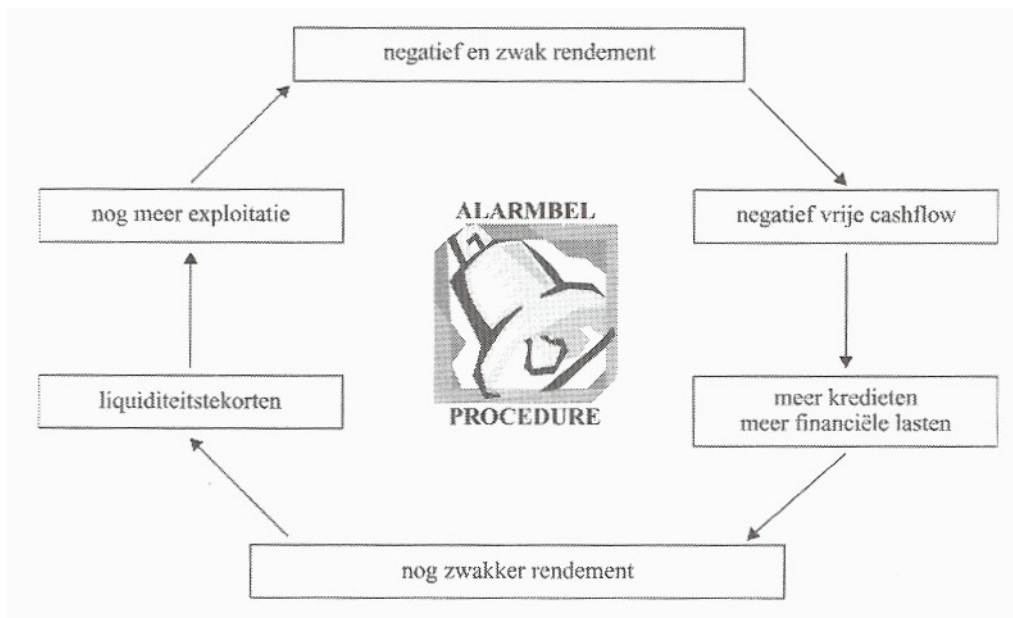
Bron: GIELEN, D., *Oorzaken van falen bij opstartende ondernemingen, toegepast op de e-commerce sector*, Universiteit Hasselt, 2000-2001, 84 pagina's, p. 33 - 39

Bijlage 11: Het falingspad: te snelle groei

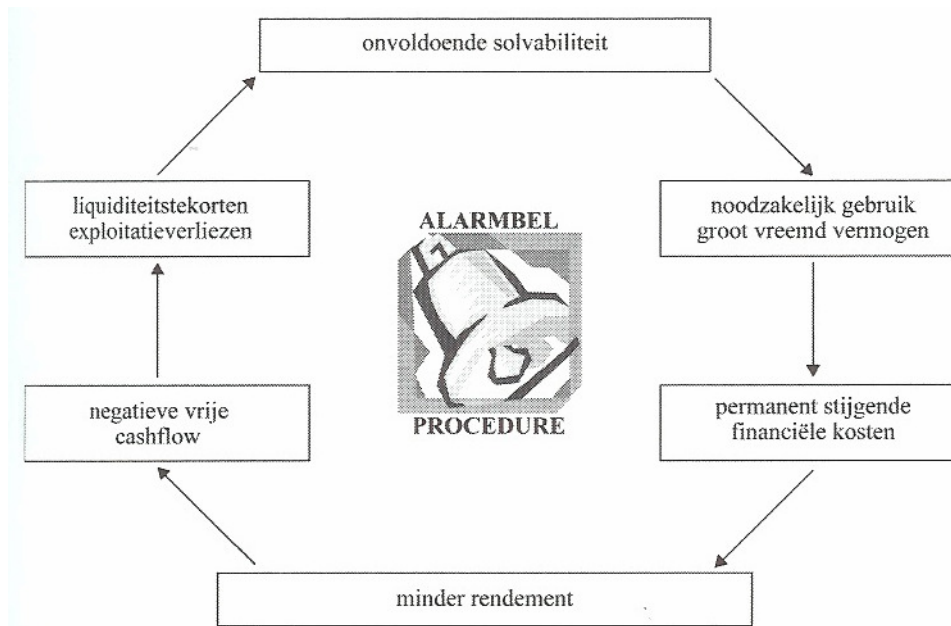
Bron: DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., *Gerechtelijk akkoord of faillissement? Pijnpunten en remedies*, Uitgeverij Kluwer, Mechelen, 2003, 249 pagina's, p. 55

Bijlage 12: Het falingspad: onvoldoende netto resultaten

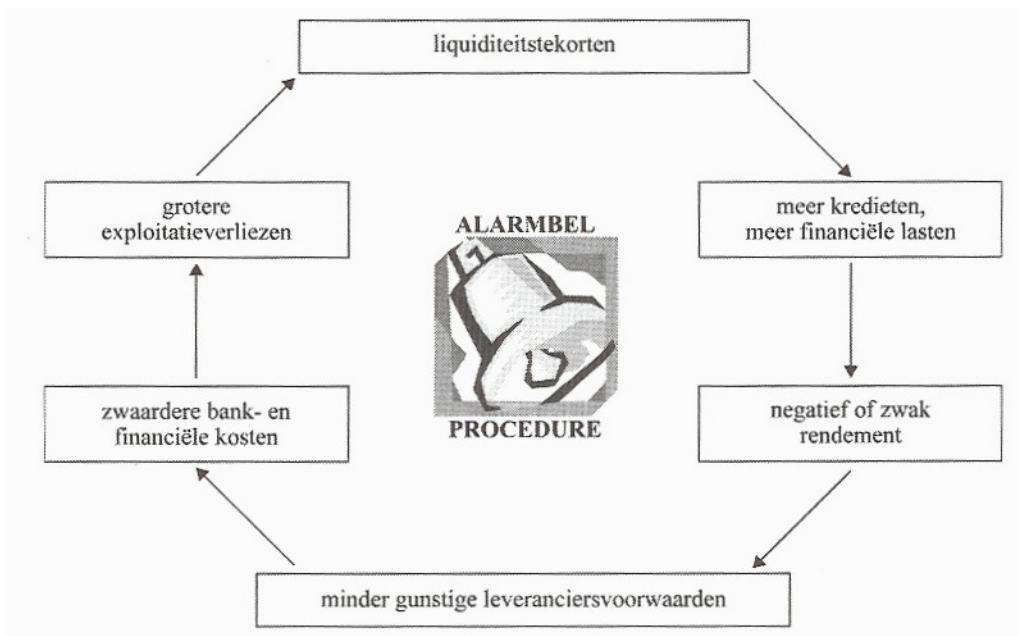
Bron: DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., *Gerechtelijk akkoord of faillissement? Pijnpunten en remedies*, Uitgeverij Kluwer, Mechelen, 2003, 249 pagina's, p. 56

Bijlage 13: Het falingspad: onvoldoende eigen vermogen

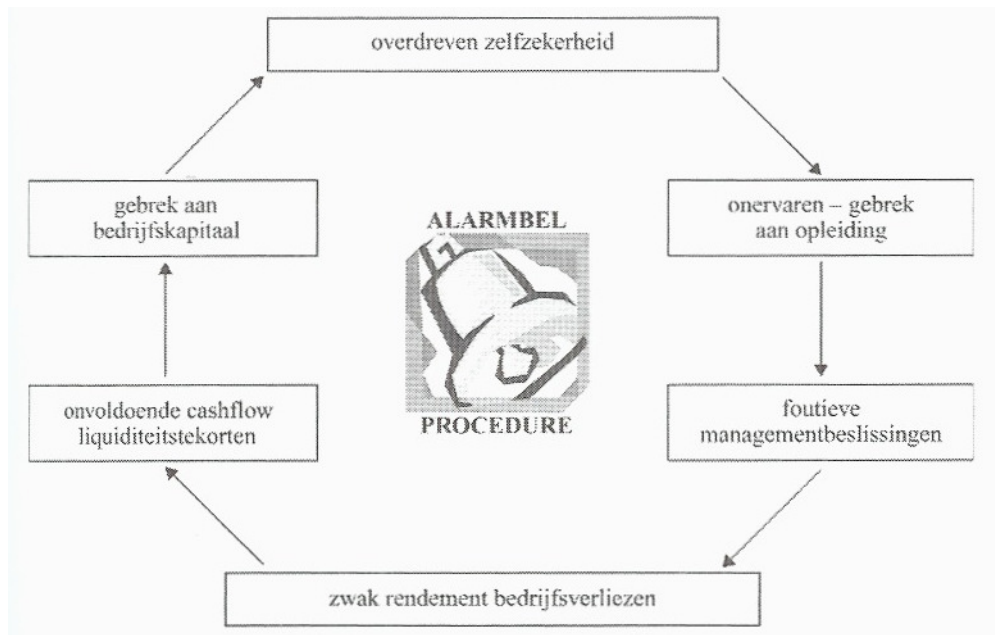
Bron: DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., *Gerechtelijk akkoord of faillissement? Pijnpunten en remedies*, Uitgeverij Kluwer, Mechelen, 2003, 249 pagina's, p. 57

Bijlage 14: Het falingspad: tekort aan bedrijfskapitaal

Bron: DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHULDEN, M., *Gerechtelijk akkoord of faillissement? Pijnpunten en remedies*, Uitgeverij Kluwer, Mechelen, 2003, 249 pagina's, p. 58

Bijlage 15: Het falingspad: onbekwaam management

Bron: DE CROOCK, G., DE DECKER, L., DE LEENHEER, I., DURSIN, E. en VERSCHELDEN, M., *Gerechtelijk akkoord of faillissement? Pijnpunten en remedies*, Uitgeverij Kluwer, Mechelen, 2003, 249 pagina's, p. 59

Bijlage 16: De financiële ratio's

Liquiditeitsratio

Liquiditeit in ruime zin of current ratio

$$\begin{aligned} &= (\text{omzetbaar kort}) / (\text{opeisbaar kort}) \\ &= (\text{vlottende activa}) / (\text{vreemd vermogen op minder dan één jaar}) \\ &= (3 + 40/41 + 50/53 + 54/58 + 490/1) / (42/48 + 492/3) \end{aligned}$$

Liquiditeit in enge zin of acid ratio

$$\begin{aligned} &= (\text{omzetbaar kort exclusief voorraden en overlopende rekeningen}) / (\text{opeisbaar kort exclusief overlopende rekeningen}) \\ &= (\text{vlottende activa} - \text{voorraden}) / (\text{vreemd vermogen op korte termijn}) \\ &= (40/41 + 50/53 + 54/58) / (42/48) \end{aligned}$$

Aantal dagen klantenkrediet

$$\begin{aligned} &= 365 \times (\text{debiteuren}) / (\text{omzet} + \text{BTW}) \\ &= 365 \times ((40 + 9150) / (70 + 74 - 740 + 9146)) \end{aligned}$$

Aantal dagen leverancierskrediet

$$\begin{aligned} &= 365 \times (\text{handelsschulden}) / (\text{inkopen} + \text{BTW}) \\ &= 365 \times ((44) / (600/8 + 61 + 9145)) \end{aligned}$$

Rotatie van de voorraad handelsgoederen, grond- en hulpstoffen

$$\begin{aligned} &= (\text{verbruik handelsgoederen, grond- en hulpstoffen}) / (\text{voorraad handelsgoederen, grond- en hulpstoffen}) \\ &= (60) / (30/31 + 34 + 35 + 36) \end{aligned}$$

Rotatie van de voorraad goederen in bewerking en gereed product

$$\begin{aligned} &= (\text{kost omzet}) / (\text{voorraad goederen in bewerking en gereed product}) \\ &= (-60/64 - 71 - 72 - 740 - 9125) / (32 + 33 + 35 + 37) \end{aligned}$$

Solvabiliteitsratio

Solvabiliteit

$$\begin{aligned} &= (\text{eigen vermogen}) / (\text{totaal vermogen}) \\ &= (10 + 11 + 12 + 13 + 140 \text{ of } 141 + 15) / (10/49) \end{aligned}$$

Rentabiliteitsratio

Netto rentabiliteit van het eigen vermogen na belasting

$$\begin{aligned} &= (\text{winst of verlies van het boekjaar}) / (\text{eigen vermogen}) \\ &= (70/67 \text{ of } 67/70) / (10 + 11 + 12 + 13 + 140 \text{ of } + 141 + 15) \end{aligned}$$

Netto rentabiliteit van het totaal der activa, voor belasting

$$\begin{aligned} &= (\text{winst of verlies van het boekjaar voor belasting} + \text{intrestbetalingen}) / (\text{totaal vermogen}) \\ &= (70/67 \text{ of } 67/70 + 650 + 653 - 9126) / (9134 + 20/58) \end{aligned}$$

Netto verkoopsmarge

$$\begin{aligned} &= (\text{bedrijfswinst of bedrijfsverlies}) / (\text{bedrijfsopbrengsten}) \\ &= (70/64 \text{ of } 64/70 + 9125) / (70 + 74 - 740) \end{aligned}$$

Toegevoegde waarde per personeelslid

Toegevoegde waarde per personeelslid

= (bedrijfsopbrengsten – aankopen) / (Gemiddeld personeelsbestand)

= (70/74 – 60 – 61 – 740) / (9090)

Bron: LIMERE, A., *Financiële analyse, een statistische analyse van de Belgische jaarrekening*, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 2000, 296 pagina's, p. 42 - 67

Bijlage 17: De financiële modellen

Het model van Altman (1968)

$$D = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3 X_3 + 0,6 X_4 + X_5$$

X1 = Werkkapitaal/totaal activa

X2 = Reserves/totaal activa

X3 = Winst vóór interesten en belastingen/totaal activa

X4 = Eigen vermogen/totale schulden

X5 = Omzet/totaal activa

$$D^* = 2,675$$

Model van Bilderbeek (1977)

$$D = -0,36 X_1 - 10,79 X_2 - 0,41 X_3 + 3,72 X_4 + 11,91 X_5$$

X1 = Netto winst/eigen vermogen

X2 = Crediteuren/omzet

X3 = Omzet/totaal vermogen

X4 = Toegevoegde waarde/totaal vermogen

X5 = Reserves/totaal vermogen

$$D^* = 1,01$$

Model van Ooghe

$$D = 4,32 X_1 - 11,68 X_2 + 3,17 X_3 - 1,62 X_4 - 0,84 X_5$$

X1 = Reserves + overgedragen resultaat/totaal vermogen

X2 = Vervallen schulden belastingen en R.S.Z./vreemd vermogen < 1 jaar

X3 = Liquide middelen/vlottende activa < 1 jaar

X4 = Voorraden goederen in bewerking, gereed product, bestellingen in uitvoer/vlottende bedrijfsactiva

X5 = Financiële schulden kredietinstellingen < 1 jaar/vreemd vermogen < 1 jaar

$$D^* = 0,2324$$

Bron: LIMERE, A., *Financiële analyse, een statistische analyse van de Belgische jaarrekening*, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 2000, 296 pagina's, p. 142

Bijlage 18: Faillissementswet van 8 augustus 1997

FAILLISSEMENTSNET

8 AUG. 1997

21285

Faillissementswet van 8 augustus 1997

(B.S., 28 oktober 1997, *err.*, B.S., 7 februari 2001)

Inwerkingtreding: zie art. 150.

TITEL I. ALGEMENE BEPALINGEN

1. De artikelen 6 en 115 van deze wet regelen een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet; de overige artikelen regelen aangelegenheden als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

2. De koopman die op duurzame wijze heeft opgehouden te betalen en wiens krediet geschokt is, bevindt zich in staat van faillissement.

Degene die geen handel meer drijft kan failliet worden verklaard indien hij heeft opgehouden te betalen toen hij nog koopman was.

De natuurlijke persoon die overleden is nadat hij op duurzame wijze had opgehouden te betalen en wiens krediet geschokt was, kan failliet worden verklaard tot zes maanden na zijn overlijden.

De ontbonden rechtspersoon kan failliet worden verklaard tot zes maanden na het sluiten van de vereffening.

Vgl. art. 437 Oude Faillissementswet.

3. [§ 1]. [Wordt een territoriale insolventieprocedure geopend krachtens artikel 3, § 2, van verordening (EG) nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures of krachtens artikel 118, § 1, tweede lid, 2°, van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, dan wordt de staat van faillissement van de vestiging beoordeeld los van de hoedanigheid van koopman van de schuldenaar en van de staat van zijn vestigingen in het buitenland gelegen.

Wordt een territoriale insolventieprocedure geopend krachtens artikel 3, § 3, van de genoemde verordening of krachtens artikel 118, § 1, tweede lid, 2°, van de genoemde wet, als

gevolg van de erkenning van een buitenlandse rechterlijke beslissing om een hoofdprocedure te openen, dan geschiedt de faillietverklaring zonder dat de staat van schuldenaar op enigerlei wijze wordt onderzocht.]

[§ 2]. [Wanneer in het buitenland, overeenkomstig artikel 3, § 1, van verordening (EG) nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures, ten aanzien van een schuldenaar een insolventieprocedure wordt geopend, worden de hoofdzaken van de beslissing tot opening van de insolventieprocedure en de identiteit van de aangewezen curator in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt indien de schuldenaar in België een vestiging heeft.]

Art. vervangen bij art. 2 W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

Oorspronkelijk lid 1 genummerd tot § 1 en vervangen bij art. 138, A. W. 16 juli 2004 (B.S., 27 juli 2004), met ingang van 1 oktober 2004 (art. 140).

Oorspronkelijk lid 2 genummerd tot § 2 bij art. 138, B. W. 16 juli 2004 (B.S., 27 juli 2004), met ingang van 1 oktober 2004 (art. 140).

Vordering tot faillietverklaring in uitvoering van § 2; zie art. 6.

Verord. (EG) nr. 1346/2000 betreffende de insolventieprocedures (→ VA.5).

4. De bepalingen van de artikelen 50, tweede lid, 55 en 56 van het Gerechtelijk Wetboek zijn niet toepasselijk op de vorderingen en betekeningen bedoeld in deze wet.

5. De kennisgevingen die de griffier doet krachtens deze wet, geschieden bij gerechtsbrief.

TITEL II. FAILLISSEMENT

Hoofdstuk I. Aangifte, faillietverklaring en staking van betaling

6. Onverminderd de bepalingen van de wet betreffende het gerechtelijk akkoord geschiedt de faillietverklaring bij vonnis van de recht-

bank van koophandel waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, hetzij op aangifte van de koopman, hetzij op dagvaarding van een of meer schuldeisers, van het openbaar ministerie, van de voorlopige bewindvoerder als bedoeld in artikel 8 of van de curator van de hoofdprocedure in het geval [bedoeld in artikel 3, eerste lid].

Gewijzigd bij art. 3 W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

7. Zowel in geval van aangifte als in geval van vordering tot faillietverklaring kan de rechtbank van koophandel haar beslissing opschorten voor een termijn van vijftien dagen tijdens welke de koopman of het openbaar ministerie een gerechtelijk akkoord kunnen aanvragen.

8. Wanneer het volstrekt noodzakelijk blijkt en wanneer bepaalde, gewichtige en met elkaar overeenstemmende aanwijzingen bestaan dat de voorwaarden voor het faillissement vervuld zijn, kan de voorzitter van de rechtbank van koophandel de koopman geheel of ten dele het beheer van het geheel of een gedeelte van zijn goederen ontnemen.

De voorzitter beslist, ofwel op eenzijdig verzoekschrift van iedere belanghebbende, ofwel ambtshalve.

De voorzitter wijst een of meer voorlopige bewindvoerders aan vertrouwd met het bestuur van een onderneming en met boekhouden en bepaalt nauwkeurig hun bevoegdheid. De aangifte van het faillissement van de koopman of zijn vertegenwoordiging in de faillissementsprocedure behoren niet tot die bevoegdheid.

De aangewezen voorlopige bewindvoerder moet garanties van onafhankelijkheid en onpartijdigheid bieden. De betrokkene moet gebonden zijn door een deontologische code en zijn professionele aansprakelijkheid moet verzekerd zijn.

De beschikking tot ontneming van het beheer blijft slechts gevolg hebben indien binnen [vijftien] dagen na de uitspraak een vordering tot faillietverklaring wordt ingesteld, of wel door de eisende partij, of wel door de voorlopige bewindvoerders ingeval de voorzitter van ambtswege heeft beschikt.

De beslissing vervalt van rechtswege indien het faillissement niet wordt uitgesproken binnen vier maanden na indiening van de vordering tot faillietverklaring. Deze termijn wordt opgeschort voor de duur van het uitstel aan de schuldenaar toegekend of vereist na een heropening van de debatten. Onverminderd de toepassing van artikel 25 van de wetten betreffende het handelsregister, gecoördineerd op 20 juli 1964, wordt de beslissing niet bekendgemaakt.

[De voorzitter kan te allen tijde, op verzoekschrift of, in geval van dringende noodzakelijkheid op zelfs mondeling verzoek van de voorlopige bewindvoerders, hun bevoegdheden wijzigen.] De krachtens dit artikel genomen beslissingen zijn uitvoerbaar bij voorraad. De rechtsmiddelen voorgeschreven in de artikelen 1031 tot 1034 van het Gerechtelijk Wetboek kunnen tegen die beslissingen worden aangewend.

De handelingen door de schuldenaar verricht in strijd met de ontneming van het beheer,

kunnen niet worden tegengeworpen aan de boedel, indien zij die met hem hebben gehandeld, kennis hadden van de ontneming van het beheer, of indien zij vallen onder een van de drie categorieën van handelingen bepaald bij artikel 17. De curators zijn nochtans niet gehouden de niet-tegenwerpbaarheid in te roepen van handelingen door de gefailleerde verricht in zoverre dit heeft geleid tot verrijking van de boedel.

Indien de schuldenaar over zijn goederen heeft beschikt op de dag [...] van de beslissing tot ontneming van het beheer, wordt de schuldenaar vermoed over zijn goederen te hebben beschikt na deze beslissing.

Indien een betaling aan de schuldenaar is gedaan na de beslissing tot ontneming van het beheer en deze verrichting niet aan de voorlopige bewindvoerder, belast met het ontvangen van betalingen, is gedaan, wordt diegene die heeft betaald geacht te zijn bevrijd als hij geen kennis had van de bedoelde beslissing.

De kosten van de voorlopige bewindvoerder worden in geval van betwisting door de voorzitter van de rechtbank begroot zoals de kosten van een gerechtsdeskundige. De kosten worden geprovisioneerd door de verzoekende partij of, in geval van ambtshalve aanstelling, door de schuldenaar. In geval van faillissement van de schuldenaar zijn de kosten schulden van de boedel. In het andere geval worden zij definitief geregeld zoals in dit lid bepaald voor de provisies.

Gewijzigd bij art. 4, 1° tot 3° W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

9. De koopman is verplicht, binnen een maand nadat hij heeft opgehouden te betalen, daarvan aangifte te doen ter griffie van de bevoegde rechtbank. Deze bepaling is niet van toepassing op de schuldenaar [bedoeld in artikel 3, eerste lid].

Van deze aangifte wordt door de griffier akte opgemaakt. Uiterlijk op dat moment moeten de aangifte alsmede de gegevens tot staving van de staat van faillissement worden meegedeeld aan de ondernemingsraad of, indien er geen is, het comité voor preventie en bescherming op het werk of, indien er geen is, de vakbondsafvaardiging ingeval er een is opgericht of, indien er geen is, een werknemersafvaardiging. Deze aangifte en deze gegevens worden daar besproken.

Bij faillissement van een vennootschap onder firma moet de aangifte de naam en de woonplaats of zetel van elk der hoofdelijk verbonden vennoten vermelden. Zij moet eveneens de woonplaatsen of zetels vermelden waar zij gevestigd waren gedurende de laatste twaalf maanden en één dag, en de inschrijvingsdata in de burgerlijke stand of het handelsregister; zij wordt gedaan ter griffie van de rechtbank van het rechtsgebied waarbinnen de hoofdvestiging van de vennootschap zich bevindt.

Gewijzigd bij art. 5 W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)).

10. De koopman voegt bij zijn aangifte:

1° de balans van zijn zaken of een nota waarin de redenen worden opgegeven die hem beletten de balans neer te leggen;

2° de boeken voorgeschreven in hoofdstuk I van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen; die registers worden afgesloten door de griffier, die vaststelt in welke staat zij zich bevinden of nog, een nota met opgaaf van de redenen die hem beletten die stukken neer te leggen;

3° [het personeelsregister, de individuele rekening, zoals bepaald in artikel 4, § 1, 2°, van het koninklijk besluit nr. 5 van 23 oktober 1978 betreffende het bijhouden van sociale documenten, zowel die van het afgelopen kalenderjaar als die van het lopende kalenderjaar, de gegevens met betrekking tot het sociaal secretariaat en de sociale kassen waarbij het bedrijf aangesloten is, de identiteit van de leden van het comité voor preventie en bescherming op het werk en van de leden van de vakbondsafvaardiging en, in voorkomende geval, de toegangscode die de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid aan de koopman heeft toegekend en die de raadpleging mogelijk maakt van het elektronisch personeelsregister en die toegang verleent tot de overige noodzakelijke identificatiegegevens, indien de koopman personeel tewerkstelt of heeft tewerkgesteld gedurende de laatste achttien maanden;]

4° een lijst met naam en adres van de klanten en leveranciers;]

5° de lijst met naam en adres van de natuurlijke personen die zich kosteloos persoonlijk zeker gesteld hebben voor de koopman.]

De balans bevat een staat van activa en passiva zoals bepaald door de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen alsmede een opgave en een schatting van alle roerende en onroerende goederen van de schuldenaar, de staat van de schuldvorderingen en de schulden, een tabel van de winsten en verliezen, de laatste behoorlijk afgesloten resultatenrekening en een tabel van de uitgaven; zij moet door de schuldenaar echt verklaard, gedagtekend en ondertekend zijn.

[Als de koopman in de onmogelijkheid verkeert om de in het eerste lid, 3°, van dit artikel vermelde individuele rekeningen en de desgevallend door de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid aan de werkgever toegekende code bij zijn aangifte te voegen, dan neemt het sociaal secretariaat waarbij de koopman was aangesloten, deze verplichtingen onmiddellijk en kosteloos op zich, op eenvoudig verzoek van de curators.]

De griffier bevestigt onderaan op de aangifte van de koopman en onderaan op de bijgevoegde stukken de datum waarop zij ter griffie zijn

neergelegd, en geeft desgevraagd een ontvangstbewijs af.

De afgifte ter griffie van alle andere stukken betreffende het faillissement wordt op dezelfde wijze vastgesteld, zonder dat daarvan een andere akte van neerlegging behoeft te worden opgemaakt.

Lid 1:

– 3° ingevoegd bij art. 6 W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)) en gewijzigd bij art. 2, 1° W. 15 juli 2005 (*B.S.*, 1 augustus 2005);

– 4° ingevoegd bij art. 6 W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.));

– 5° ingevoegd bij art. 2 W. 20 juli 2005 (*B.S.*, 28 juli 2005).

Lid 3 ingevoegd bij art. 2, 2° W. 15 juli 2005 (*B.S.*, 1 augustus 2005).

11. Bij het vonnis van faillietverklaring benoemt de rechtbank van koophandel onder haar leden, de voorzitter uitgezonderd, een rechter commissaris. De rechtbank van koophandel stelt een of meer curators aan, al naar de belangrijkheid van het faillissement. Zij beveelt in voorkomend geval een plaatsopneming door de rechter-commissaris, de curators en de griffier. Zij beveelt dat de schuldeisers van de gefailleerde ter griffie aangifte van hun vordering zullen doen binnen een termijn van ten hoogste dertig dagen, te rekenen van het vonnis van faillietverklaring, en zij beveelt de bekendmaking bedoeld in artikel 38.

[Hetzelfde vonnis bepaalt de datum waarop het eerste proces-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen ter griffie wordt neergelegd.] Dit tijdstip wordt zo gekozen dat er ten minste vijf en ten hoogste dertig dagen verlopen tussen het verstrijken van de termijn van aangifte van de schuldvorderingen en de [neerlegging van het eerste proces-verbaal] van verificatie.

Gewijzigd bij art. 2 W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

12. De gefailleerde wordt geacht op te houden te betalen vanaf het vonnis van faillietverklaring of vanaf de dag van zijn overlijden wanneer de faillietverklaring nadien is uitgesproken.

Dit tijdstip mag door de rechtbank alleen worden vervroegd wanneer ernstige en objectieve omstandigheden ondubbelzinnig aangeven dat de betalingen voor het vonnis hebben opgehouden; deze omstandigheden moeten in het vonnis worden vermeld.

Op dagvaarding van de curators betekend aan de gefailleerde of op dagvaarding van iedere belanghebbende betekend aan de gefailleerde en aan de curators, kan de rechtbank, bij een later vonnis, beslissen die datum te wijzigen.

Het vonnis vermeldt de gegevens op basis waarvan de rechtbank het tijdstip bepaalt waarop de betalingen hebben opgehouden.

Een vordering om te doen vaststellen dat de

gefaillieerde heeft opgehouden te betalen op een ander tijdstip dan blijkt uit het vonnis van faillietverklaring of uit een later vonnis, is niet meer ontvankelijk meer dan zes maanden na de datum van het vonnis van faillietverklaring, onverminderd evenwel de rechtsmiddelen die openstaan tegen het vonnis van faillietverklaring zelf.

Het vonnis mag het tijdstip van staking van betaling niet vaststellen op meer dan zes maanden voor het vonnis van faillietverklaring, tenzij dit vonnis het faillissement betreft van een meer dan zes maanden voor de faillietverklaring ontbonden rechtspersoon waarvan de vereffening al dan niet werd afgesloten, en waarvoor aanwijzingen bestaan dat deze is of wordt bewerkstelligd met de bedoeling nadeel te berokkenen aan de schuldeisers. In dat geval kan het tijdstip van de staking van betaling worden vastgesteld op de dag van het ontbindingsbesluit.

Vgl. art. 442, tweede tot vijfde lid, Oude Faillissementswet.

13. Het vonnis van faillietverklaring wordt in opdracht van de curators aan de gefaillieerde betekend.

[Het exploit van betekening bevat op straffe van nietigheid, benevens de tekst van de artikelen 14 en 15, aanmaning om kennis te nemen van de processen-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen. Het exploit van betekening bevat eveneens de tekst van artikel 53.]

Gewijzigd bij art. 3 W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

14. Ieder vonnis van faillietverklaring of ieder vonnis waarbij het tijdstip van staking van betaling wordt vastgesteld, is bij voorraad en op de minuut vanaf de uitspraak uitvoerbaar.

Tegen de vonnissen bedoeld in het eerste lid kan verzet worden gedaan door de verstekdoende partijen en derden verzet door de belanghebbenden die daarbij geen partij zijn geweest.

Het verzet is slechts ontvankelijk indien het wordt gedaan binnen vijftien dagen na de betekening van het vonnis. Het derden verzet is slechts ontvankelijk indien het wordt gedaan binnen vijftien dagen na de opneming van het uittreksel van het vonnis in het *Belgisch Staatsblad*.

De termijn om hoger beroep in te stellen tegen de vonnissen bedoeld in het eerste lid, is vijftien dagen te rekenen van de opneming in het *Belgisch Staatsblad* van het uittreksel bedoeld in artikel 38 of van de betekening van het vonnis, indien het hoger beroep door de gefaillieerde is ingesteld.

Vgl. art. 465 en 476 Oude Faillissementswet.

15. Hoger beroep, verzet of derdenverzet tegen het vonnis van faillietverklaring of tegen

het vonnis dat de faillietverklaring afwijst, worden zonder verwijl in staat gesteld. Op verzoek van de meest gerede partij wordt de zaak vastgesteld om gepleit te worden binnen een maand volgend op het verzoek tot bepaling van de rechtsdag.

Hoofdstuk II. Gevolgen van het faillissement

16. Te rekenen van de dag van het vonnis van faillietverklaring verliest de gefaillieerde van rechtswege het beheer over al zijn goederen, zelfs over de goederen die hij mocht verkrijgen terwijl hij zich in staat van faillissement bevindt. Alle betalingen, verrichtingen en handelingen van de gefaillieerde en alle betalingen aan de gefaillieerde gedaan vanaf de dag van het vonnis, kunnen niet aan de boedel worden tegengeworpen.

De goederen bedoeld in artikel 1408 van het Gerechtelijk Wetboek, met uitzondering van de goederen die de beslagene volstrekt nodig heeft voor zijn beroep, bedoeld in het 3° van dat artikel, worden uit het actief van het faillissement gesloten en blijven onder het beheer en ter beschikking van de gefaillieerde.

Uit het actief van het faillissement worden eveneens uitgesloten, de bedragen, sommen en uitkeringen die de gefaillieerde ontvangt sinds de faillietverklaring voor zover zij krachtens de artikelen 1409 tot en met 1412 van het Gerechtelijk Wetboek of krachtens bijzondere wetten niet voor beslag vatbaar zijn.

Uit het actief van het faillissement worden eveneens uitgesloten, de vergoeding voor schade die aan de persoon is verbonden en die aan de gefaillieerde toekomt uit onrechtmatige daad.

Vgl. art. 444 Oude Faillissementswet.

17. Aan de boedel kunnen niet worden tegengeworpen, wanneer zij door de schuldenaar zijn verricht sinds het door de rechtbank bepaalde tijdstip van staking van betaling:

1° alle handelingen waarbij om niet wordt beschikt over roerende of onroerende goederen, alsmede handelingen, verrichtingen of overeenkomsten, vergeldend of onder bezwarende titel, indien de waarde van hetgeen de gefaillieerde heeft gegeven, de waarde van hetgeen hij daarvoor heeft ontvangen, aanmerkelijk overtreft;

2° alle betalingen, hetzij in geld, hetzij bij overdracht, verkoop, schuldvergelijking of anderszins, wegens niet vervallen schulden, en alle betalingen anders dan in geld of in handelspapier, wegens vervallen schulden;

3° alle bedongen hypotheken en alle rechten van gebruikspand of van pand, op de goederen van de schuldenaar gevestigd wegens voordien aangegane schulden.

Vgl. art. 445 Oude Faillissementswet.

18. Alle andere betalingen door de schuldenaar wegens vervallen schulden gedaan, en alle handelingen onder bezwarende titel door hem aangegaan na de staking van betaling en voor het vonnis van faillietverklaring, kunnen niet-tegenwerpbaar verklaard worden, indien zij die van de schuldenaar iets hebben ontvangen of met hem hebben gehandeld, kennis hadden van de staking van betaling.

Vgl. art. 446 Oude Faillissementswet.

19. De rechten van hypotheek en van voorrecht die op geldige wijze verkregen zijn, kunnen ingeschreven worden tot de dag van het vonnis van faillietverklaring.

De inschrijvingen die na het tijdstip van de staking van betaling zijn genomen, kunnen niet-tegenwerpbaar verklaard worden, wanneer meer dan vijftien dagen verlopen zijn tussen de datum van de akte waaruit de hypotheek of het voorrecht volgt, en de datum van de inschrijving.

Vgl. art. 447 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).
Inschrijving van de wettelijke hypotheek tot zekerheid van de directe belastingen bij afwijking van bovenstaand artikel: zie art. 427 W.I.B. 1992 (→ VIA.1).

20. Handelingen of betalingen verricht met bedrieglijke benadeling van de rechten van de schuldeisers kunnen niet worden tegengeworpen onverschillig op welke datum zij hebben plaatsgehad.

Vgl. art. 448 Oude Faillissementswet.

21. Ingeval een wisselbrief betaald is na het tijdstip bepaald als het tijdstip van de staking van betaling en voor het vonnis van faillietverklaring, kan de vordering tot teruggave slechts worden ingesteld tegen hem voor wiens rekening de wisselbrief is uitgegeven; betreft het een orderbriefje, dan kan de vordering slechts worden ingesteld tegen de eerste endossant.

In beide gevallen moet het bewijs worden geleverd dat hij tegen wie de teruggave wordt gevorderd, ten tijde van de uitgifte van het stuk kennis had van de staking van betaling.

Vgl. art. 449 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

22. Het vonnis van faillietverklaring heeft tot gevolg dat de niet vervallen schulden opeisbaar worden ten aanzien van de gefailleerde. Is gefailleerde ondertekenaar van een orderbriefje, acceptant van een wisselbrief, of trekker bij gebreke van acceptatie, dan zijn de andere schuldenaars gehouden borg te stellen voor de betaling op de vervalddag, tenzij zij verkiezen dadelijk te betalen.

Niet vervallen schulden die geen rente geven en waarvan de vervalddag meer dan een jaar na het vonnis ligt, worden in het passief echter niet opgenomen dan onder aftrek van de wettelijke

rente voor de tijd die nog moet verlopen sedert het vonnis van faillietverklaring en tot de vervalddag.

Ingeval een van de medeschuldenaars een niet vervallen en niet rentegevend orderbriefje of zodanige wisselbrief onmiddellijk betaalt, geschiedt zulks onder aftrek van de wettelijke rente voor de tijd die nog moet verlopen tot de vervalddag.

Vgl. art. 450 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

23. De rente van schuldvorderingen die niet gewaarborgd zijn door een bijzonder voorrecht, pand of hypotheek, houdt op te lopen vanaf het vonnis van faillietverklaring, doch alleen ten aanzien van de boedel.

De rente van de gewaarborgde schuldvorderingen kan niet worden gevorderd dan van de opbrengst van de goederen die verbonden zijn voor het voorrecht, het pand of de hypotheek.

Vgl. art. 451 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

24. Na hetzelfde vonnis kan een roerende of onroerende rechtsoverdracht of een middel van tenuitvoerlegging op de roerende of onroerende goederen niet voortgezet, ingesteld of aangewend worden dan tegen de curators. De rechtbank kan de gefailleerde niettemin als tussenkomende partij toelaten.

De beslissingen die worden gewezen omtrent de rechtsoverdrachten voortgezet of ingesteld tegen de gefailleerde persoonlijk, kunnen niet aan de boedel worden tegengeworpen.

Vgl. art. 452 Oude Faillissementswet.

[**24bis.** Vanaf hetzelfde vonnis worden, tot de sluiting van het faillissement, de middelen van tenuitvoerlegging ten laste van de natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker stelde voor de gefailleerde, opgeschort.]

Ingevoegd bij art. 3 W. 20 juli 2005 (B.S., 28 juli 2005).

25. Het vonnis van faillietverklaring doet elk beslag gelegd ten verzoeken van de gewone en algemeen bevoorrechte schuldeisers ophouden.

Indien de dag van de gedwongen verkoop van de in beslag genomen roerende of onroerende goederen reeds voor dat vonnis was bepaald en door aanplakking bekendgemaakt, geschiedt die verkoop voor rekening van de boedel.

Wanneer evenwel het belang van de boedel het vereist, kan de rechter-commissaris op verzoek van de curators uitstel of afstel van de verkoop toestaan.

Vgl. art. 453 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

26. Alle middelen van tenuitvoerlegging strekkende tot betaling van de schuldvorderingen die bevoorrecht zijn op de roerende goederen die tot de failliete boedel behoren, worden

geschorst tot aan [de neerlegging van het eerste proces-verbaal van verificatie] van de schuldvorderingen, behoudens alle maatregelen tot bewaring van recht en het door de eigenaar verkregen recht om verhuurde goederen weer in bezit te nemen.

In dit laatste geval houdt de bij dit artikel bepaalde schorsing van de middelen van tenuitvoerlegging van rechtswege op ten voordele van de eigenaar.

Wanneer evenwel het belang van de boedel het vereist en op voorwaarde dat een tegeltemaking van de roerende goederen kan worden verwacht die de bevoorrechte schuldeisers niet benadeelt, kan de rechtbank op verzoekschrift van de curators, na de betrokken bijzonder bevoorrechte schuldeiser bij gerechtsbrief te hebben opgeroepen, de schorsing van de tenuitvoerlegging bevelen en dit voor een maximumtermijn van een jaar te rekenen van de faillietverklaring.

Gewijzigd bij art. 4 W. 6 december 2005 (B.S., 22 december 2005 (tweede uitg.)).

Zie de wijziging van art. 9 Pandwet (W.Kh., Boek I, titel VI).

Hoofdstuk III. Beheer en vereffening van de failliete boedel

AFDELING 1. ALGEMENE BEPALINGEN

27. De curators worden gekozen uit de personen ingeschreven op een lijst opgesteld door de algemene vergadering van de rechtbank van koophandel. [Te dien einde kunnen de leden van de algemene vergadering zelf stemmen of bij volmacht.]

Alleen advocaten ingeschreven op het tableau van de orde van een Belgische balie kunnen op de in het eerste lid bedoelde lijst worden geplaatst. Zij moeten een bijzondere opleiding hebben genoten en waarborgen inzake bekwaamheid bieden op het gebied van vereffeningprocedures.

De lijst vermeldt tevens voor iedere ingeschrevene de faillissementen waarvoor hij reeds als curator is aangesteld. In ieder geval vermeldt de lijst de naam van de gefailleerde, de datum van de benoeming van de curator en, in voorkomend geval, de datum van de beëindiging van zijn opdracht. De lijst kan kosteloos worden geraadpleegd.

Wanneer de aard en de omvang van een faillissement het vereisen, kan elke andere persoon die voldoet aan de voorwaarden inzake opleiding en de waarborgen biedt bedoeld in het tweede lid, als curator worden toegevoegd wegens bijzondere bekwaamheden.

De Koning bepaalt de procedure van voordracht van de kandidaten bij de rechtbank als ook de termijnen die moeten worden nageleefd

bij het onderzoek van de sollicitaties. De Koning kan tevens de voorwaarden inzake opleiding en inzake bekwaamheid op het gebied van vereffeningprocedures nader bepalen.

Gewijzigd bij art. 7 W. 23 december 2005 (B.S., 30 december 2005 (tweede uitg.)).

28. Tegen elke beslissing waarbij inschrijving op een lijst van curators wordt geweigerd of waarbij een inschrijving wordt geschrapt, kan hoger beroep worden ingesteld voor het hof van beroep. De debatten hebben plaats met gesloten deuren als de belanghebbende erom verzoekt. De termijn van hoger beroep is een maand te rekenen van de dag van de kennisgeving van de beslissing. In voorkomend geval beveelt het hof de inschrijving op de lijst.

29. Een persoon die op de lijst staat kan op eigen verzoek worden geschrapt door de algemene vergadering van de rechtbank van koophandel. De algemene vergadering schrapt eveneens de personen van de lijst die niet meer als advocaat zijn ingeschreven op het tableau van de orde van een Belgische balie. Een persoon kan eveneens van de lijst worden geschrapt ter uitvoering van een vonnis dat is gewezen op dagvaarding door het openbaar ministerie. De debatten hebben plaats met gesloten deuren als de belanghebbende erom verzoekt.

30. [De curators leggen bij de inschrijving op de lijst ten overstaan van de voorzitter van de rechtbank de eed af in de volgende bewoordingen:]

“Ik zweer getrouwheid aan de Koning, gehoorzaamheid aan de Grondwet en aan de wetten van het Belgische volk. Ik zweer [mijn opdrachten] in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk te zullen vervullen.”

“Je jure fidélité au Roi, obéissance à la Constitution et aux lois du Peuple belge. Je jure d’accomplir [mes missions] en honneur et conscience, avec exactitude et probité.”

“Ich schwöre Treue dem König, Gehorsam der Verfassung und den Gesetzen des belgischen Volkes. Ich schwöre den mir [erteilten Aufträge] auf Ehre und Gewissen, genau und ehrlich zu erfüllen.”

[Zij bevestigen dat zij hun ambt aanvaarden door uiterlijk de eerste werkdag volgende op de aanstelling ter griffie het proces-verbaal van aanstelling te ondertekenen.

De curator meldt elke vorm van tegenstrijdigheid van belangen of schijn van partijdigheid aan de voorzitter van de rechtbank.

In ieder geval meldt de curator dat hij of één van zijn vennoten of rechtstreekse medewerkers, behalve in de hoedanigheid van curator, prestaties heeft verricht voor de gefailleerde of de bestuurders en zaakvoerders van de gefailleerde vennootschap, of voor een schuldeiser, tot achtien maanden vóór het vonnis van faillietverklaring.

[...]

De voorzitter oordeelt of de verklaring de uitvoering van zijn opdracht als curator verhindert.

De rechtbank kan de curator vervangen volgens de procedure bepaald in artikel 31 of, in voorkomend geval, in artikel 32.]

Gewijzigd bij art. 8, 1° en 2° W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)), gedeeltelijk vernietigd bij arrest Arbitragehof nr. 50/2004, 24 maart 2004 (B.S., 29 april 2004 (derde uitg.)).

31. De rechtbank van koophandel kan te allen tijde de rechter-commissaris vervangen door een van haar andere leden en de curators of een van hen vervangen of hun aantal vermeerderen of verminderen.

De curators van wie de vervanging wordt overwogen, worden vooraf opgeroepen en, na verslag van de rechter-commissaris, gehoord in raadkamer. Het vonnis wordt uitgesproken in openbare terechtzitting.

Het vonnis waarbij de vervanging van een curator wordt gelast, wordt door toedoen van de griffier te zijner kennis gebracht. Het wordt door toedoen van de griffier van de rechtbank van koophandel binnen vijf dagen na de dagtekening bij uittreksel bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*. Een afschrift wordt eveneens ter kennisgeving aan het openbaar ministerie gezonden.

[Indien de curator wordt vervangen op eigen verzoek wordt dit uitdrukkelijk vermeld in de voornoemde bekendmaking.]

Gewijzigd bij art. 9 W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

32. [Onverminderd de meldingsplicht zoals bepaald in artikel 30 en voorzover de tegenstrijdigheid van belangen daardoor kan worden voorkomen, vraagt de curator] bij verzoekschrift gericht aan de rechtbank van koophandel de aanstelling van een curator *ad hoc*. De rechtbank doet uitspraak op verslag van de rechter-commissaris.

[De rechtbank kan ook ambtshalve een curator *ad hoc* aanstellen. De procedure bepaald in artikel 31, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.]

Wanneer een curator *ad hoc* wordt aangesteld ter vervanging van de curator-titularis, dient die curator *ad hoc* de aanvaarding van zijn opdracht schriftelijk te bevestigen. Na afloop van zijn opdracht maakt hij een verslag op van zijn activiteiten en laat hij zijn staat van kosten en ereloon begroten door de rechtbank, die uitspraak doet op verslag van de rechter-commissaris en na de curator-titularis te hebben gehoord.

De staat van kosten en ereloon van de curator *ad hoc* wordt door de curator-titularis in zijn eindafrekening opgenomen als kosten van het faillissement.

Gewijzigd bij art. 10, 1° en 2° W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

33. Het ereloon van de curators wordt bepaald naar verhouding van het belang en de complexiteit van hun opdracht. Het mag niet uitsluitend worden uitgedrukt in een procentuele vergoeding op basis van de gerealiseerde activa. De regels en barema's tot vaststelling van het ereloon worden door de Koning bepaald. Hierbij bepaalt de Koning welke prestaties en kosten door het ereloon worden gedekt. De Koning kan tevens bepalen welke kosten afzonderlijk worden vergoed en op welke wijze ze worden begroot.

Bij elk verzoek tot toekenning van een ereloon wordt een gedetailleerd overzicht van de te vergoeden prestaties gevoegd.

De rechter kan, op verzoek van de curators en op eensluidend advies van de rechter-commissaris provisionele kosten en een provisioneel ereloon vaststellen. Behoudens bijzondere omstandigheden mag het geheel van de provisionele kosten en ereloon niet hoger zijn dan drie vierden van de sommen vastgesteld volgens de door de Koning bepaalde vergoedingsregels. In geen geval kan het provisioneel ereloon worden begroot wanneer de curators de in artikel 34 bedoelde verslagen niet overhandigen.

Kosten en ereloon van curatoren: K.B. 10 augustus 1998 (B.S., 8 september 1998, err. B.S., 15 september 1998; TWS WBK, DI, II, datum).

Vgl. art. 461 Oude Faillissementswet.

34. [§ 1.] [Elk jaar en voor de eerste keer twaalf maanden na de aanvaarding van hun ambt, overhandigen de curators aan de rechter-commissaris een omstandig verslag betreffende de toestand van het faillissement.]

Dit verslag vermeldt onder meer de ontvangsten, de uitgaven en de uitkeringen en geeft aan wat nog moet worden vereffend en wordt neergelegd in het faillissementsdossier. Hierin wordt tevens de stand van de betwistingen van de schuldvorderingen toegelicht.

[Een kopie van elk verslag wordt ter griffie neergelegd en bij het faillissementsdossier gevoegd.]

[§ 2. Op het einde van elk kalenderjaar dienen de curators in elk geval een verzamelaangifte inzake de BTW met betrekking tot de overeenkomsten in.]

§ 1 genummerd bij art. 4 W. 7 april 2005 (B.S., 20 april 2005 (tweede uitg.)) en gewijzigd bij art. 11, 1° en 2° W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

§ 2 ingevoegd bij art. 4 W. 7 april 2005 (B.S., 20 april 2005 (tweede uitg.)).

35. De rechter-commissaris is er in het bijzonder mee belast toezicht te houden op het beheer en op de vereffening van het faillissement en de verrichtingen ervan te bespoedigen [, in

het bijzonder de afwikkeling van de schuldvorderingen van de werknemers van de gefailleerde]; hij brengt op de terechtzitting verslag uit over alle geschillen waartoe het faillissement aanleiding geeft, behoudens de uitzondering waarin het zesde lid voorziet; hij beveelt de dringende maatregelen die noodzakelijk zijn voor het beveiligen en het bewaren van de goederen van de boedel en hij zit de vergaderingen voor van de schuldeisers van de gefailleerde.

In geval van verhindering van de rechter-commissaris voorziet de voorzitter van de rechtbank in diens vervanging.

Wanneer de rechter-commissaris verslag uitbrengt over de geschillen waartoe het faillissement aanleiding geeft, kan hij geen deel uitmaken van de zetel.

De rechter-commissaris kan buiten zijn arrondissement alle tot zijn opdracht behorende handelingen verrichten, wanneer hij van oordeel is dat ernstige of dringende omstandigheden zulks vereisen.

De beschikkingen van de rechter-commissaris worden gemotiveerd en zijn uitvoerbaar bij voorraad. Tegen die beschikkingen staat beroep open bij de rechtbank.

De rechter-commissaris moet geen verslag uitbrengen betreffende de betwistingen van schuldvorderingen tot opname in het passief.

Gewijzigd bij art. 5 W. 6 december 2005 (B.S., 22 december 2005 (tweede uitg.)).

36. De procureur des Konings kan bij alle verrichtingen van het faillissement aanwezig zijn, het dossier van het faillissement raadplegen, inzage nemen van de boeken en bescheiden van de gefailleerde, de staat van zijn zaken onderzoeken en zich door de curators alle inlichtingen doen verstrekken die hij dienstig acht.

Vgl. art. 464 Oude Faillissementswet.

37. Tegen de vonnissen in faillissementszaken, die niet het vonnis van faillietverklaring en het vonnis tot vaststelling van de datum van staking van betaling zijn, staat beroep open overeenkomstig het Gerechtelijk Wetboek. Die vonnissen zijn uitvoerbaar bij voorraad.

Geen verzet of hoger beroep staat open tegen:

1. de vonnissen waarbij rechters-commissarissen of curators worden benoemd of vervangen;

2. de vonnissen waarbij een uitspraak wordt gedaan over de betwistingen inzake de afgifte, aan de gefailleerde natuurlijke persoon en aan zijn gezin, van het huisraad en de voorwerpen nodig voor eigen gebruik, evenals inzake de toekenning van levensonderhoud aan de gefailleerde natuurlijke persoon en aan zijn gezin;

3. de vonnissen waarbij de verkoop van goederen en koopwaren die tot het faillissement behoren, wordt toegestaan of waarbij overeenkomstig artikel 25 uitstel of afstel wordt ver-

leend voor de verkoop van in beslag genomen voorwerpen;

4. de vonnissen waarbij uitspraak wordt gedaan op het beroep tegen de beschikkingen die de rechter-commissaris heeft gegeven bij de vervulling van zijn opdracht.

Vgl. art. 465 Oude Faillissementswet.

AFDELING 2. FORMALITEITEN EN BEHEER VAN HET FAILLISSEMENT

38. [Het vonnis van faillietverklaring en het latere vonnis dat de staking van betaling vaststelt, worden, door de griffier binnen vijf dagen na hun dagtekening bij uittreksel bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* en door de curators binnen dezelfde termijn in minstens twee dagbladen of periodieke uitgaven met regionale spreiding.]

Het uittreksel vermeldt:

1. de naam, de voornamen, de plaats en datum van geboorte, de aard van de voornaamste handelsactiviteit alsmede de benaming waaronder die activiteit wordt uitgeoefend, het adres alsmede de plaats van de hoofdvestiging en het inschrijvingsnummer van de schuldenaar in het handelsregister alsook zijn inschrijvingsnummer voor de belasting over de toegevoegde waarde; betreft het een rechtspersoon, de naam, de rechtsvorm, de aard van de voornaamste handelsactiviteit alsmede de benaming waaronder die activiteit wordt uitgeoefend, de zetel alsmede de plaats van de hoofdvestiging en het inschrijvingsnummer van de rechtspersoon in het handelsregister, alsook zijn inschrijvingsnummer voor de belasting over de toegevoegde waarde;

2. de datum van het vonnis van faillietverklaring en de rechtbank die het heeft gewezen;

3. in voorkomend geval, de datum van het vonnis waarbij de staking van betaling is vastgesteld, en de datum van die staking;

4. de naam, de voornamen en het adres van de curators;

5. de termijn om aangifte van de schuldvorderingen te doen;

6. [de datum van de neerlegging van het eerste proces-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen.]

De opneming wordt bewezen door middel van het *Belgisch Staatsblad* waarin de genoemde uittreksels zijn verschenen.

Indien de curators vaststellen dat het faillissement mogelijk zal moeten worden gesloten bij gebrek aan actief, verzoeken zij de rechter-commissaris ontlast te worden van de bekendmakingsplicht in de dagbladen of de periodieke uitgaven met regionale spreiding. De kosten van bekendmaking die niet worden gedekt door het actief, zullen ten laste blijven van de curators.

Lid 1 vervangen bij art. 12 W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)).
Lid 2, 6. vervangen bij art. 6 W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

39. Voor elk faillissement wordt ter griffie een dossier gehouden waarin voorkomen:

1° een voor eensluidend verklaard afschrift van het vonnis van faillietverklaring, van het vonnis dat het tijdstip van de staking van betaling bepaalt en van de beslissingen gewezen na uitoefening van de rechtsmiddelen tegen deze vonnissen;

2° het uittreksel van de bekendmakingen bedoeld in artikel 38;

3° in voorkomend geval een voor eensluidend verklaard afschrift van de beschikkingen genomen krachtens de artikelen 41, § 2, en 43, derde lid;

4° het proces-verbaal van plaatsopneming en de in artikel 43 bedoelde boedelbeschrijving;

5° [de processen-verbaal] van verificatie van de schuldvorderingen;

6° de tabel bedoeld in artikel 71;

7° de door de curators opgemaakte verslagen en uitleglijsten, bedoeld in de artikelen 34 en 52;

8° de door de rechter-commissaris verleende schriftelijke beschikkingen;

9° de lijst van de dadingen en de desbetreffende homologaties bedoeld in artikel 58.

Elke belanghebbende kan kosteloos inzage nemen van het dossier en kan er een kopie van krijgen mits hij de griffierechten betaalt.

Lid 1, 5° gewijzigd bij art. 7 W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

40. [De curators nemen dadelijk na het vonnis van faillietverklaring hun taak op zich nadat zij de aanvaarding van hun ambt hebben bevestigd door ondertekening van het proces-verbaal van aanstelling. Zij beheren het faillissement als een goed huisvader onder toezicht van de rechter-commissaris.]

[De curatoren werken actief en prioritair mee aan het vaststellen van het bedrag van de aangegeven schuldvorderingen van de werknemers van de gefailleerde onderneming [...]]

Vervangen bij art. 13 W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)), gewijzigd bij art. 60 W. 8 april 2003 (*B.S.*, 17 april 2003 (eerste uitg.)) en bij art. 8 W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

41. § 1. Indien daartoe grond bestaat, vorderen de curators dadelijk de verzegeling, op de wijze bepaald in § 2.

De zegels kunnen worden aangebracht op de magazijnen, de kantoren, de kassen, de portefeuilles, de boeken, de magneetdragers, inzonderheid de informaticadragers, de roerende goederen en de voorwerpen van de gefailleerde.

Bij faillissement van een vennootschap

waarin alle vennoten of een deel van hen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de schulden, geschiedt de verzegeling, in voorkomend geval, niet alleen in de zetel van de vennootschap, maar ook in de woonplaats van ieder der hoofdelijk verbonden vennoten.

§ 2. De curators kunnen aan de rechter-commissaris vragen de verzegeling te bevelen, hetzij bij verzoekschrift, hetzij bij een mondelinge verklaring waarvan de griffier akte opmaakt.

Vgl. art. 470, tweede en derde lid, Oude Faillissementswet.

42. De artikelen 1010, eerste lid, 1011, 1013 en 1015, eerste zin, van het Gerechtelijk Wetboek zijn van overeenkomstige toepassing op de plaatsopneming.

43. Vanaf hun ambtsaanvaarding maken de curators onverwijld en onder toezicht van de rechter-commissaris de beschrijving op van de goederen van de gefailleerde, in zijn tegenwoordigheid of nadat hij behoorlijk is opgeroepen. De rechter-commissaris ondertekent de beschrijving. De ondertekende beschrijving wordt ter griffie van de rechtbank neergelegd om te worden gevoegd bij het faillissementsdossier.

In de beschrijving worden elk van de in artikel 16, tweede lid, bedoelde goederen afzonderlijk beschreven.

De curators kunnen zich, met machtiging van de rechter-commissaris, voor het opmaken van de boedelbeschrijving, alsmede voor het schatten van de voorwerpen, de materiële bewaring van de activa en de verkoop ervan, onder hun verantwoordelijkheid laten bijstaan door degene die zij daartoe geschikt achten.

[Indien het actief kennelijk ontoereikend is om de vermoedelijke beheers- en vereffeningskosten van het faillissement te dekken, stellen de curators de rechtbank daarvan binnen vijftien dagen te rekenen van de neerlegging van de beschrijving schriftelijk in kennis bij wege van een verklaring die ter griffie van de rechtbank wordt neergelegd teneinde bij het faillissementsdossier te worden gevoegd.]

Gewijzigd bij art. 14 W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)).

44. Wanneer de faillietverklaring heeft plaatsgehad na overlijden en vooraleer de boedelbeschrijving is opgemaakt, of wanneer de gefailleerde overlijdt vooraleer met de beschrijving is begonnen, wordt deze dadelijk opgemaakt met inachtneming van de in artikel 43 voorgeschreven vormen, in tegenwoordigheid of althans na behoorlijke oproeping van de erfgenamen.

Vgl. art. 491 Oude Faillissementswet.

45. Na het opmaken van de boedelbeschrijving worden de koopwaren, het geld, de be-

scheiden, de titels van schuldvorderingen, de roerende goederen en voorwerpen van de schuldenaar toevertrouwd aan de zorg van de curators, die onderaan op het stuk verklaren ze over te nemen.

De curators mogen aan de gefailleerde of aan een van de bestuurders van de gefailleerde vennootschap de archieven toevertrouwen. Indien nodig worden de archieven hun op eenvoudig verzoek en tegen ontvangsbewijs terugbezorgd.

[Indien de curators de archieven niet kunnen teruggeven zijn ze ertoe gehouden die te bewaren tijdens de termijnen bedoeld in artikel 6 van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van de ondernemingen.]

De dossiers welke de curators na het faillissement hebben aangelegd moeten zij bewaren volgens de bepalingen eigen aan de balie.

Gewijzigd bij art. 15 W, 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)).

46. [§ 1.] Na hun ambtsaanvaarding beslissen de curators onverwijld of zij de overeenkomsten die gesloten zijn voor de datum van het vonnis van faillietverklaring en waaraan door dat vonnis geen einde wordt gemaakt, al dan niet verder uitvoeren.

De partij die de overeenkomst met de gefailleerde heeft gesloten, kan de curators aanmanen om die beslissing binnen vijftien dagen te nemen. Indien geen verlenging van termijn is overeengekomen of indien de curators geen beslissing nemen, wordt de overeenkomst geacht door toedoen van de curators te zijn verbroken vanaf het verstrijken van deze termijn; de schuldvordering van de schade die eventueel verschuldigd zou zijn aan de medecontractant wegens de niet-uitvoering, wordt opgenomen in de boedel.

Indien de curators beslissen de overeenkomst uit te voeren, heeft de medecontractant recht, ten laste van de boedel, op de uitvoering van de verbintenis in zoverre zij betrekking heeft op prestaties geleverd na het faillissement.

[§ 2. Indien bij de stopzetting van de activiteiten, met name naar aanleiding van het vonnis van faillietverklaring, de curators uitdrukkelijk of stilzwijgend hun wil te kennen geven de bestaande arbeidsovereenkomsten te beëindigen, zijn zij niet verplicht de bijzondere formaliteiten en procedures te vervullen die van toepassing zijn op de beëindiging van die overeenkomsten.

Indien de curators, met het oog op de gehele of gedeeltelijke voortzetting of de hervatting van de activiteiten, nieuwe arbeidsovereenkomsten sluiten met de in het vorige lid bedoelde contractanten, genieten die laatsten de formaliteiten en procedures die van toepassing zijn op de overeenkomsten die werden beëindigd gedurende de tijd waarin de activiteiten werden voortgezet.

Na de faillietverklaring en vóór de sluiting van de vereffening van het faillissement, hebben de curators de mogelijkheid de ontslagen werknemers, met toestemming van de rechter-commissaris, een voorschot toe te kennen dat gelijk is aan de verschuldigde bezoldigingen en vergoedingen, en dat niet hoger mag liggen dan 80 % van het in artikel 19, 3° bis, eerste lid, van de hypotheekwet van 16 december 1851 bedoelde bedrag.]

§ 1 genummerd en § 2 ingevoegd bij art. 3 W, 15 juli 2005 (*B.S.*, 1 augustus 2005).

47. Indien het belang van de schuldeisers daaraan niet in de weg staat, kan de rechtbank, op verzoek van de curators of van iedere belanghebbende, op verslag van de rechter-commissaris en na de curators en de vertegenwoordigers van het personeel in de ondernemingsraad te hebben gehoord of, indien er geen is, het comité voor preventie en bescherming op het werk of, indien er geen is, de vakbondsafvaardiging ingeval er een is opgericht of, indien er geen is, een werknemersafvaardiging, machtiging verlenen opdat de handelsverrichtingen van de gefailleerde voorlopig, geheel of gedeeltelijk, worden voortgezet door de curators of, onder hun toezicht, door de gefailleerde of door een derde. Op verzoek van de curators of van iedere belanghebbende en op verslag van de rechter-commissaris, kan de rechtbank die maatregel te allen tijde wijzigen of herroepen.

De curators kunnen dadelijk na het faillissementsvonnis en na overleg met de representatieve vakbonden of, bij gebreke hiervan, met het aanwezige personeel in het belang van de boedel en in afwachting van de uitspraak van de rechtbank met toepassing van het eerste lid, toestaan dat de handelsverrichtingen worden voortgezet.

Vgl. art. 475 Oude Faillissementswet.

48. De curators kunnen, met toestemming van de rechter-commissaris, aan de gefailleerde natuurlijke persoon en aan zijn gezin het huisraad en de voorwerpen nodig voor eigen gebruik afgeven. De curators maken van die zaken een staat op. Zij kunnen eveneens met toestemming van de rechter-commissaris, levensonderhoud toekennen aan de gefailleerde natuurlijke persoon en aan zijn gezin.

Iedere betwisting betreffende de toepassing van dit artikel moet bij verzoekschrift aan de rechtbank worden gericht.

Vgl. art. 476, derde lid, Oude Faillissementswet.

49. De curators kunnen, zelfs indien het faillietverklarend vonnis wordt bestreden, met machtiging van de rechter-commissaris dadelijk overgaan tot de verkoop van de activa die onderhevig zijn aan spoedig bederf [, snelle waardevermindering, of wanneer de kosten voor het bewaren van de goederen, de activa

van het faillissement in acht genomen, te hoog zijn].

Gewijzigd bij art. 16 W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

50. De aan de gefailleerde gerichte brieven of berichten worden afgegeven aan de curators en door hen geopend; indien de gefailleerde aanwezig is, woont hij de opening bij. De brieven en berichten die niet uitsluitend betrekking hebben op de handelsactiviteit van de gefailleerde, worden door de curators aan de gefailleerde bezorgd of medegedeeld op het adres door de gefailleerde aangewezen.

Na [de neerlegging van het eerste proces-verbaal van verificatie] van de schuldvorderingen kan de gefailleerde natuurlijke persoon de rechter-commissaris verzoeken zelf de aan hem gerichte brieven of berichten te mogen openen.

Bij weigering door de rechter-commissaris zijn beslissing motiveren, overeenkomstig artikel 35.

Gewijzigd bij art. 4 W. 6 december 2005 (B.S., 22 december 2005 (tweede uitg.)).

51. [Alle schuldvorderingen of geldsommen die aan de gefailleerde verschuldigd zijn, worden door de curators opgespoord en tegen kwijting geïnd.

De gelden afkomstig van verkopen en in-vorderingen door de curators gedaan, worden binnen een maand na ontvangst aan de Deposito- en Consignatiekas gestort. De curator kan een beperkt bedrag op een per faillissement geïndividualiseerde bankrekening bewaren, dienstig voor de lopende verrichtingen, onder toezicht van de rechter-commissaris die daarvan het maximumbedrag bepaalt.

Bij nalatigheid zijn de curators verwijlrenten, gelijk aan de wettelijke intrest, verschuldigd voor de sommen die zij niet hebben gestort, onverminderd toepassing van artikel 31.]

Vervangen bij art. 17 W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

52. De betaling van de bedragen toegekend aan de schuldeisers wordt door de curators gedaan op vertoon van een uitdelingslijst door de rechter-commissaris ondertekend en neergelegd in het faillissementsdossier.

[De aan de curators bij wijze van ereloon of bij wijze van provisioneel ereloon verschuldigde bedragen, bedoeld in artikel 33, alsmede hun kosten worden begroot door de rechtbank op basis van een daartoe strekkend verzoekschrift en op het advies van de rechter-commissaris. De door de curators voorgeschoten gerechtskosten en kosten aan derden, in het kader van de vereffening gesteld, worden begroot door de rechter-commissaris. De betalingen van de bedoelde erelonen, kosten en voorschotten worden door de Deposito- en Consignatiekas aan de curator verricht op basis van

een door de rechter-commissaris geïssueerde lijst.]

De sommen die bij het afsluiten van het faillissement niet betaald konden worden, moeten bij de Deposito- en Consignatiekas gestort worden ten voordele van de rechthebbende schuldeisers.

Gewijzigd bij art. 18 W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

53. De gefailleerde of de bestuurders en zaakvoerders van de gefailleerde vennootschap zijn gehouden gevolg te geven aan alle oproepingen die zij ontvangen van de rechter-commissaris of van de curators en verstrekken hun alle vereiste inlichtingen.

De gefailleerde of de bestuurders en zaakvoerders van de gefailleerde vennootschap zijn verplicht de curators elke adreswijziging mede te delen. Als dit niet gedaan wordt, zijn de oproepingen geacht geldig te zijn verricht op het laatste adres aan de curators medegedeeld.

Vgl. art. 482 Oude Faillissementswet.

54. De curators ontbieden de gefailleerde om in zijn tegenwoordigheid de boeken en bescheiden vast te stellen en af te sluiten.

[De curators gaan onmiddellijk over tot verificatie en verbetering van de balans. Wanneer geen balans is neergelegd, moeten zij die opmaken, overeenkomstig de regels en de beginselen van het boekhoudkundig recht, met behulp van de boeken en bescheiden van de gefailleerde en met behulp van de inlichtingen die zij kunnen inwinnen, en deze neerleggen in het faillissementsdossier.

Indien de activa toereikend zijn om de kosten ervan te dekken, kunnen de curators de hulp inroepen van een accountant met het oog op de opmaak van de balans.

Wanneer de balans en de overige stukken bedoeld in artikel 10 niet zijn neergelegd bij de aangifte van staking van betaling of wanneer uit de verificatie blijkt dat aanzienlijke correcties noodzakelijk zijn, kan de rechtbank, op verzoek van de curators, de bestuurders en de zaakvoerders van de failliete rechtspersoon hoofdelijk veroordelen tot betaling van de kosten voor de opmaak van de balans.]

Gewijzigd bij art. 19 W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

55. De rechter-commissaris kan de gefailleerde, diens werknemers en wie dan ook horen, zowel aangaande het onderzoek van de boeken en de boekhoudkundige bescheiden als aangaande de oorzaken en de omstandigheden van het faillissement.

Vgl. art. 485 Oude Faillissementswet.

56. Wanneer een koopman failliet is verklaard na zijn overlijden of wanneer de gefailleerde overlijdt na zijn faillissement, kunnen zijn erf-

genamen zich aanmelden of laten vertegenwoordigen bij alle faillissementsverrichtingen.

Vgl. art. 486 Oude Faillissementswet.

57. Te rekenen van hun ambtsaanvaarding zijn de curators op hun persoonlijke aansprakelijkheid gehouden alle handelingen te verrichten tot bewaring van de rechten van de gefailleerde tegen zijn schuldenaars.

Zij zijn eveneens gehouden inschrijving te vorderen van de hypotheek op de onroerende goederen van de schuldenaars van de gefailleerde, indien deze het niet heeft gevorderd.

Zij zijn bovendien verplicht inschrijving te nemen op de onroerende goederen van de gefailleerde, waarvan zij het bestaan kennen.

Bedoelde inschrijvingen worden ten name van de boedel genomen door de curators, die bij hun borderel een kopie van het faillissementsvonnis voegen als bewijs van hun benoeming.

Vgl. art. 487 Oude Faillissementswet.

58. De curators kunnen, met machtiging van de rechter-commissaris en na behoorlijke oproeping van de gefailleerde, dadingen aangaan over alle geschillen waarbij de boedel betrokken is, zelfs wanneer het onroerende rechtsoverdrachten en rechten betreft.

Wanneer de dading onroerende rechten betreft of wanneer de waarde van haar voorwerp onbepaald is of [12.500 EUR] te boven gaat, wordt zij eerst verbindend nadat ze door de rechtbank gehomologeerd is op verslag van de rechter-commissaris. De gefailleerde wordt voor de homologatie opgeroepen.

De curators kunnen ook, met machtiging van de rechtbank van koophandel en na behoorlijke oproeping van de gefailleerde, aan de tegenpartij de beslissende eed opdragen in de geschillen waarin het faillissement betrokken is.

Gewijzigd bij art. 15 K.B. 20 juli 2000 (*B.S.*, 30 augustus 2000 (eerste uitg.)), met ingang van 1 januari 2002 (art. 17).

59. De curators kunnen een beroep doen op de gefailleerde om hen in hun beheer te helpen en voor te lichten. De rechter-commissaris bepaalt de voorwaarden waaronder hij zijn arbeid zal verrichten.

Vgl. art. 493 Oude Faillissementswet.

60. In elk faillissement zijn de curators gehouden, binnen twee maanden na hun ambtsaanvaarding, aan de rechter-commissaris een memorie of kort verslag te overhandigen betreffende de vermoedelijke toestand van het faillissement, de voornaamste oorzaken en omstandigheden ervan en de kenmerken die het vertoont.

De rechter-commissaris doet de memorie, met zijn aanmerkingen, dadelijk toekomen aan

de procureur des Konings. Indien zij hem niet is afgegeven binnen de voorgeschreven termijn, geeft hij daarvan kennis aan de procureur des Konings en deelt hem de door de curator opgegeven oorzaken van de vertraging mee.

Vgl. art. 494 Oude Faillissementswet.

61. [Indien de gefailleerde of de bestuurders en zaakvoerders van de gefailleerde vennootschap worden vervolgd wegens een strafbaar feit als bepaald in de artikelen 489, 489*bis*, 489*ter*, 490*bis* of 492*bis* van het Strafwetboek, of indien er tegen hen een bevel tot medebrenging of aanhouding werd verleend of, indien zij op de voormelde gronden werden opgeroepen voor de raadkamer of gedagvaard voor de correctionele rechtbank geeft de procureur des Konings daarvan dadelijk kennis aan de rechter-commissaris en de curator.]

Vervangen bij art. 20 W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)).

Hoofdstuk IV. Aangifte en verificatie van de schuldvorderingen

62. Om in aanmerking te komen voor een uitdeling alsmede om enig recht van voorrang te kunnen uitoefenen, zijn de schuldeisers gehouden aangifte van hun schuldvorderingen, samen met hun titels, ter griffie van de rechtbank van koophandel neer te leggen uiterlijk op de door het vonnis van faillietverklaring bepaalde dag. Op verzoek levert de griffier een ontvangstbewijs af.

De schuldeisers worden daartoe verwittigd door de bekendmaking in het *Belgisch Staatsbladen* door een rondschriften dat hun door de curators wordt toegezonden zodra die schuldeisers bekend zijn.

Dit rondschriften vermeldt plaats, dag en uur, bepaald voor [de neerlegging van het eerste proces-verbaal van verificatie] van de schuldvorderingen.

Gewijzigd bij art. 4 W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

63. Elke aangifte vermeldt de identiteit, het beroep en de woonplaats of, indien het een rechtspersoon betreft, de identiteit, de voornaamste handelsactiviteit en de maatschappelijke zetel van de schuldeiser, het bedrag en de oorzaken van zijn schuldvordering, de eraan verbonden voorrechten, hypotheek- of pandrechten, en de titel waarop zij berust [bij gebreke waarvan de curators de vordering kunnen verwerpen, of ze beschouwen als chirograafair].

[Elke schuldeiser die geniet van een persoonlijke zekerheidstelling vermeldt dit in zijn aangifte van schuldvordering of uiterlijk binnen zes maanden vanaf de datum van het vonnis van faillietverklaring, tenzij het faillisse-

ment eerder werd afgesloten, en vermeldt naam, voornaam en adres van de natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker heeft gesteld voor de gefailleerde, bij gebrek waaraan deze bevrijd is.]

[...]

Zij wordt getekend door de schuldeiser, of in zijn naam door een gemachtigde; in het laatste geval moet de volmacht aan de aangifte worden gehecht, zij moet het bedrag van de schuldvordering vermelden [...].

Gewijzigd bij art. 21, A. tot C. W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)) en bij art. 4 W. 20 juli 2005 (*B.S.*, 28 juli 2005).

[63bis. Alle gedingen met betrekking tot de boedel, aanhangig op datum van het faillissement, waarin de gefailleerde betrokken is, worden van rechtswege geschorst todat aangifte van de schuldvordering is gedaan. Zij blijven geschorst tot na de neerlegging van het [eerste proces-verbaal van verificatie], tenzij de curator de gedingen hervat in het belang van de boedel.

Indien de aldus ingediende schuldvordering in het [eerste proces-verbaal van verificatie] wordt aanvaard, worden de voormelde hangende gedingen zonder voorwerp.

Indien de aldus ingediende schuldvordering in het [eerste proces-verbaal van verificatie] wordt betwist [of aangehouden], dan wordt de curator verondersteld de hangende gedingen te hervatten, minstens voor de beslechting van het betwiste [of aangehouden] gedeelte.]

Ingevoegd bij art. 22 W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)) en gewijzigd bij art. 9, 1° en 2° W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

64. Onder voorbehoud van de toepassing van internationale verdragen, bevat de aangifte van de schuldeiser die zijn woonplaats niet heeft in een lidstaat van de Europese Unie, keuze van woonplaats in het rechtsgebied van de rechtbank die het faillissement heeft uitgesproken.

Heeft hij geen woonplaats gekozen, dan kunnen hem alle betekeningen en mededelingen gedaan worden ter griffie van de rechtbank.

65. De verificatie van de schuldvorderingen wordt door de curators verricht in tegenwoordigheid of althans na behoorlijke oproeping van de gefailleerde. De titels van de schuldvorderingen worden getoetst aan de boeken en bescheiden van de gefailleerde.

De gefailleerde wordt eveneens gehoord over de vereffening van het faillissement.

Vgl. art. 500, eerste lid, Oude Faillissementswet.

66. Na de aangifte van elke schuldvordering en tot de dag gesteld voor de behandeling van de betwistingen waartoe zij aanleiding geeft, kan

de rechter-commissaris, zelfs ambtshalve, bevelen dat de schuldeiser of zijn gemachtigde of iedere persoon die inlichtingen kan verstrekken, persoonlijk zal verschijnen. Hij maakt proces-verbaal op van hun verklaringen. Hij kan ook bevelen dat de schuldeiser zijn boeken overlegt of, krachtens een bevel tot onderzoek daarvan, vorderen dat hem daarvan een uittreksel wordt bezorgd opgemaakt door de rechter van de plaats.

Vgl. art. 501 Oude Faillissementswet.

67. [De op de griffie neer te leggen processen-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen worden door de curators opgesteld en door hen en de rechter-commissaris ondertekend.]

Vervangen bij art. 10 W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

68. [Uiterlijk op de in het vonnis van faillietverklaring bepaalde dag leggen de curators het eerste proces-verbaal van verificatie neer ter griffie.

Viermaandelijks, te rekenen van de datum van de neerlegging van het eerste proces-verbaal van verificatie, zoals bepaald in het vonnis van faillietverklaring, en gedurende de daaropvolgende zestien maanden, leggen de curators ter griffie een aanvullend proces-verbaal van verificatie neer waarin zij het vorige proces-verbaal van verificatie overnemen, de aangehouden vorderingen verder verifiëren en de schuldvorderingen verifiëren die sedertdien ter griffie werden ingediend.

De curators kunnen in het proces-verbaal de schuldvorderingen aanvaarden, aanhouden tot de volgende verificatie, of betwisten. De rechter-commissaris verwijst de betwiste schuldvorderingen naar de rechtbank.

Indien de curators een schuldvordering betwisten brengen zij de betrokken schuldeiser daarvan schriftelijk op de hoogte en stellen zij hem daarbij ervan in kennis dat hij bij een later ter post aangetekend schrijven zal worden opgeroepen voor de rechtbank voor de behandeling van de betwisting.

De schuldvorderingen van de werknemers van de gefailleerde, aangenomen in hun geheel of provisioneel, worden onmiddellijk door de curators bezorgd aan het Fonds tot vergoeding van de in geval van sluiting van ondernemingen ontslagen werknemers.

De schuldvorderingen die na het laatste aanvullend proces-verbaal nog niet zijn aanvaard worden beslecht met toepassing van artikel 70.

Vorderingen tot opname van schuldvorderingen waarvan de opname overeenkomstig artikel 72, derde en vierde lid, gevorderd wordt na de neerlegging van het laatste aanvullend proces-verbaal van verificatie, worden ingeleid bij dagvaarding betekend aan de curators.]

Vervangen bij art. 11 W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

69. [De gefailleerde en de schuldeisers kunnen tegen de verrichte en te verrichten verificaties bezwaren inbrengen binnen een maand na de neerlegging van het proces-verbaal van verificatie waarin de schuldvordering werd opgenomen of waarin een aangehouden schuldvordering door de curators werd aanvaard of betwist.

Het bezwaar wordt aan de curators en aan de schuldeiser wiens vordering wordt tegengesproken betekend bij een deurwaardersexploot. Hierbij worden de curators en de schuldeiser, alsmede de gefailleerde voor de rechtbank gedaagd teneinde uitspraak te horen doen over de schuldvordering waartegen bezwaar is ingebracht. De gefailleerde wordt door de curators verwittigd met uitnodiging om te verschijnen.]

Vervangen bij art. 12 W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

70. Op de dag bepaald voor de behandeling van de betwistingen beslist de rechtbank, zonder voorafgaande dagvaarding, zo mogelijk bij een enkel vonnis, over alle betwistingen. Dit vonnis wordt gewezen, nadat de curators, de gefailleerde en de schuldeisers die bezwaren hebben ingebracht en zij die aangifte hebben gedaan, indien zij verschijnen, zijn gehoord. Tegen het vonnis staat geen verzet open.

Betwistingen die niet onmiddellijk in beraad worden genomen, worden afzonderlijk en verder behandeld volgens de gewone rechtspleging met voorrang boven alle andere zaken.

Vgl. art. 504 Oude Faillissementswet.

71. Ter griffie wordt, onder verantwoordelijkheid van de griffier, voor elk faillissement een in kolommen verdeelde tabel opgemaakt die voor elke aangegeven schuldvordering de volgende vermeldingen bevat:

- 1° het volgnummer;
- 2° de identiteit, het beroep en de woonplaats, of, indien het een rechtspersoon betreft, de identiteit, de voornaamste handelsactiviteit en de maatschappelijke zetel van de schuldeiser die zijn schuldvordering en zijn titels heeft neergelegd;
- 3° het bedrag van de aangegeven schuldvordering;
- 4° de door de schuldeiser ingeroepen voorrechten en hypothecken;
- 5° de aanvaarding of de betwisting;
- 6° de korte inhoud en de datum van de beslissing over de betwisting;
- 7° de andere inlichtingen waarvan de mededeling aan de belanghebbenden nuttig kan zijn.

Vgl. art. 507 Oude Faillissementswet.

72. De bekende of onbekende schuldeisers die in gebreke blijven hun schuldvorderingen aan te geven of te bevestigen [...], komen niet in aanmerking voor de uitdelingen.

[Tot de oproeping voor de vergadering be-

doeld in artikel 79 hebben de schuldeisers die in gebreke zijn gebleven, het recht opname te vorderen zonder dat hun vordering reeds bevoelen uitkeringen kan opschorten.] Zij hebben slechts recht op een dividend berekend op het nog niet verdeeld actief en dragen zelf de kosten en uitgaven waartoe de verificatie en de opname van hun schuldvorderingen aanleiding geven.

Het recht opname te vorderen verjaart na verloop van [één] jaar te rekenen van het faillietverklarend vonnis, behalve voor de schuldvordering die vastgesteld wordt in een procedure tot tussenkomst of vrijwaring, vervolgd of ingesteld tijdens de vereffening.

Het recht opname te vorderen van een schuldvordering tijdens de vereffening vastgesteld door een andere rechtbank dan de rechtbank die het faillissement heeft uitgesproken, verjaart na verloop van zes maanden te rekenen van de dag waarop het eindvonnis kracht van rechterlijk gewijsde heeft verkregen.

Gewijzigd bij art. 13, 1° tot 3° W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

[Hoofdstuk IVbis. Over de verklaring van de personen die zich persoonlijk zeker hebben gesteld voor de gefailleerde]

Hoofdstuk IVbis (art. 72bis en 72ter) ingevoegd bij art. 5 W. 20 juli 2005 (*B.S.*, 28 juli 2005).

[72bis. Om te kunnen genieten van de bevrijding, moeten de natuurlijke personen die zich kosteloos persoonlijk zeker hebben gesteld voor de gefailleerde ter griffie van de rechtbank van koophandel een verklaring neerleggen, waarin zij bevestigen dat hun verbintenis niet in verhouding met hun inkomsten en hun patrimonium is.

Hiertoe worden de personen verwittigd via bekendmaking in het Belgisch Staatsblad en via een aangetekende brief tegen ontvangstmelding die de curators hen sturen zodra deze personen bekend zijn en die de tekst van dit artikel en van de artikelen 72ter en 80 bevat.]

[72ter. De verklaring van elke persoon vermeldt zijn identiteit, zijn beroep en zijn woonplaats.

De persoon voegt bij zijn verklaring:

- 1° de kopie van zijn laatste aangifte in de personenbelasting;
- 2° het overzicht van alle activa of passiva die zijn patrimonium vormen;
- 3° elk ander stuk dat van aard is om precies de staat weer te geven van zijn bestaansmiddelen en lasten.

Ze wordt bij het faillissementsdossier gevoegd.]

Hoofdstuk V. Summiere rechtspleging tot sluiting van het faillissement

73. [Wanneer blijkt dat het actief ontoereikend is om de vermoedelijke kosten van beheer en van vereffening van het faillissement te dekken, kan de rechtbank op verzoek van de curators of zelfs ambtshalve na de curators te hebben gehoord de sluiting van het faillissement uitspreken. [De gefailleerde, de personen die de verklaring bedoeld in artikel 72ter afleggen en de schuldeisers beoogd in artikel 63, tweede lid, worden opgeroepen met een gerechtsbrief die de tekst van dit artikel bevat.] De partijen worden in raadkamer gehoord over de verschoonbaarheid [, over de bevrijding van de personen die zich persoonlijk zeker hebben gesteld voor de gefailleerde] en over de sluiting van het faillissement. De rechtbank verklaart de gefailleerde verschoonbaar, hetgeen de in artikel 82 vermelde gevolgen heeft wanneer hij beantwoordt aan de in de artikelen 80 en 81 gestelde voorwaarden.] [De rechtbank bevrijdt de natuurlijke personen die zich kosteloos persoonlijk zeker stelden voor de gefailleerde indien zij beantwoorden aan de voorwaarden bepaald in artikel 80, derde lid.]

[De beslissing tot sluiting van de verrichtingen van het faillissement brengt de ontbinding van de rechtspersoon en de onmiddellijke sluiting van de vereffening mee wanneer wordt vastgesteld dat het actief ontoereikend is om de vermoedelijke kosten voor het beheer en de vereffening van het faillissement te dekken.]

[Artikel 185 van het Wetboek van vennootschappen is van toepassing.]

De sluiting van het faillissement wegens ontoereikend actief kan slechts worden uitgesproken wanneer wordt vastgesteld dat de curators het mogelijke hebben gedaan om de werknemers de wettelijk bepaalde sociale bescheiden uit te reiken.

[Van het vonnis waarbij de sluiting van het faillissement wordt uitgesproken wegens ontoereikendheid van het actief wordt aan de gefailleerde kennis gegeven en het wordt bij uittreksel bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*, door de griffier. Dit uittreksel bevat de naam, de voornaam en het adres van de personen die als vereffenaars worden beschouwd. De beslissing waarbij de gefailleerde verschoonbaar wordt verklaard, is binnen een maand te rekenen vanaf de bekendmaking van het vonnis tot sluiting van het faillissement vatbaar voor derdenverzet dat door iedere schuldeiser persoonlijk wordt ingesteld door middel van een dagvaarding gedaan aan de gefailleerde en aan de curator.]

Het vonnis beveelt, in voorkomend geval, dat rekening en verantwoording zal worden gedaan door de curators. De rechtbank van koophandel neemt kennis van de geschillen desbetreffende.

De Koning kan de procedure tot het in con-

signatie geven van later opgedoken activa vaststellen, alsmede de bestemming van deze activa bij nieuw opgedoken passiva.

Gewijzigd bij art. 23, 1° tot 4° W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)) en bij art. 6, 1° tot 3° W. 20 juli 2005 (*B.S.*, 28 juli 2005).

Uitvoering: K.B. 25 mei 1999 tot uitvoering van de artikelen 73 en 83 van de faillissementswet van 8 augustus 1997 (*B.S.*, 2 juli 1999).

Vormen van verschoonbaarheid: zie artt. 80-83.

74. De tenuitvoerlegging van het vonnis tot sluiting van het faillissement, uitgesproken met toepassing van artikel 73, wordt opgeschort gedurende een maand te rekenen van de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

Hoofdstuk VI. Vereffening van het faillissement

75. § 1. [Vanaf [de neerlegging van het eerste proces-verbaal van verificatie] van de schuldvorderingen of vanaf elke latere datum, gaan de curators over tot de vereffening van het faillissement. De rechter-commissaris roept de gefailleerde op om hem te horen, in aanwezigheid van de curators, nopens de best mogelijke tegeldemaking van de activa. Er wordt hiervan een proces-verbaal opgesteld. De curators verkopen onder meer de onroerende goederen, koopwaren en roerende goederen, een en ander onder toezicht van de rechter-commissaris en met naleving van de artikelen 51 en 52, zonder dat het nodig is om de gefailleerde op te roepen. Zij kunnen de bij artikel 58 voorgescreven dadingen aangaan over om het even welke aan de gefailleerde toekomstige rechten, niettegenstaande elk verzet zijnerzijds.]

§ 2. [...]

§ 3. De schuldeisers of de gefailleerde die menen dat hun rechten benadeeld worden door een voorgenomen verkoop van activa, kunnen in kort geding de aanstelling vragen van een curator *ad hoc*. De aldus aangestelde curator kan aan de rechtbank van koophandel vragen de verkoop te verbieden, in zoverre die verkoop kennelijk indruist tegen de belangen van de betrokkenen.

§ 4. Indien de curators zulks vorderen, kan de rechtbank in het kader van de vereffening van het faillissement de overdracht van een onderneming in werking bekrachtigen onder voorwaarden die partijen hebben bedongen en waarvan de naleving door de curators of, na sluiting van het faillissement, door elke belanghebbende kan worden vervolgd.

§ 1 vervangen bij art. 24, 1° W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)) en gewijzigd bij art. 4 W. 6 december 2005 (*B.S.*, 22 december 2005 (tweede uitg.)).

§ 2 opgeheven bij art. 24, 2^e W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

76. De rechter-commissaris kan te allen tijde een vergadering van schuldeisers of van sommigen onder hen bijeenroepen.

[Vanaf het derde jaar na de verjaardag van het faillietverklarend vonnis kan de rechter-commissaris, op verzoek van een schuldeiser, onder zijn voorzitterschap een vergadering van de schuldeisers bijeenroepen waarop namens de vereffening verslag wordt uitgebracht door de curators.

De rechter-commissaris roept de vergadering bijeen indien hiertoe wordt verzocht door schuldeisers die meer dan een derde van de schulden vertegenwoordigen.]

De rechter-commissaris beveelt de in het faillissement ingeschreven schuldeisers te verwittigen en bepaalt plaats, dag en uur van de vergadering. Die beschikking wordt ten minste een maand voor de datum van de vergadering in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt door toedoen van de griffier. De bekendmaking kan evenwel, met de toestemming van de rechter-commissaris, worden vervangen door een rondschrijven aan de ingeschreven schuldeisers.

De gefailleerde wordt op die vergadering behoorlijk opgeroepen en kan er gehoord worden namens de vereffening van de boedel.

De vergaderde schuldeisers kunnen, bij gewone meerderheid, de curators ermee belasten te onderhandelen over een vaste prijs voor het geheel of een gedeelte van de rechten of de rechtsvorderingen die nog niet voldaan zijn, en ze te vervreemden.

Gewijzigd bij art. 25 W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

77. De rechter-commissaris beveelt, indien daartoe aanleiding is, een uitdeling aan de schuldeisers en bepaalt tot welk bedrag. Elke betaling die wordt verricht op bevel of met de toestemming van de rechter-commissaris, heeft voor de curators kwijting tot gevolg.

78. Indien er schuldeisers zijn van wie de vorderingen binnen de voorgeschreven termijn aangegeven en bevestigd zijn, doch die aanleiding hebben gegeven tot geschillen die nog niet definitief zijn beslecht, heeft geen uitdeling plaats dan na reservering van het gedeelte dat overeenstemt met hun schuldvorderingen, zoals zij zijn aangegeven en bevestigd.

Vgl. art. 562, eerste lid, Oude Faillissementswet.

79. Wanneer de vereffening van het faillissement beëindigd is, worden de schuldeisers en de gefailleerde bijeengeroepen door de curators, op bevel van de rechter-commissaris, om na inzage van de rekeningen van de curators, de vereenvoudigde rekening van de curators, die het totale bedrag van het actief, de

kosten en het ereloon van de curators, de boedelschulden en de verdeling tussen de verschillende categorieën van schuldeisers vermeldt, wordt bij deze oproeping gevoegd.

Op die vergadering wordt de rekening besproken en afgesloten. [De schuldeisers geven in voorkomend geval hun advies over de verschoonbaarheid van de gefailleerde natuurlijke persoon.]

Het saldo van de rekening dient voor de laatste uitdeling. Indien er een overschot is, komt dit rechtens toe aan de gefailleerde.

Gewijzigd bij art. 26 W. 4 september 2002 (B.S., 21 september 2002 (tweede uitg.)).

80. Nadat de rechtbank in voorkomend geval de betwistingen betreffende de rekening heeft beslecht en de rekening zo nodig heeft verbeterd, beveelt zij, op verslag van de rechter-commissaris, [nadat de gefailleerde [, de personen die de verklaring bedoeld in artikel 72ter aflegden en de schuldeisers beoogd in artikel 63, tweede lid, behoorlijk zijn opgeroepen] met een gerechtsbrief die de tekst van dit artikel bevat.] de sluiting van het faillissement. [Binnen een maand na het vonnis dat de sluiting van het faillissement beveelt, zenden de curators een kopie van de verbeterde vereenvoudigde rekening samen met een overzicht van de bedragen die effectief werden uitgekeerd aan de verschillende schuldeisers, over aan de administratie van de BTW en de administratie van de ondernemings- en inkomensfiscaliteit.]

[De rechter-commissaris doet aan de rechtbank in raadkamer mededeling van de beraadslaging van de schuldeisers over de verschoonbaarheid van de gefailleerde en brengt verslag uit over de omstandigheden van het faillissement. De curator en de gefailleerde worden in raadkamer gehoord over de verschoonbaarheid en over de sluiting van het faillissement. Behalve in geval van gewichtige omstandigheden, met bijzondere redenen omkleed, spreekt de rechtbank de verschoonbaarheid uit van de ongelukkige gefailleerde die te goeder trouw handelt. De beslissing over de verschoonbaarheid is vatbaar voor derdenverzet bij wijze van een dagvaarding die de individuele schuldeisers binnen een maand te rekenen van de bekendmaking van het vonnis tot sluiting van het faillissement ervan aan de curator en aan de gefailleerde kunnen doen. Van het vonnis dat de sluiting van het faillissement gelast, wordt door toedoen van de griffier aan de gefailleerde kennis gegeven.]

[De gefailleerde, de personen die de verklaring bedoeld in artikel 72ter aflegden en de schuldeisers bedoeld in artikel 63, tweede lid, worden in de raadkamer gehoord over de bevrijding. Tenzij hij zijn onvermogen frauduleus organiseerde, bevrijdt de rechtbank geheel of gedeeltelijk elke natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker stelde voor de gefailleerde, wanneer zij vaststelt dat diens ver-

bintenis niet in verhouding met zijn inkomsten en met zijn patrimonium is.

Indien er meer dan 12 maanden zijn verlopen sedert de verklaring bedoeld in artikel 72ter, legt de persoon die deze verklaring aflegde bij de griffie van de rechtbank van koophandel een kopie neer van zijn meest recente aangifte in de personenbelasting, een bijgewerkte opgave van de activa en passiva die zijn patrimonium vormen en elk ander stuk dat van aard is om precies de staat weer te geven van zijn bestaansmiddelen en lasten.

De gefailleerde kan vanaf zes maanden na de datum van het vonnis van faillietverklaring de rechtbank verzoeken om uitspraak te doen over de verschoonbaarheid. Er wordt gehandeld zoals bepaald in het tweede lid.

De schuldeisers bedoeld in artikel 63, tweede lid, en de personen die de verklaring bedoeld in artikel 72ter aflegden, kunnen vanaf zes maanden na de datum van het vonnis van faillietverklaring de rechtbank verzoeken om uitspraak te doen over de bevrijding van deze laatste. Er wordt gehandeld zoals bepaald in het derde en vierde lid.]

De rechtbank kan beslissen dat het vonnis waarbij de sluiting van het faillissement wordt bevolen, bij uittreksel wordt bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*. Het vonnis moet bekendgemaakt worden wanneer de rechtbank de gefailleerde verschoonbaar verklaart.

De sluiting van het faillissement maakt een einde aan de opdracht van de curators, behalve wat de uitvoering van de sluiting betreft, en houdt een algemene kwijting in.

Gewijzigd bij art. 27, 1° en 2° W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)), bij art. 5 W. 7 april 2005 (*B.S.*, 20 april 2005 (tweede uitg.)) en bij art. 7, 1° en 2° W. 20 juli 2005 (*B.S.*, 28 juli 2005).

81. [De gefailleerde rechtspersoon kan niet verschoonbaar worden verklaard.]

Vervangen bij art. 8 W. 20 juli 2005 (*B.S.*, 28 juli 2005).

82. [[Indien de gefailleerde verschoonbaar wordt verklaard, kan hij niet meer vervolgd worden door zijn schuldeisers.]

[De echtgenoot van de gefailleerde die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld van deze laatste, wordt ingevolge de verschoonbaarheid bevrijd van die verplichting.]

De verschoonbaarheid heeft noch gevolgen voor de onderhoudschulden, noch voor de schulden voortvloeiend uit de verplichting tot herstel van de schade verbonden aan het overlijden of aan de aantasting van de lichamelijke integriteit van een persoon waaraan de gefailleerde schuld heeft.]

Vervangen bij art. 29 W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)), gewijzigd bij art. 2 W. 2 februari 2005 (*B.S.*, 21 februari 2005 (eerste uitg.)), met ingang van 21 februari 2005 (art. 3) en bij art. 9 W. 20 juli 2005 (*B.S.*, 28 juli 2005).

83. [De beslissing tot sluiting van de verrichtingen van het faillissement van de rechtspersoon ontbindt deze en brengt de onmiddellijke sluiting van zijn vereffening mee. Artikel 185 van het Wetboek van vennootschappen is van toepassing. De beslissing wordt door toedoen van de griffier bij uittreksel bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*. Dat uittreksel vermeldt de naam, de voornaam en het adres van de personen die als vereffenaars worden beschouwd.]

De Koning kan de procedure tot het in consignatie geven van later opgedoken activa vaststellen, alsmede de bestemming van deze activa bij nieuw opgedoken passiva. [Hij kan tevens de bestemming van onverkochte activa die overblijven na de sluiting vaststellen.]

Gewijzigd bij art. 30, 1° en 2° W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)).

Hoofdstuk VII. Soorten schuldeisers en hun rechten

AFDELING I.

MEDESCHULDENAARS EN BORGEN

84. De houder van schuldverbintenissen die door de gefailleerde en insgelijks gefailleerde medeschuldenaars hoofdelijk zijn aangegaan, geëndosseerd of gewaarborgd, komt in aanmerking voor de uitdelingen in elke boedel en komt daarin op voor de nominale waarde van zijn schuldvordering, totdat hij volledig is betaald.

Vgl. art. 537 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

85. Voor de faillissementen van medeschuldenaars bestaat geen onderling verhaal uit hoofde van betaalde percenten, behalve wanneer de percenten uit die boedels meer bedragen dan de schuldvordering in hoofdsom en toebehoren; in dat geval komt het meerdere, naar de orde der verbintenissen, toe aan die schuldenaars voor wie de andere borg staan.

Vgl. art. 538 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

86. Wanneer de houder van schuldverbintenissen die door de gefailleerde met andere medeschuldenaars hoofdelijk zijn aangegaan of waarvoor een borg is gesteld, voor het faillissement een voorschot op zijn schuldvordering ontvangen heeft, wordt deze in de boedel slechts opgenomen onder aftrek van dit voorschot en behoudt hij voor het nog verschuldigde bedrag zijn rechten tegen de medeschuldenaars of de borg.

Vgl. art. 539 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

87. De medeschuldenaar of de borg die gedeeltelijke betaling gedaan heeft, komt in het

faillissement op voor alles wat hij tot ontlasting van de gefailleerde betaald heeft.

Vgl. art. 540 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

AFDELING II. PANDHOUDENDE SCHULDEISERS EN SCHULDEISERS OP ROERENDE GOEDEREN BEVOORRECHT

88. De curators kunnen, met machtiging van de rechter-commissaris, te allen tijde het pand ten bate van de failliete boedel inlossen door betaling van de schuld.

Vgl. art. 543 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

89. Ingeval de curators het pand niet inlossen en de schuldeiser het verkoopt voor een prijs die de schuldvordering te boven gaat, wordt het meerdere door hen geïnd. Bedraagt de prijs minder dan de schuldvordering, dan treedt de pandhoudende schuldeiser voor het ontbrekende op als gewone schuldeiser in de boedel.

Vgl. art. 544 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

90. Voor de werknemers bedoeld in artikel 1 van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers, worden het loon, zoals bepaald in artikel 2, eerste lid, van die wet, en de in het loon begrepen vergoedingen die aan dezelfde personen verschuldigd zijn wegens beëindiging van hun dienstbetrekking, ongeacht of die beëindiging voor of na de faillietverklaring plaatsheeft, onder de bevoorrechte schuldvorderingen opgenomen met dezelfde rang en ten belope van dezelfde bedragen als het voorrecht dat aan dezelfde personen wordt toegekend bij artikel 19, 3bis, van de hypotheekwet van 16 december 1851.

Vgl. art. 545 Oude Faillissementswet.

AFDELING III. RECHTEN VAN HYPOTHECAIRE SCHULDEISERS EN VAN OP ONROERENDE GOEDEREN BEVOORRECHTE SCHULDEISERS

91. Wanneer de prijs van de onroerende goederen vroeger dan of tegelijk met die van de roerende goederen verdeeld wordt, treden de bevoorrechte of de hypothecaire schuldeisers die niet geheel voldaan zijn uit de prijs van de onroerende goederen, naar evenredigheid van hetgeen hun nog verschuldigd is, samen met de gewone schuldeisers op ten aanzien van de gelden die aan de chirografaire boedel toekomen, mits hun schuldvorderingen bevestigd en geverifieerd zijn met inachtneming van de hierboven voorgeschreven vormen.

Vgl. art. 548 Oude Faillissementswet.

92. Wanneer tot een of meer uitdelingen van gelden wordt overgegaan voordat de prijs van de onroerende goederen verdeeld is, nemen de op de onroerende goederen bevoorrechte en de hypothecaire schuldeisers daaraan deel naar evenredigheid van het volle bedrag van hun schuldvorderingen onverminderd de afscheiding die hierna wordt omschreven.

Vgl. art. 549 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

93. Na de verkoop van de onroerende goederen en de sluiting van de rangregeling onder de hypothecaire en de bevoorrechte schuldeisers, zullen degenen onder hen die ten aanzien van de prijs der onroerende goederen batig gerangschikt zijn voor het volle bedrag van hun schuldvordering, het bedrag dat hun als hypothecaire schuldeisers toegewezen is, slechts ontvangen onder aftrek van hetgeen zij uit de chirografaire boedel hebben verkregen.

De aldus afgetrokken bedragen blijven niet in de hypothecaire boedel, maar worden daarvan afgescheiden en keren terug naar de chirografaire boedel.

Vgl. art. 550 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

94. Ten aanzien van de hypothecaire schuldeisers die slechts voor een gedeelte batig gerangschikt zijn bij de verdeling van de prijs der onroerende goederen, wordt gehandeld zoals hierna is bepaald. Hun rechten in de chirografaire boedel worden definitief vastgesteld met inachtneming van het bedrag dat hun nog verschuldigd is na die rangschikking met betrekking tot de onroerende goederen, en wat zij bij de vroegere uitdeling meer ontvangen hebben, wordt afgetrokken van het bedrag dat hun als hypothecaire schuldeisers toegewezen is, en in de chirografaire boedel teruggestort.

Vgl. art. 551 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

95. De hypothecaire schuldeisers die niet batig gerangschikt zijn, worden als gewone schuldeisers beschouwd en als zodanig behandeld met betrekking tot de gevolgen van alle verrichtingen in verband met de chirografaire boedel.

Vgl. art. 552 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

AFDELING IV. GEVOLGEN VAN HET FAILLISSEMENT VAN DE ENE ECHTGENOOT TEN OPZICHTE VAN DE ANDERE

96. De curators kunnen de roerende en onroerende goederen uit het eigen vermogen van een gefailleerde echtgenoot zowel als uit hun gemeenschappelijk vermogen verkopen zonder de voorafgaande toestemming van de andere echtgenoot of de rechterlijke machtiging, voorgeschreven bij de artikelen 215, § 1, 1418 en 1420 van het Burgerlijk Wetboek.

Vgl. art. 553 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

97. Indien het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten wordt ontbonden na de faillietverklaring en voor de sluiting van het faillissement, kunnen noch de echtgenoot van de gefailleerde, noch de curators aanspraak maken op de voordelen die in het huwelijkscontract zijn bepaald.

Vgl. art. 554 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

98. De gemeenschappelijke schulden die de gefailleerde bij de uitoefening van zijn beroep heeft gemaakt en die niet voldaan zijn door de vereffening van het faillissement, kunnen niet worden verhaald op het eigen vermogen van de echtgenoot van de gefailleerde.

Vgl. art. 555 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

Hoofdstuk VIII. Utdeling aan schuldeisers

99. Het bedrag van het actief van de gefailleerde wordt onder de schuldeisers verdeeld naar evenredigheid van hun vorderingen en na aftrek van de kosten en uitgaven voor het beheer van de failliete boedel, van de uitkeringen tot levensonderhoud aan de gefailleerde en zijn gezin en van hetgeen aan de bevoorrechte schuldeisers betaald is.

Vgl. art. 561 Oude Faillissementswet.

Hoofdstuk IX. Verkoop van de onroerende goederen van de gefailleerde

100. Indien er geen vervolgingen tot uitwinning van de onroerende goederen zijn begonnen voor de uitspraak van het faillietverklarend vonnis, kunnen alleen de curators tot de verkoop overgaan. De rechter-commissaris beveelt de verkoop op verzoek van de curators of van een hypothecaire schuldeiser. De vormen voorgeschreven in de artikelen 1190 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek worden in acht genomen.

De voorgaande bepalingen vinden geen toepassing op de eerst ingeschreven hypothecaire schuldeiser die na [de neerlegging van het eerste proces-verbaal van verificatie] van de schuldvorderingen het bezwaarde goed kan doen verkopen overeenkomstig de artikelen 1560 tot 1626 van het Gerechtelijk Wetboek. Wanneer het belang van de boedel het vereist en op voorwaarde dat een tegeldemaking van het bezwaarde goed kan worden verwacht die de hypothecaire schuldeisers niet benadeelt, kan de rechtbank evenwel op verzoekschrift van de curators, na de eerst ingeschre-

ven hypothecaire schuldeiser bij gerechtsbrief te hebben opgeroepen, de schorsing van de tenuitvoerlegging bevelen voor een maximumtermijn van een jaar te rekenen van de faillietverklaring.

Indien onroerende goederen toebehoren aan de van goederen gescheiden gefailleerde en zijn echtgenote of echtgenoot, kan de rechtbank van koophandel de verkoop van deze onverdeelde goederen bevelen, met inachtneming van de rechten van de andere echtgenoot, en nadat deze behoorlijk is opgeroepen. De verkoping kan in dat geval plaatshebben op verzoek van de curators alleen.

Is het onroerend beslag ten kantore van de hypotheekbewaarder overgeschreven, dan kunnen de curators dat te allen tijde stuiten door, met machtiging van de rechtbank van koophandel, na oproeping van de gefailleerde, de in beslag genomen onroerende goederen, met inachtneming van dezelfde vormen, te doen verkopen. In dat geval doen zij ten minste acht dagen vooraf, plaats, dag en uur van de verkoping betekenen aan de vervolgende schuldeiser en aan de gefailleerde. Zodanige betekening wordt binnen dezelfde termijn aan alle ingeschreven schuldeisers gedaan aan de woonplaats die zij in het inschrijvingsborderel hebben gekozen.

Gewijzigd bij art. 4 W. 6 december 2005 (B.S., 22 december 2005 (tweede uitg.)).

Hoofdstuk X. Terugvordering

101. Het faillissement doet geen afbreuk aan het recht van terugvordering van de eigenaar van de goederen die in het bezit zijn van de schuldenaar.

Evenwel kunnen de roerende goederen, verkocht met een beding dat de eigendomsoverdracht opschort tot de volledige betaling van de prijs, slechts op grond van dat beding van de schuldenaar worden teruggevorderd, [voor zover dit schriftelijk is opgesteld] uiterlijk op het ogenblik van de levering van het goed. Daarenboven moeten die goederen zich in natura bij de schuldenaar bevinden. Ze mogen derhalve niet onroerend door incorporatie zijn geworden, noch vermengd zijn met een ander roerend goed.

Op straffe van verval moet de rechtsoverdracht tot terugvordering worden ingesteld voor [de neerlegging van het eerste proces-verbaal van verificatie] van de schuldvorderingen.

[Indien de bewaring of de teruggave van de teruggevorderde goederen kosten heeft veroorzaakt ten laste van de boedel, eist de curator dat deze kosten betaald worden bij de afgifte van de goederen. Weigert de eigenaar deze kosten te betalen dan is de curator gerechtigd het retentierecht uit te oefenen.]

Gewijzigd bij art. 31, 1° en 2° W. 4 september 2002 (B.S.,

21 september 2002 (tweede uitg.) en bij art. 4 W. 6 december 2005 (B.S., 22 december 2005 (tweede uitg.)).

In artikel 101, derde lid, worden de woorden "moet de rechtsvordering tot terugvordering worden ingesteld" uitgelegd als volgt: "moet het recht van terugvordering worden uitgeoefend" (art. 2 W. 12 maart 2000 (B.S., 7 april 2000)).

102. In geval van faillissement kan de eigenaar van nog niet betaald handels- en ander papier dat zich in natura in de portefeuille van de gefailleerde bevindt op de dag van het vonnis van faillietverklaring, dat papier terugvorderen wanneer hij het afgegeven heeft alleen met last om het te innen en het bedrag ervan te zijner beschikking te houden, of het speciaal bestemd heeft voor bepaalde betalingen.

Vgl. art. 566 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

103. De koopwaren aan de gefailleerde in bewaring gegeven of in consignatie gegeven om te worden verkocht voor rekening van de afzender, kunnen eveneens worden teruggevorderd, zolang zij geheel of gedeeltelijk in natura aanwezig zijn.

Zelfs de prijs van die koopwaren kan worden teruggevorderd in zover hij niet is betaald, noch in waardepapier voldaan, noch in rekening-courant tussen de gefailleerde en de koper verrekend.

Vgl. art. 567 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

104. De aan de gefailleerde gezonden koopwaren kunnen ook worden teruggevorderd, zolang de overgave niet is geschied in zijn magazijnen of in die van de commissionair die gelast is ze te verkopen voor rekening van de gefailleerde.

De terugvordering is nochtans niet ontvankelijk wanneer de koopwaren, voor hun aankomst, zonder bedrog verkocht zijn op cognosementen of op door de afzender getekende facturen en vrachtbrieven.

De terugvordering geschiedt met inachtneming van de rechten van de pandhoudende schuldeiser die in het bezit van de koopwaren is

gesteld door een cognossement of een vrachtbrief.

Vgl. art. 568 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

105. Hij die een zaak terugvordert, is verplicht voor de terugname in de boedel de door hem in mindering ontvangen bedragen, alsmede alle voorschotten gedaan voor vracht of vervoer, commissie, verzekering of andere kosten terug te geven, en de wegens dezelfde oorzaken verschuldigde bedragen te betalen.

Vgl. art. 569 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

106. Verkochte koopwaren die nog niet zijn geleverd aan de gefailleerde of nog niet zijn verzonden aan de gefailleerde of voor diens rekening aan een derde, kunnen door de verkoper worden teruggehouden.

Vgl. art. 570 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

107. In het geval van de artikelen 104 en 106 kunnen de curators, met machtiging van de rechter-commissaris, levering van de koopwaren eisen tegen betaling van de prijs die tussen verkoper en gefailleerde bedongen is.

Vgl. art. 571 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

108. De curators kunnen met goedkeuring van de rechter-commissaris de verzoeken tot terugvordering van koopwaren, handels- en andere papieren of andere goederen inwilligen.

Indien het belang van de boedel het vereist kunnen de curators evenwel, met de toestemming van de rechter-commissaris, de terugvordering bepaald in artikel 101 afwijzen na betaling van de prijs die tussen verkoper en de gefailleerde is bedongen, met uitsluiting van interesten en strafbedingen, die in voorkomend geval schulden in de boedel blijven.

Indien er een geschil ontstaat, doet de rechtbank op verzoek van de belanghebbenden uitspraak, op verslag van de rechter-commissaris.

Vgl. art. 572 Oude Faillissementswet.

TITEL III. REHABILITATIE

109. De niet verschoonbaar verklaarde gefailleerde die alle door hem verschuldigde bedragen, hoofdsom, interesten en kosten, geheel heeft voldaan, kan rehabilitatie verkrijgen.

Indien hij vennoot is van een vennootschap onder firma, kan hij geen rehabilitatie verkrijgen dan na te hebben bewezen dat alle schulden van de vennootschap, hoofdsom, interesten en kosten, geheel zijn voldaan.

De gefailleerde kan na zijn overlijden worden gerehabiliteerd.

Vgl. art. 586 Oude Faillissementswet.

110. De verschoonbaar verklaarde gefailleerde wordt geacht gerehabiliteerd te zijn.

111. Elk verzoek tot rehabilitatie wordt gericht aan het hof van beroep van het rechtsgebied waarbinnen de gefailleerde zijn woonplaats heeft. De verzoeker voegt bij zijn verzoekschrift de kwijtingen en andere bewijsstukken.

Nadat het verzoekschrift aan de procureur-generaal bij het hof van beroep is meegedeeld, zendt deze daarvan door hem voor eensluidend verklaarde expedities aan de procureur des Ko-

nings en aan de voorzitter van de rechtbank van koophandel van de woonplaats van de verzoeker en, indien deze sedert het faillissement van woonplaats veranderd is, aan de procureur des Konings en aan de voorzitter van de rechtbank van koophandel van het rechtsgebied waarbinnen het faillissement zich heeft voorgedaan, en hij gelast hen alle mogelijke inlichtingen in te winnen omtrent de echtheid van de uiteengezette feiten.

Te dien einde draagt de procureur des Konings er zorg voor dat een afschrift van bedoeld verzoek bij uittreksel in het *Belgisch Staatsblad* wordt opgenomen.

Vgl. art. 587 Oude Faillissementswet.

112. Iedere schuldeiser wiens schuldvoordering, hoofdsom, interesten en kosten, niet geheel is voldaan, en iedere andere belanghebbende kan binnen een maand na de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*, tegen de rehabilitatie bij eenvoudige akte ter griffie verzet doen onder overlegging van bewijsstukken. De schuldeiser die verzet doet, kan nooit als partij optreden in de procedure tot rehabilitatie.

Vgl. art. 588 Oude Faillissementswet.

113. Na verloop van de termijn bepaald in artikel 112 zenden de procureur des Konings en de voorzitter van de rechtbank van koophandel, ieder afzonderlijk, de door hen ingewonnen inlichtingen en de ingediende akten van verzet aan de procureur-generaal bij het hof van beroep; zij voegen er hun advies over het verzoek aan toe.

De procureur-generaal bij het hof van beroep vordert dat op dit alles een arrest wordt gewezen waarbij het rehabilitatieverzoek wordt toegestaan of geweigerd. Wordt het verzoek geweigerd, dan kan het niet opnieuw worden ingediend dan na verloop van een jaar.

Vgl. art. 589 Oude Faillissementswet (gelijkaardig).

114. Het arrest waarbij de rehabilitatie wordt toegestaan, wordt toegezonden aan de procureur des Konings en aan de voorzitter van de rechtbanken aan wie het verzoek gezonden is. Deze rechtbanken bevelen dat het arrest in hun registers zal worden overgeschreven.

Vgl. art. 590 Oude Faillissementswet.

TITEL IV. DIVERSE BEPALINGEN DIE VERBAND HOUDEN MET HET FAILLISSEMENT

Hoofdstuk I. Wijzigingen in het Gerechtelijk Wetboek

115 - 116. (...)

Hoofdstuk II. Wijzigingen in de strafwetten

117 - 125. (...)

Wijzig het Sw. en Sv.

Hoofdstuk III. Wijzigingen in de fiscale wetten

126 - 128. (...)

Wijzig het Registratiewetboek, het W.I.B. 1992 en het W.B.T.W.

Hoofdstuk IV. Wijzigingen van verschillende aard

129 - 138. (...)

Wijzig o.a. de Pandwet 5 mei 1872, het K.B. nr. 22 van 24 oktober 1934 (beroepsverbod gefailleerden), Taalwet Gerechtszaken 15 juni 1935 en de Handelsregisterwet 20 juli 1964.

TITEL V. BEPALINGEN WAARVAN DE DRAAGWIJDTE HET FAILLISSEMENTSRECHT OVERSTIJGT

Hoofdstuk I. Wijzigingen in het Gerechtelijk Wetboek

139 - 140. (...)

Hoofdstuk II. Wijzigingen in de strafwetten

141 - 142. (...)

Hoofdstuk III. Wijzigingen in de wetten op de handelsvennootschappen

143 - 148. (...)

Hoofdstuk IV. Opheffingsbepaling en inwerkingtreding

149. De wet van 18 april 1851 op het faillissement, de bankbreuk en de opschorting van betaling, gewijzigd bij de wetten van 31 mei 1890, 27 juli 1934, het koninklijk besluit nr. 150 van 18 maart 1935, de wetten van 10 augustus 1946, 18 mei 1956, 29 juli 1957, 24 juli 1962, 12 april 1965, 10 oktober 1967, 2 juli 1969, 27 mei 1974, 17 juli 1975, 14 juli 1976, 24 maart 1978, 19 april 1983, 28 maart 1985, 11 april 1989, 14 januari 1993 en 24 december 1993, wordt opgeheven.

150. De bepalingen van deze wet treden in werking op de datum die de Koning bepaalt en

uiterlijk zes maanden na de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

[Artikel 3 treedt in werking op 31 mei 2002.]

Artikel 13 is slechts van toepassing op de vonnissen van faillietverklaring die worden uitgesproken na de inwerkingtreding van deze wet.

De verplichting, voorgeschreven bij artikel 76, om het derde jaar na de faillietverklaring een vergadering van schuldeisers bijeen te roepen, geldt alleen voor de faillissementen die na de inwerkingtreding van dit artikel worden uitgesproken.

Artikel 101 is slechts van toepassing op bedingen die de eigendomsoverdracht opschorten tot de volledige betaling van de prijs, voor zover dit schriftelijk is overeengekomen na de inwerkingtreding van deze bepaling.

Gewijzigd bij art. 32 W. 4 september 2002 (*B.S.*, 21 september 2002 (tweede uitg.)).

Inwerkingtreding: 1 januari 1998 (art. 1 K.B. 25 november 1997 (*B.S.*, 4 december 1997)).

Auteursrechterlijke overeenkomst

Opdat de Universiteit Hasselt uw eindverhandeling wereldwijd kan reproduceren, vertalen en distribueren is uw akkoord voor deze overeenkomst noodzakelijk. Gelieve de tijd te nemen om deze overeenkomst door te nemen en uw akkoord te verlenen.

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Faillissementen : evolutie, gevolgen, voornaamste oorzaken, voorspelling en preventie

Richting: **Licentiaat in de toegepaste economische wetenschappen**

Jaar: **2006**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt houdt in dat ik/wij als auteur de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij kan reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

U bevestigt dat de eindverhandeling uw origineel werk is, en dat u het recht heeft om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. U verklaart tevens dat de eindverhandeling, naar uw weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

U verklaart tevens dat u voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen hebt verkregen zodat u deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal u als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze licentie

Ik ga akkoord,

Tanja KREEMERS

Datum: